ARS MEMORIÆ VINDICATA

AUCTORE

D. JOANNE BRANCACCIO

ICto Panormitano.

ACCESSIT

Artificium Poëticum ad Scripturas Divinas in promptu habendas, memoriterque ediſcendas accommodatum.

Memoria Arte confirmanda eſt, ut ſit egregia.

Cicer. ad Heren. lib. 3.

PANORMI, MDCCII.

Typis Joſeph Gramignani.

Imp. Sidoti V. G. Imp. Giuſinus P.

ILL. DOMINO

D. JOSEPHO FERNANDEZ DE MEDRANO,

Ex Valdoseræ Toparchis, Marchioni Mompilerij, de Consilio S. C. M. Regni Deputato, & Tribunalis S. R. C. Præsidi.

Rs Memoriæ, Ill. Præses, quò ceteris præstantior, eò hominibus hujus ævi despectior

atque odiosior, pro meis viribus vindicata, nunc publicam affectat lucem; utque prodeat securiùs, Herois non minùs summo genere nati, quàm sapientis, atque humani, studiosissimè ambit patrocinium; tanti enim Mœcenatis prosapiæ splendore, doctrinâ comitate, haud difficulter lividos reprimet oculos, convincet pervicaces, veræ sapientiæ studiosorum amorem, atque honorem sibi conciliabit; & ut Martiale utar: (a)

Nec rhonchos metuet Malignior um,
Nec scombris tunicas dabit molestas.

Cui potius, Amplissime Vir quàm

(a) *l*. 4. 47.

quam Tibi eam dicarem, inveni neminem; nam quidquid in multis effusum est, in Te uno ad omnium invidiam miratur orbis, adeò ut Tibi uni plausisse Claudianus videatur, cùm cecinit: (a)

—Sparguntur in omnes
In te mixta fluunt, et quæ diuisa, beatos
Efficiunt, collecta tenes, &c.

Antiquissimæ autem stirpis Tuæ argumentum est illud maximè, quod in Tua domo liquida extat memoria nobilitatis, jam eximię ab octingentis annis, & ultra; quando nempè, indicto ab Saracenis Ramiro Regi Gallecię, ob ejuratum cētum puellarum tributum,

a 3 bel-

(a) *lib.1.carm.2.vers.33.*

bello; illorumque ſeptuaginta millibus Divi Jacobi, divinitùs adſtãtis, ac vexillum prẹferẽtis, auxilio trucidatis (a); Anteceſſor Tuus alijque Regni Magnates (quos, ut Duces eſſent, in tam gravi certamine, Ramirus convocaverat (b)) in templo, Apoſtolo dicato, atque in loco, ubi apparuit, ob famigeratẹ victoriæ ſignum, erecto, ſodalitium, in quo non niſi ipſorum deſcendẽtes admittuntur, inſtituerunt. (c) Et nullis profectò confictis fabulis, ſed perenni

ex

(a) *Mariã. hiſtor. Hiſpan. l. 7. c. 13. Briet: ann. Mund. ann. Chr. 844.*

(b) *Saavedr. Coron. Gothic. de Rege Ramiro I.*

(c) *Maurus Caſtella Ferrer in hiſt. Divi Jacobi.*

ex capite uno succeſſione, per ſingulas uſque ad Parentem Tuum generationes authenticis documentis demonſtrata; quod ſanè perpaucis alijs, jã prę-cellentioribus, videtur eſſe commune.

Si verò de ſcientiarum, bonarũq;artiũ ſuppellectile loquar, quis Te major?Nihil equidem in diſciplinis imum invenitur, vel ſummum, quò non pertingat vivida iſta acies genij, & ingenij Tui.Licèt enim graviſſimis Reipublicæ negotijs implicitus (quibus Tu ſumma cum fide, conſilio, atque induſtria defungeris, Optimo Principe teſte atque applauſorē) ſucciſivas tamen, & ſubſecunda-

rias horas perire nequaquam ſuſtines; nec a luxu vel deſidia mentis petis avocamenta, ſed quod otium à cura publica, & re familiari datur, id omne in varia doctrinæ ſtudia ità cõfers; ut in Te rectè illud Horatij experiatur: (a)

Nullum à labore te reclinat otium,
Urget diem nox, & dies noctem, neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.

Humanitas inquam Tua, quâ blãdè Te in omniũ corda inſinuaſti, mirum quãta! Potuitne quiſquam unquam bonus Tecum biduum vivere, Tuæque comitatis atque ſuavitatis par-

(a) *Epod. Od. 17. verſ. 25.*

partem aliquam guſtare, quin ut ſibi totam ætatẽ Tecum exigere liceret, optaverit? Calamum teneo, cùm me non lateat, haſce laudes Te tam ęgrè admittere, quàm reliqui mortales libenter audiunt, etiã dum perversâ viã ſequũtur ambitionem.

Patere igitur, Ill. Domine, munuſculum hocce tãquam meæ in Te obſervantiæ monumentum, Tibi offeram, non jam evolvendum illud, aut in Prytaneo alendũ (neque enim honor iſte, qui Athenis erat maximus, huic debetur opuſculo) ſed Tuâ tuẽdum auctoritate, quod nuper eâ, quâ vales ingenij vi prorſùs admirabili,

cùm appugnaretur vehementissimè, acriter adeò propugnasti. Interea dum ego, quod unicè possum, feram Tibi ætatem, & prospera quæque, ut debeo, præcor. Vale. Dabam Panormi Kalendis Junij 1702.

ILL. DOM. TUÆ.

Humillimus, & Addictissimus Seruus,
D. D. Joannes Brancaccio

Epiſtola adm. Rev. P. Balthaſſaris ab Aci, Ord. Min. de obſervantia S. Franciſci, Provinciæ Siciliæ, Exprovincialis, Lectoris Generalis, & Concionatoris clariſſimi, Viſitatoris Generalis olim in Mediolanẽſi aliiſque Provinciis, & nuper in iſta Vallis Mazariæ, ad Auctorem à Mediolano miſſam, ex qua præſentis opuſculi conſcribendi prodivit occaſio.

PRÆSTANTISSIMO VIRO U.J.D.
D. JOANNI BRANCACCIO
FR. BALTHASSAR AB ACI
FELICITATEM.

Ræfulgidos virtutis tuę radios, in deditiſſima tibi mẽte mea impreſſos, quocũq; pergam comites habeo & equidem jucũdiſſimos.

In hac itaque Mediolanensi, ac finitimis Urbibus, quas peragrare me, Visitatoris Generalis munere pro mea Seraphica Religione perfungentem, compulit obedientia, tuas recensendi laudes non semel nactus sũ opportunitatem. Cùm etenim in subsecivis colloquiis cum Viris non vulgari eruditione præditis, de admirabilibus in re literaria sive auditis sive perlectis dissertarem, de Artis Memoriæ prçcellẽtia, quę sciebam dixi; at nõnullos ex colloquentibus impugnatores, eam absolutè negãtes, adinveni. Tunc ad rationes confugi, & argumẽta, quibus illam niti à te didicerã; ac insuper ea quæ in tui persona, testis de visu, & auditu expertus fueram, adjeci, tali ad circumstantes loquens pacto. Ad veritatem Artis Memoriæ incõtrovertibilem ostendendam, quid propriis oculis, & auribus perceperim, attendite. In Sicaniæ Re-

gno,

gno,quod omni ævo celeberrimos in quavis facultate homines protulit, hac tempestate Artis hujusmodi Sectator, quin & Instaurator egregius emersit D. Ioannes Brancaccius Panormitanus. Hic iuventa florescens, Utriusque Iuris laurea donatus, & Causarum patrociniis plausibiliter addictus, nec non Humanioribus studiis eruditus, alioqui à Natura sterilem sortitus Memoriam, illam eousque Artificiosa cultura ex propria industria enunciatę Artis (cui Vos adversamini) ope, fæcundavit, ut me audiente, innumeros Iuris utriusque Textus, cũctasque Rubricas, nec nõ municipalium Regni Siciliæ legum Titulos, celerrima velocitate recitaverit. Huic autem prodigio aliud longè mirabilius Brancaccium adnectere obstupescens inspexi. Plura verborum, omni prorsus carentium significatione cętena ab adstantibus

bus pronunciabantur; quorum nulla penitùs immutatione, vel hæsitatione, illicò seriem tam recto, quàm inverso referebat ordine, idque interposito etiam non solùm dierum, sed & Mensium intervallo, denuò eadem felicitate repetebat; me cæterisque omnibus, qui talia auscultabamus, stupidis remanentibus. Sic inter Sodales & amicos Insubres tuã, Brancacci præclarissime, Artificiosæ Memoriæ mirificã acquisitionem celebravi. Et revera in his exponendis non adhibuĩ amplificationẽ. Verumtamen, quia adhuc aliquam in Contradictoribus ambiguitatem, & fortasse incredulitatem animadverti; à Te ad illam totaliter evellendã Suffragia expostulare decrevi. Ne igitur grave sit quæso tibi quã celeriter mittere ad me doctrinarum, per quas Hujus Artis existentia & soliditas firmetur, atque Auctorum de ea dis-

se-

ſerentium, aliquod Epitome; ut illo munitus incredulos ũdequaque convincere queam, tuamq; gloriam ulterius propagare. Interim devicti erga te animi mei, qua ſoles humanitate, affectum excipe ſinceriſſimum; & Altiſſimus diu te ad literariæ Reipublicæ bonum ſervet.

Ad

AD

BENEVOLUM

LECTOREM

PRÆFATIO.

MEMORIAM, (quæ Platoni est, *Mater Musarũ*: Aristotili, *Scriba intus latẽs*: Quintiliano verò, *Eloquentiæ thesaurus*: Plutarcho, *Cella penuaria disciplinarum*: Ciceroni deniq; *Divinitatis argumentum*) grandibus antiquitùs fuisse celebratam encomiis, veræ sapientiæ studia consectãtium fugit neminem; *Nil Deus dedit homini sãctius* (inquit undecumque doctissimus Sabellicus) *nil utilius & ad eruditionẽ aptius ; est hæc thesaurus disciplinarum omniũ artiumque studio, & labore quęsitarum custos fidelissima* : Plato

au-

autem,cui Divini cognomen ob ingenii flumen aureũ tribuit antiquitas, ità suadet, *Ac præter Deos, quos tu memorabas, alios insuper invocare decet, præcipuèque Mnemosinem, idest Memoriam, in qua Dea precipua orationis nostræ momẽta sunt posita*: Dictitabat etiam Alcander, è priscorũ numero philosophus mimimè contemnendus, *Musas ducere genus ab Iove,atque Memoria*. Quam præclaram Alcãdri sententiam Afranius Poeta nobilis ac vetus, mutato patre, matre retenta,versibus illigavit, cùm cecinit, Sapiẽtiam Usus,ac Memoriæ filiam esse:

Usus me genuit, mater peperit Memoria:
Sophian vocant me Graii, vos sapientiam.

Causam si queras,cur unam hãc tanti faciant potentiam, respondebunt Frãciscus Patricius,*Me-*

mo-

moria Reges, ac Principes multùm commendat: Alexander, *Memoria, & recordatio sunt custodiæ quædam, & salutaria vitæ subsidia*: Plinius, *Necessariũ maximè vitæ bonum*: Petrus Cardinalis Aldobrandinus, *Optima Sapientiæ schola Memoria est, hæc enim non magistra modò, sed & mater veteribus est constituta Musarum.* Dicēt Divus Thomas, *Memoria horreum mentis est, imò thesaurus, exquisitissima rerum omnium opulentia refertus*: Petrarcha, *Memoria præteritorum est præsentium intelligentia, futurorum providentia*: Quintilianus, *Omnis disciplina Memoria constat: frustraque docemur, si quid audimus præterfluat*: Divus Augustinus, *Memoriam sapientiæ parentem esse, & inanem prorsus omnem laborem ad sapientiam adipiscendam, nisi hac veluti spiritu quodam rega-*

gatur . Adnectent Cassiodorus, *Magnum beneficium oblivionis nescire defectum, & quædam similitudo cœlestium est decursa semper habere præsentia* : Joannes Damascenus, *Memoriam altricem esse sapientiæ , & insigne demum Divinitatis argumentum* : Cicero tandem , *Locupletissimum sapientię ærarium Memoria est,ac inventorum thesaurus*; & præstantiùs alibi, *Tantù scimus , quantum Memoria tenemus.*

Quid autem multa didicisse , quid legisse multa proderit, si ea , quæ legeris , quæ didiceris, iterùm elabi patiaris. Thesaurus enim Memoriæ nisi rebus , ac verbis adinventis excogitatisq; custos adhibeatur : nisi depositã hanc supellectilem,sibi commẽdatam, reddat Oratori dicẽti fideliter : omnis ingenii labor in inveniendis rebus novis recon-

di-

ditis, mirabilibus ; omnis incol-locādis ordine pulcherrimo inventis induſtria:ſentētiarum deniq;prçclariſſimarum copia omnis, atque apparatus,miſerabiliter pereat,eſt neceſſe. Tolle Memoriam civi ſtudioſo Reipublicæ,qui fungi ſuo poterit officio? Hujus beneficio deſtitutus Orator, alioqui multis præcellens partibus , rudi plerumque ſimilis videtur,& imperito. Quo riſu omnium exceptus eſt Curio, qui cùm contra Titiniam dicturus , totam ſubitò cauſam eſt oblitus . Quid faciet ſine Memoria Juriſconſultus , cui eam profundo eſſe, veteri jactatum proverbio , perpetuâque firmatum habemus experientiâ , ut nemo ſine illius ope inter eorum ſubſellia nomen fuerit famamque conſecutus? Quid Philoſophus, in quo Plato non uno in loco Memoriam requirit , ſi progreſ-

ſius

ſus in philoſophia facere cupiat, eam cum ingenio judicioq; conjungens? Ubi Arithmeticâ imbuti diſciplinâ tutò recondēt numeros illos propè innumerabiles, quibus ſe pluviæ, maris, fluviorum guttas numerare; littorumque omnium arenæ, tum ejus, quæ totum impleret Mundum, certâ numerum colligere ratione profitentur? Ac ne longum faciam prętereo Mathematicum, Medicum, Hiſtoricum, Poetam, Concionatorem, Grãmaticum, atque alios doctrinarũ artiumq;doctores,qui deMemorię dominatu pelli nequaquã patiuntur.

Hinc factum eſt, ut artificiola quædam, non pænitùs ſpernenda, Memorię augēdæ gratiâ,antiquorum ſapiētiſſi excogitarēt. Quos inter cũ SimonidesChius principem omniũ conſenſu fuerit ſedem conſecutus, non im-

meritò ejus Artem, Athenis publicis in ſcholis legendam, ſunt arbitrati. Quam licèt, poſt remotas è Græcia ſcientias deperditam, innumeri poſteris ſcriptam reliquiſſent; eam tamen incondito obſcuroque dicendi genere ità operuerunt, ut paucis datum fuerit hanc adire Corinthum.

Cùm autẽ ego à gravioribus ad amœniora deflecterem exercitia, ut ſic alternante operâ, & certantibus, ut ità dicam, ſtudiis mox ad unum, exinde ad alterũ ſcientiæ genus, vegetiorem reddèrem mentem alacrioremque, (*Alit enim lectio ingenium*, inquit Seneca, *& ſtudio fatigatum non ſine ſtudio reficit*) ad meas pervenit manus de hac Arte libellus, à Schenkelio conditus; cujus perſpecto tãtùm titulo, dixi nonnullis Viris alioqui non vulgaribus, Artem dari poſſe ad au-

augēdam Memoriam propè Divinam; ſed quò illis hoc viſum eſt creditu difficillimum; eò cupido me inceſſit arcanum tã mirabile nanciſcendi, magis atque magis cùm Memoriâ (teſtor Deum) parùm firmá me ſentirem.

Artem igirur Schēkelii ſummâ mentis reflexione pervolui, & quamvis, ut verum fatear, tot ſalebris, & sēticetis refertam, tot cimmeriis involutã tenebris reperiſſem, ut parùm abeſſet, quin ex improbo labore animum abiicerem; reiteratis verò paulò profundiùs ſtudiis tandem, Deo annuente, inveni vera eſſe, quæ de ea priſcorum ſparſerat auctoritas. Cœpi inquam coram multis pro viribus Artis oſtendere prodigia, & quando illos experientiâ convincere cogitabam, tãtum abfuit, ut ſibi hoc perſuaſum eſſet, quantum adfuit, ut acriùs Artem (ignorantiæ ne, an livo-

livoris æſtro neſcio) obtrectare contemnere, explodere inceptarent. Nam fuerunt nonnulli, qui cùm ſpecimina à me exhibita inficias ire nequirent, id non Artificioſæ, ſed naturali tribuebant Memoriæ. Alii verò, qui ſterilē prius in me Memoriam deprehenderant, vel ope anacardinæ confectionis, vel (quod deterius erat) non ſine sycophantiæ piaculò, Cacodæmonum miniſterio illa prçſtitiſſe aſseverabāt. Quapropter, ut Artem penè conclamatam, meque ab obtrectatorū vindiciis abſolverem, illius apologiam ſcribere in animum induxi. Hanc cùm perlegerint Amici, aliique curioſi viri, non ſemel impulerunt me, ut eam, utpote Reipublicæ literariæ utiliſſimā, publici Juris facerem; & licèt dubio diù fuiſſem conſilio; tandem ſuaſu præclariſſimi viri P. Balthaſſaris ab Aci, Ord. Min:

de observantia Sancti Francisci (cui, quod poteram, ob longævã necessitudinem, nefas erat denegare) prẹsẽs opusculum in lucem edere decrevi.

Hoc autem in quinque capita duxi dissecãdum. In Primo Artis Memoriæ disciplina rationibus, auctoritate, experiẽtiâ probatur; nonnullis etiam objectionibus occurritur. In Secundo de Inventore, & de Auctoribus, qui de ea scripserunt, loquitur. Modus quoque detegẽdi scripta illorum obscura, à multis desideratus, à nemine tamen hactenus integrè exhibitus, pãditur. In Tertio Historia chronologica eorũ, qui Memoriâ floruerũt egregiâ, exponitur; ubi plusquam 200. Illustres viri recensentur, quorum 90. & Illustriores quidem Artis ope hanc consequutos esse præstantiam, convincitur. In Quarto paradoxa, quæ ex ea nascũtur,

referũtur. In Quinto brevis idea Artis Memoriȩ,quam in Grãmaticam,Syllabicam,Poeticam,Topicam dividimus, adumbratur.

Prȩ manibus habeo uberrimũ hujus Artis tractatum,tribus distinctum libris; quorum Primus quidquid ad eruditionem tam sacram, quàm prophanã pertinet, indicabit: libellum etiam de naturali Memoria fovenda,ex selectissimorum Medicorum mente excerptum,suppeditabit.Secundus Artis præcepta fusissimè expromet;& ità ut quilibet sine doctore illa ex semetipso percipiat atq;experiatur. Tertius praxim, sive expeditam methodum Artis applicandȩ in omnibus scientiis, artibusq; liberalibus patefaciet.

Huic interim opusculo benevole Lector fave,in quo si nõ expectationi Literatorũ satisfecisse videbor, ingenii imbellicitatẽ excuses velim. Vale.

In laudem Artificiosæ Memoriæ Carmen.

TEmporis ut longi ſpatio præcepta teneri,
Et poſſint animo fixa manere tuos
Hanc lege collectam memorandi gnaviter Artem.
Qua ſine, judicio mens hebet ipſa ſuo.
Hæc eſt ingenij lumen, cuſtoſque laboris;
Erigit hęc ſēſus, intrepidoſq; facit ſuis.
Nec tu contemnas, Cicero quod voce diſerta
Cõprobat, & verbis ornat ubique
Et quod Simonides, ſeu Metrodorus, ut ajunt,
Inventum cura gaudeat eſſe ſua.
Quod vel Ariſtotiles divinum credere munus
Non dubitat: Sophicæ gloria prima ſcholæ.
In quo Carneades totis laudatus Athenis
Floruit; & Senecæ vis memoranda fuit.
Rhetores hæc firmat, juvat hæc Ars jura volentem
Diſcere: vix aliud Pallas amavit opus.

B 2 Aliud

ALIUD
Nicolai Solnitro:

ARs divina satis; Paucis vix credita; Paucos,
Quos lactet, reperit, provida Diva sinu.
Hæc Lethen, hominumque fidem, tum præpetis ausus
Ingenij superat, vincit & orsa face.
Quis neget æthereo prognatam fulgure: Solem
Dum simulans radijs, lumina cęca ferit.

Ars Memoriæ Poesi apprimè Utilis.
D. Jo: Francisci Barsanti
EPIGRAMMA.

NEquicquam scandis Parnassi devia Vates,
Mnemosine faciles ni docet Arte vias.
Quid præcepta juvant tanto sudore parata?
Si veluti ac sudor protinus ilia fluunt?
Quid iuvat insomnes sub Cyrrha ducere noctes,

Grę-

Graeca nisi vigili somnia mente sedent?
Quid Phoebi in cartis pallente senescere vultu,
Si peritura legis, siq; legendo peris?
Mnemosinen tollas, studium jam deperit omne,
Et, quae multa dedit, subripit una dies.
Hanc igitur totis amplectere viribus Artem,
Multa potes comite hac, hac sine nulla potes.
Hac sine, Permessi nequicquam flumina quaeris,
Hac sine, Permessi Tantalus alter eris.

EJUSDEM,

De D. Joanne Brancaccio Memoriae Artem vindicante.

TETRASTICON.

CUm decertatam Memorandi vindicat Artem
Joãnes, Artẽ pugnat & arte dari,
Hac vel in Arte suum redd t Memorabile nomen,
Hac vel post cineres, vivet in Arte Memor.

AD U. I. D.
D. JOANNEM BRANCACCIO,
Pro suo Artis Memoriæ opusculo

Epigramma

D. ANTONINI FALSAPERLA.

HVic hebetes, stupidæque, rudesq; accurrite mentes,
Ars ubi dat memores prodigiosa modos.
Senserat hanc stygiis oblivio nata fluentis,
Horrendumq; imis mugiit ęgra vadis:
Viderat hanc ævi Custos, rerumque Ministra
Mnemosine, & crispis risit amica genis.
Versaque Joanni dixit tua scripta venenant
Lethen, Virtuti balsama honora ferunt.

De

De D. Joanne Brancaccio, Memoriæ Artem præbente,
Anagramma numericum
D. NICOLAI FERNANDEZ DE MEDRANO.

Programma

D. JOANNES BRANCACCIO PANHORMITANUS.

1140.

Anagramma

ECCE SIMONIDES REDIVIVUS

1140.

Epigramma.

Simonides Artem Memorandi invenit Athenis,
Et fuit ingenio, sed magis Arte memor.
SIMONIDES REDIVIVUS adest nunc ECCE Joannes;
Ille Artem Actæis præbuit, Hic Siculis.

NOMINA
AVCTORVM,

Ex quibus hoc opusculum excerptum est. Qui asterisco notantur, de Arte Memoriæ scripserunt.

A.

* A Contius.
* Adamus *Melchion*.
* Æneas Sylvius
Abranius.
* Agricola.
* Aguilera.
Aimonius.
* Alberstat.
* Albertus Magnus.
* Albertus *Michael*.
Albertus *Leãder*.
Alcæus.
Alcander.
Aldobrandinus
Alexander.
* Alphonsus de Marco.
* Alstedius.
* Amasæus.
* Amerbachius.
* Anacreon.
* Anonymus.
* Anonymus Alter.
* Anonymus Alter.
Antisthenes.
* Antonius ....
Apollonius Thyanæus.
* Apsinus.
* Aquavivius.
* Arelius.
* A'esius.
Aristophanus.
* Aristotiles.
Aristoxenes.
* Arriaga.
* Artiga.

Art.

* Caramuel.
* Carbone.
* Cardanus.
* Carinus.
* Carneades.
Carrera *Petrus*.
Casaubonus.
*Conimbricēses.
* Contius.
Cottonus.
* Crucigerus.
Curtius.
Cuspianus.
* Cyprianus.

D.

* DAn Lloidi
Dannau-verus.
* Dathus.
Demosthenes.
Dempsterus.
* Diagoras.
Digbæus.
Dion Cassius.
* Dola.
Dousa.
* Drexellius.
* Drexerus.

E.

EIsengreinius.
Ell. du Pin.
Emmius.
Ennius.
* Erasmus.
Erithræus.
Euripides.
Eusebius.

F.

FAber *Basilius*.
Faber *Petrus*.
* Fereira.
* Ficinus.
* Folietta.
Forbennius.
* Fortias.
* Freigius.
* Friccius.
* Frischlinus.
* Frisius.
* Fuchsius.
* Fycherus.

G.

G.

Garsias.
Gellius.
* Gesualdus.
* Gorgias.
* Gratalorus.
Gregoras.
* Gregorius Tholosanus.
Grotius.
Grossus.
* Gruterus.
* Guarinus.
Guido.
* Gulielmus.

H.

Hamel.
* Hegendorfinus.
Heilinus.
* Herbesius.
Hesiodus.
D. Hjeronymus.
* Hippias.
Homerus.
Horatius.
* Horndroff.
* Horosco.
Hosius.

I.

* Joannes Damascenus.
* Joffet.
Jovius.
Junius.
* Juvenalis Ananiensis.
* Izgentinus.
* Izquerdus.

K.

Kekermannus.
* Kieserus.
* Kinskolten.
* Kircherus.

L.

* Lancellotus.
* Lavinheta.
* Lorhardus.
Lorinus.

Leun-

Leunclavius.
Libanius.
Livius.
Longolius.
Lucianus.
Lycophrones.
Lyranus.

M.

MAcedus *Frãciscus.*
* Magirus.
* Magontius.
Majolus.
* Majoragius.
* Mansueti.
Manutius *Aldus.*
Manutius *Paulus.*
* Megiserus.
* Mendoça.
* Metrodorus Sceptius.
Meursius.
* Middendorpius.
* Minkouus,
Miræus.
* Mommeranus.
* Monleus.
Moreri
* Marafiotus.
* Marcellius.
* Marcus Julius Camillus.
* Marigusius.
* Marta *Doctor.*
* Masculus.
* Masius.
* Mathematicus.
Morinus.
* Mosellanus.
* Moyrans.
Moyses.
Muler. Nic.
Muretus.
* Murmellius.
Musæus.
* Mussus Cornelius.

N.

NAudius.
Nigronius.

OF-

O.

OEmannus.
Oppianus.
Orphæus.
* Oſerius.
Oſiander.
Owenius.
Oyeda.

P.

PAcius *Angelus*.
* Paëp.
Palladius.
Pamphilus.
* Panigarola.
Paterculus.
* Patritius.
S. Paulus.
* Payeno.
Pelbrat.
Perez *Jacobus*.
* Peruginus.
Peſcane.
Petrarcha.
* Phaoſpharus.
* Phavonius.
Pichardus.
Picus *Franciſcus*.
Picus *Joannes*.
Pindarus.
* Piſcator.
Pitſeus.
Plato.
PliniusSecũdus.
* Plotinus.
* Plutarchus.
Polias.
* Politianus.
Polydorus Virgilius.
* Porta.
* Portius Latro.
Poſſevinus.
Poſtellus.
Proclides.
Propertius.
* Publicius.

Q.

QUintilianus.

R.

R.

* RAdelif.
* Ramus.
* Rauchinus.
* Ravellinus.
* Ravẽnas *Petrus.*
Ravisius.
*Raym. Lullus.
Ray. Theophilus.
* Reisch.
Rhò.
* Rhodes.
* Riccius *Mattheus.*
* Robert.
*Romberch.
* Rossellius.

S.

SAbellicus.
Sacra Scriptutura.
* Salazar.
Salluftrius.
Sander.
Sanderson.
Sarzanus Arabs.
* Savanarola
Scaliger *Joseph.*
* Scaynus.
Schalichius.
* Schenkelius.
* Schorus.
* Schoctus *Gaspar*
Seldenus.
* Senectus.
* Seneca. *M. Annaus.*
Seneca. *Lucius Annaus.*
* Serra.
* Siberus.
Silvius.
* Silvius.
* Simõ Lucẽsis.
* Simonides.
* Simplicius.
Sixtus Senẽsis.
Solinus.
Sophocles.
* Spagẽbergius.
* Spelta.
Statius.
Stephanus *Henricus.*
Steficorus.
Strada *Famian.*

Sua-

Suarezius.
Svetonius.
Suidas.
* Sulpicius.

T.

TAcitus.
Tarſia.
Teiſſierius.
* Teutlerus.
* Thomas Aquinas.
* Trevellius.
Trigaſius.
Theocritus.
Thuanus.
Tibullus.
* Timplerus.
* Toſcanella.
* Trithemius.
Tuningius.

V.

VAlerius Maximus.
Vander Linden.
* Vargas.
Varro.
* Vatablus.
* Vegius.
* Velaſquez.
Villadæus.
* Villanovanus.
* Virgilius.
* Vives.
Voëllus.
Volaterranus.
* Voſſius.
* Wangēſeilius.
Weber.
Weſticenſis.
* Weida.
* Wicellius.
* Willichius.
* Willius.
* Vulterius.
* wimpheling9

X.

XEnophon.
Xilander.

Y.

YPedius.

Z.

* ZAnchieus.
* Zuiglius.

NO-

NOMINA EORUM,

Qui memoria floruerũt egregia. Qui asterisco notantur Artificiosam Memoriam sũt professi.

A.

Ber.

B.

C.

D.

Do-

Hie-

Jo-

Nico-

Sim-

INDEX
CAPITUM.

CAP. I.

CAP.

ARS

ARS MEMORIÆ VINDICATA.

AUCTORE

D. JOANNE BRANCACCIO
JURISCONSULTO PANORMITANO.

CAPUT I.

Artificiosæ Memoriæ disciplina probatur. Objectionibus occurritur.

AGNAM aggredienti provinciam demonstrandæ ARTIS, cujus Ope ad miraculum usque naturalis augeatur memoria, licet selectissimorum hominum, quos ipsa, etiam rerum omnium magistra, experientia convi-

cerit, allevet auctoritas: eam nihilominùs exemplis, ac rationibus sustinere adnitar, vel ipso refragante Aristotele, qui effatur. *Rationem quærere, ubi sensus fidem facit, imbecillitas est intellectus*. Verumtamen cùm peritis multùm debeamus, imperitisque, qui etsi mirabiles fateantur effectus, id naturali memoriæ, aut Magicæ Arti indecorâ fronte tribuant; non abs re obduratos negantium hanc Artem animos auctoritatibus emollire, ac rationibus convincere studebo.

Inficiari posse minimè puto naturã ab Arte perfici; Ars enim quæ vel natura ipsa complere nequit, absolvit, ut Peripateticorum Princeps asseverat *Physic. 2. cap. 3. text. 29.* ubi: *Ars alia quidem perficit, quæ natura non potest perficere; alia imitatur*. Divinus docet Plato *lib. 14. in Gorg.* ibi: *Peritia efficit, ut via nostra per Artem incedat; Imperitia verò, ut temerè per fortunam circumagatur*. Et quod disertissimus Pamphilus Poëta suadet,

Nam

Nam ſolet Ars dominum ſæpè juvare ſuum.

Ars animos frangit, vel firmas dirimit Urbes,

Arte cadunt turres, Arte levatur onus.

Inde

Uſus, & Ars docuit, quod ſapit omnis homo.

Et rurſum

Sine Arte nunquam omninò natura eſt ſatis,

Quodcumque tandem ſtudium nominaveris,

Nec Ars adepta natura quicquam poteſt.

Enimverò quæ vis animi noſtri, quæ potentia, qui ſenſus, quod denique humani corporis membrum Arte perfici non poterit? Balbutiebat ſapientiſſimus Demoſthenes, cumque R. literam dicere non poſſet, naturæ iniuriam perſequebatur, utque contractum à teneris unguiculis vitium propulſaret, Artis conſilio, immiſſis ori calculis, ad maris littus adeò clamitabat, ut fractis ſuperatiſque linguæ impedimentis, Orator evaſerit facundus diſertus, eloquentiſſimus.

Artis identidem miraculo muti ab incunabilis, & surdi non solùm legere, characteres formare, variasque disciplinas edidicêre, quemadmodum nostra ætas vidit in D. Hyacinto, D. Carolo, & D. Alberto Impellizzeri fratribus, ex nobilibus Netinis, & in Joanne, & Antonino Galbato Terræ Nasi; verùm etiam optati sermonis noverunt usum, gratasque alloquentium voces excepere. Hujus Artis inventio ab divite Divini ingenij aurifodinâ Joannis Pauli Bonet, Hispani exhausta creditur, qui Comitis stabuli Castellæ fratri natu minori audiendi usuram concessit, cujus ad aures nec immissus clamantium sonus, nec fulmineus tormenti bellici boatus penetrabat, linguam surditatis vinculo alligatam soluit, qui exinde sermones interserens, Hispanicum, & Cambrobritannicum calluit idioma. Obstupescente Artis prodigium Comite Kenelmo Digbæo: *in tract. de natur. corpor. cap.* 28. qui sæpè sæpiùs cum eo sermones miscuit. Et ad hoc quoque thema pertinet libellus ille à F. M. B. ab Helmont elucubratus; cujus

jus titulus, *Alphabeti verè naturalis brevissima delineatio*: ubi duodeviginti ab utero mutos, & surdos mirabilis Artis medelâ curasse attestatur.

Nec mirum tot tantaque monstra Artem in viventibus peperisse, cùm Albertus Magnus statuæ arte purè naturali fabrefactæ vocem dederit, ne dicam sensum, (quod apud gravioris notæ Viros haud ambigitur) & planè plura simulacrum illud edidisset, ni D. Thomæ incuria, insuetâ alloquentis imaginis voce territi, incusso verbere dissolvisset. Cujus ruinâ adeò indoluit; ut inclamaverit opus quadraginta annorum (triginta annorum scribunt Majolus, & Weberus *in Arte discurrendi*) confregisti Thoma.

Hujusmodi ad exemplum P. Athanasius Kircherus *in sua Musurgia lib. 9.* asserit inesse sibi animum conficiendi statuam, quæ in conclavi posita, aut in aere pendula quoslibet sonos tam articulatos, quàm confusos perfectissimè emittat; circũadstantes, inquiens, eam alloquentem non sine supercilio videbunt

& audient, obſervabunt oculorum motum, labiorum linguæque agilitatem, totiuſque corporis compagem quaſi animâ fruentis admirabuntur: cauſa tamen tanti arcani eos fallet, oculis in opere intentis illam per partes rimabuntur medio ex aere pendentem, nullo ſubnixam fulcimine, nulli contiguam canali, nullis animatam rotis, & proprijs oculis vix fidem adhibebunt; cùm, quo artificio condita ſit, quamve ſui motus machinationem habeat ignorent; & tamen reconditarum Artium copulatione id fiet. Nec abs re hìc Kircheri verba ſubnectere viſum eſt. *Quæcumque promitto in effectum infallibilem duci poſſunt, modum tamen (ne tam ſublimia arcanarum rerum myſteria, ac ſolis Magnatibus revelanda, cuivis obvia fiant) conſultiùs ſilentio ſupprimendum duxi*. Confluunt ad hoc Scotthi verba *in magia Phonotec. Quis curioſorum non ardeat deſiderio ſecreti tam abditi, & mirabilis? Ego certè cum Romæ eſſem dicti P. Kircheri in re literaria ſocius, non ſemel ſollicitavi, ut id mihi pandere digna-*

re-

retur. Pandit tandem multis precibus defatigatus, sed eâ conditione, ne illud publici juris facerem. Artificium non est admodum difficile, quamvis multorum sumptuum. Inhæserat mẽti ejusdem P. Athanasij Artem propalare, atque statuam hujuscemodi Romano in Collegio suspendere, in adventum Christinæ Sueciæ Reginæ, eo artificio, ut adventantem salutaret, & ad interrogata responderet; sed ocyor Reginæ accessus, & diuturnus in opere conficiundo labor, vel etiam auri argentique caritas triumphos Arti, prodigium Urbi, Reginæ oblectationem ademerunt.

Ipse Intellectus Platonicis, Peripateticisque concordibus Arte perficitur. Raymundus Lullus non sine Divino numine Artem summo studio consummavit, quâ pueri decennes, & Idiotæ exiguo tempore ad omnium scientiarum assecutionem pervenire possint. Petrus Daguinus cùm anno trigesimo septimo ætatis vix prima habuisset literarum elementa, & Jacobus Tanuarius cùm septem peregisset lustra à literis penitùs alienus, sex dumtaxat men-

sibus huic artificio incumbentes, (ut refert Gregorius Tholosanus *lib.* 1. *synt. Art. mirab. cap.* 7.) omnium disciplinarum encyclopediam sunt adepti. Artis ejusdem ope Petrus, & Jacobus cognomine Canterii, Germani Frisones cum unica sorore pueri decennes (teste eodem Tholosano) in omni scientiarum genere differentes, doctissimis Viris miraculo sunt habiti.

Poësis ipsa, in qua potissimùm natura dominatur juxta illud, *Poëtas nasci, Oratores fieri*, Arte perficitur. Nam Horatius mota hac quæstione, utrum natura, an Ars plus ornamenti Poëtæ afferret, aliam ab alia sejungi minimè posse, sequenti conclusit carmine.

—— Ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quod prosit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Imò ex Arte magna Raymundi Lulli artificium poëticum, teste Kirchero, oritur; quo etiam Prosodiæ im-

imperitus illius Artis fiduciâ fretus, brevi temporis ſpatio carmina de quacumque materia componere poſſit.

Si igitur nulla res ſit; nullaque facultas cùm animi, tùm corporis inveniatur, quæ Arte perfici nequeat, quomodò hoc memoriæ, excellenti ac planè Divinæ facultati, denegatum ſit, non video.

Unum tantùm hìc animadvertendum velim; priusquàm Simonides Chius Artem memoriæ inveniſſet, me neminem inter illos vidiſſe, quos ob memoriæ excellentiam fama celebrat; ex quo ſatis certum illud Ciceronis *lib.* 3. *ad Heren.* deprehenditur: ubi. *Memoriam Arte confirmandam eſſe, ut ſit egregia*, inquit. Sed ad auctoritates tranſeamus, quibus niſi fidem adhibeamus, ſecundum Tullium ad Brutum ſemper pueri manebimus.

Artem memoriæ auctoritatibus probaturus, prætereo Angelum Politianum, Caſtrum, Cyprianum, Majoragium, Franciſcum Serra, & quotquot de Arte Rhetorica ſcripſerunt, qui in artificioſam naturalemque di-

dividendo memoriam, eandem ipſam Artem faſſi ſunt.

Non utar Polydoro Virgilio, Bejerlinck, Voſſio, Brietio, Ofmanno, innumeriſque alijs, qui non ſolùm Artem non contemnunt, ſed ejus Inventorem Simonidem Chium fuiſſe tradũt: Unde Owen. *lib.* 3. *diſt.* 4.

Simonides olim memorandi reppe-
rit Artem.
Nullas adhuc Artem repperit In-
genij.

Miſſos facio Athanaſium Kircherum, Sebaſtianum Izquerdum, P. Matthæum Riccium, Cardanum, Raymundum Lullum, & infinitos alios in cap. ſeq. recenſendos, quibus tanti fuit hæc Ars, ut de ea non minùs neceſſarium, quàm utile, integros cõſcribere libellos exiſtimarint.

Sabellicum, qui *lib.* 10. *exemplorum cap.* 3. ita de memoria loquitur. *Conſtat id bonum naturæ beneficio, augetur tamen, & excolitur Arte*. Et multa mirabilia de Antonij Ravennatis propè Divina memoria narrans, ſubjungit. *Sed hæc Artificij ſunt non naturæ*. Gregorium Tholoſanum *lib.* 12. *de Republ. cap.* 14.

n. 2.

n. 2. ubi. *In Arte memorativa Imaginum usus apud discentes præstantissimus, & necessariissimus visus est. Imo & Imagines literis præferendas pro memoria voluisse videtur Plato in Phædro, & Timæo, quando usus literarum obstare memoriæ ait, videlicet quòd ea, quæ scriptis veluti custodire desinimus, & ipsa securitate dimittimus.* Julium Solinum *in præfat. Polyhistor. cap.* 7. dicentem. *Memoriam ex Arte fieri palam factum est.* Plinium secundum *lib.* 7. *Histor. natural. cap.* 24. ibi *Ars postremo ejus rei facta est à Simonide Melico, consummata à Metrodoro Scepsio, ut nihil non iisdem verbis redderetur auditum.*

Neque ad Petrarcham confugiam, qui *lib.* 2. *rer. memor.* ità inquit. *Arteficiosa memoria in Græcia reperta apud nos hodie vulgata est.* Non ad Cælium Calcagninum *in comp. Rhetor.* ità scribentem. *Et nos videmus Arte imaginum, & locorum memoriam adjuvari. Nam locis pro cæra, simulacris pro literis nos uti Cicero existimat.* Nō ad Theophilum Raynaudum qui *lib.* 2. *sect.*

2. *cap.* 2. *de Virtut. & Vit.* post nonnulla hujus Artis præcepta hæc scribit. *His aliisque subsidiis, Porcius Latro, & alii quidam, naturâ felicis memoriæ, Arte tamen eam juvabant, ut testatur Seneca in prohœmio primi controversiarum. Et idem præstandum est omnibus, ne hoc prudentiæ instrumentum evigescat, & rubigine abducatur.* Non ad P. Petrum Josset S. I. qui sic de ea cecinit.

Et quamquam ipsa juvat facilis
natura cerebri,
Arte tamen vis illa memor, cu-
raque juvanda est.

Non inquam ad Drexellium, qui in *Aurifodina cap. 4. part. 3.* sic ait. *Ordini appono imaginationem in firmanda memoria longè fidissimam. Noris probè disponere, firmè imaginari, & primarium memoriæ artificium jam tenes. De disponendi, & imaginandi modo nil quęre amplius. Hæc nimiùm arcana sunt; quæ si velim non possim enunciare; sit aliquid de quo liceat dicere cum Lanista illo. Hoc palestræ artificium te non docui. Tu tuo te marte juvabis. Senibus memoriam labare dicunt,*

at

at ista de qua loquimur geminis illis præsidijs firmata cum ætate non deficit, sed crescit, quo ætas grandior, hoc illa firmior, senio virescit. Nec *enim senectus minus ordinatè dispo-nere, aut minùs firmè imaginari potest, quàm Juventus, & virens ætas. Imò utrumque illud Seni expeditius est quàm* Juveni. *Senes igitur ad illam memoriam plus habet subsidij, quàm Juvenis.* Non ad Bartholomeũ Cassanæum *in Catalog. Glor. mundi.* ubi non solùm Artem fatetur, sed & ejus præcepta tradit. Non ad Ludovicum Vives *qui lib. 2. de Anima fol. mihi* 519. hæc inquit. *Quo circa, & qui recordari aliqua cupiunt, diligenter attentèque ordinem eorum animadvertunt, quæ mandant memoriæ, & Artis hujus Magistri loca quædam discipulis suis ediscenda exhibent. Nam quæ simul sunt à phantasia comprehensa, si alterum occurrat, solet secum alterutrum repræsentare: unde sedes illæ existunt in artificio memoriæ, quippe ad aspectum loci de eo venit in mentem, quod in loco scimus evenisse, aut situm esse.* Non denique ad Caramuelem,

qui

qui *in apparat. Philosoph. lib.* 1. sic effatur. *Artificialem enim reminiscendi methodum multi Viri promittunt, & me Judice negari nequit, memoriam posse, & solere artificio juvari.*

Sed ad eos confugiam, quorum dicta pro Oraculis habemus, ac quorum scripta quotidiè manibus terimus, oculis percurrimus, mente insequimur (sed utinam assequeremur.) Loquor Platonē qui in *Theęteto, vel de Scientia, & in Phœdro, & Timæo* hujus Artis primordia nos docet, ac specimen nomine Hippiæ ostendit. Loquor Aristotelem, qui non solum in *lib. 3. de Anim.* de hac Arte mentionem fecit, verùm librum etiam integrum de ea conscripsit. Loquor Ciceronem, qui *lib. 3. ad Heren.* ità ait. *Placet nobis esse Artificium memoriam, in qua multùm valet Ars, & præceptio.* & mox. *Sunt igitur duæ memoriæ una naturalis, altera Artificiosa. Naturalis est ea, quæ nostris animis insita, & simul cum cogitatione nata. Artificiosa est ea, quam confirmat inductio quædam, & ratio præceptionis, utraque altera separata minùs erit*

fir-

firma . ita tamen ut multò plùs in doctrina atque Arte præsidij sit. sed quia in cæteris rebus ingenij bonitas imitatur sæpè doctrinam , Ars porro naturæ commoda confirmat, & auget , ita fit in hac re , ut nunquam naturalis memoria si cui data est egregia ,similis est huic Artificiosæ . Porrò hæc Artificiosa naturæ commoda retinet ratione doctrinæ.& paulò post. *Quapropter & naturalis memoria præceptione confirmanda est, ut sit egregia , & hæc quæ doctrina datur indiget ingenio .* & *lib. 2. de Orator.* propè finem. *Gratiam habeo Simonidi illi Chio , quem primum ferunt Artem memoriæ protulisse .* Loquor Quintilianum qui *lib.* 11. *instit. Orat.* sic inter alia de hac Arte scribit . *Nesciretur tamèn quanta vis esset ejus , quanta divinitas illa , nisi in hoc lumen orandi vim extulisset : non enim rerum modò ,sed etiam verborum ordinem præstat , nec pauca contexit ,sed durat propè in infinitum , & in longissimis actionibus priùs audiendi patientia , quàm memoriæ fides deficit . Quod & ipsum argumentum est subesse Artem aliquam ,* ju-

varique naturam ratione, cùm idem docti facere, illudque indocti, & inexercitati non possumus. M. Annæum Senecam loquor, qui in *probæm. declamat.* sic ait. *Memoria natura quidèm felix, sed plurimùm adjuta Arte.* Et nonnulla tenacis atq; invictæ memoriæ Portij Latronis Juvenibus suis specimina expromens, hæc subdit. *In illo non tantùm naturalis memoriæ felicitas erat, sed Ars summa, & ad apprehendenda quæ tenere debebat, & ad custodienda.* Et paucis interpositis. *Video vos, Juvenes mei, plus justo ad hanc ejus virtutem obstupescere. Alia Vos in illo mirari volo. Hoc quod tam vobis mirum videtur, non operosa potest tradi Arte. Intra exiguum paucissimorum dierum tempus, poterit quilibet facere, quod Cyneas fecit, qui missus a Pyrrho legatus ad Romanos postero die novus homo, & Senatum, & omnem urbanam circumfusam Senatui plebem, nominibus suis persalutavit. Aut quod ille fecit, qui recitatum à Poëta carmen novum, suum esse dixit, & protinus memoriu recitavit: cùm ille cujus car-*

carmen erat, facere non posset. *Aut quod fecit Hortensius, qui à Sisenna provocatus, in auctione persedit diem totum, & omnes res, et pretia, & emptores ordine suo argentariis recognoscentibus, ità ut in nullo falleretur, recensuit*. *Cupitis statim discere, suspendam cupiditatem vestram, & faciam alteri beneficio locum*. Loquor Plotinum sic *in lib. de dub. Anim.* dicentem. *Memoria Arte perficitur sicut & aliæ facultates*. Loquor Albertum Magnum qui *tom. 5. tract. 2. de memor. cap. 3. tit. de modo, & Arte reminiscendi* fusissimè de ea scribit. Loquor Thomam Aquinatem qui sic inter cætera habet *in aureo volumine, quod summa vocatur*: 2.2.qu. 49. A. 1. R. ad 2. *Memoria non solum à natura proficiscitur, sed etiam habet plurimùm Artis*.

Ecquid Rhetores memoriam in Naturalem, & Artificiosam divìditis? Ecquid eruditi Viri Simonidem Artis memoriæ Inventorem fuisse traditis? Si chimærica hæc Ars? Ecquid optimi Patres de ea integros conscribitis libellos? Si nulla sit Ars memo-

moriæ? Ecquid Plato, Ariſtoteles, Quintiliane, Seneca, Plotine, Alberte Magne, Thoma, hanc Artem admiramini, magnoque habetis in pretio? & tu Marce Tulli gratiam habes Simonidi illi Chio, quem primum ferunt Artem memoriæ protuliſſe? Si nullum aut parvum commodum, nullamque aut exiguam utilitatem ex ea conſequi poſſumus? Aut ſanè inſani Vos mendaces, ignavi: Aut qui hanc Artem inficiantur Ariſtarchi, Zoili, Momi, rabuli, tribulique optimorum Auctorum reputandi; eligat lector utrum velit, dum ego ad hoc ipſum experientiâ probandum accedo.

Memor illius ſententiæ Ariſtotelis *de gener. anim. cap.* 10. ubi *Rationi fidem adhibendam eſſe* (inquit) *ſi quæ demonſtrantur; conveniunt cum rebus, quæ ſenſu percipiuntur*; nonnulla ex innumeris, quæ cap. 3. extant, hujus Artis ſpecimina recenſere opere pretium duxi.

Seneca *in probæm. declamat.* fatetur hujus Artis ope duo nominum millia, eodem quo dicta eſſent ordine, recitare poſſe; quin etiam da-

tos

tos versus singulos à singulis auditoribus, cùm plusquam ducenti numero essent, exordiendo ab ultimo ad primum usque retulisse.

Senecæ non cessit Portius Latro, qui hac Arte adjutus (teste eodem Seneca) declamationes quascumque dixerat, omnes memoriâ tenebat, ajebatque supervacuos sibi fecisse codices; cùm cogitata in animo scriberet; eiq; memoria in nullo unquam verbo deficeret.

Vicit Portium Latronem Joseph Justus Scaliger, qui beneficio hujus Artis, præter omnigenam cùm linguarum, tum scientiarum cognitionẽ, vigesimo & altero die (teste Drexellio) cuncta Homeri opera memoriæ mandavit; & intra quatuor menses Poëtas Græcos omnes auditus est recitare.

Scaligerum superavit Corsicus quidam Juvenis, qui hac Arte (teste Mureto) multa nomina Græcæ, Hebraicæ, Latinæ, ac nullius etiam significationis, quæ semel audierat, recto retogrado, & intercalari ordine, recẽsebat. Eodemque ipso modo triginta sex millia recitare posse citra

ja-

jactantiam affirmabat.

De His omnibus triumphavit Petrus Ravennas hujus Artis Magister, qui cõciones semel auditas statim ijsdem verbis reddere cõsuevit; Corpus utriusque Juris Civilis, ac Canonici, Sacras quoq; paginas, & infinitos Historicorum, & Poëtarum locos memoriter calluit.

Petro Ravennati palmam ambiguam reddidit P. Matthæus Riccius S. I. Hic enim Artis memoriæ opibus (testibus P. Joanne Rhò, & P. Daniele Bartolo) ad Sinarum animos Evangelio præparandos usus est. Concilianda erat aliquantula sapientiæ fama, ut illorum effrenatam circa sciẽtias superbiam suppeditaret. Linguam Sinicam brevi temporis spatio percalluit. Leges Sinarum omnes, ut facilè eas confutaret, ad verbum edidicit; & multa vocabulorum millia semel audita vel lecta, nũquam & nusquam insistens aut cuntabundus, fidissimè reddere solemne habuit.

Sed ne obsoletis, & externis tantùm utar exemplis, unum recens & nostrum subijciam. Intra unius ho-

horæ ſpatium practicè, & nullis præ-
habitis hujus Artis præceptis, nobilem adoleſcentem, tertium vix attingentem luſtrum, ita inſtruxi, ut ipſe centum inſtitutionum titulos ſtatim memoriæ mandaret, & quæſitus quovis ordine eodem tempore recitaret; paucisque interiectis diebus ex mea praxi feliciter omnes utriusque Juris civilis ac Canonici, trium etiam librorum Pragmaticarum rubricas (ad duo ferè millia) ità percalluit, ut dato quolibet titulo, putà *de Foro competenti*, ſtatim expeditèque reſponderet, Titulus eſt decimus tertius Libri Tertii Codicis, Primi libri pragmaticarum decimus, & Decretalium, Sexti, atque Clementinarum Libri ſecundi ſecundus. Quis adeò pertinax, ut ex ungue oſtēſo non agnoſcat Juvenem hunc, nondum quartum egreſſum luſtrum, Corpus civile (quemadmodum Petrum Revennatem, multoſque alios hâc Arte adjutos feciſſe conſtat) memoriæ tradere poſſe? Sed hæc ijs, qui hanc Artem penitùs lacerant, dilaniantq; dixiſſe ſufficiat.

Benigniùs nonnulli ſe gerunt
cum

cum Arte noſtra: Ipſam affirmant, at ſimul jure reſiſtente perfidi calumniatores ream inſcribunt; utpote maleficam atque mentis deſtructivam, & temerè ſcioli iſti ex ea hebetes reddi, fierique phantaſticos hujus ſtudij alumnos inſulsè prædicant; Quibus libenter aſſentior, ſi eos exiſtiment phantaſticos, pro ut eſſe ſuadent Plato, & Ariſtoteles *lib.* 3. *de Anim.* nimirum quòd *oportet phantaſmata ſpeculari*: ſecus autem ſi fatuos, aut inſanos, alioquin Philoſophorum Theologorũque Principes fatui & inſani eſſent inſimulandi.

Sunt & alij, qui hujus Artis fundamentorum exilitate offenduntur, impoſſibileque eis videtur, memoriam quatuor tantùm illis auxilijs, Loci nempè, Imaginum, Ordinis, & Locorum & Imaginum Praxeos adjutam, mirabilia illa poſſe conficere. At quis non videt paucis literis illam immenſam varietatem ſonorum vocis humanæ comprehendi, quibus conſcriptæ, & traditæ diſciplinæ tot, quibus etiam ipſa Religio continetur? Tribus etiam clavibus, ſexque notulis Artem tam

ex.

excellentem (Musicam loquor) oriri ? Si igitur omnium scientiarum, atque Artium parva cognoscantur esse fundamenta, hujus Artis etiam talia esse, mirari minimè debent.

Nec desunt lividi Aristarchi, qui in hanc Artem sevientes, eam de infando Necromantiæ crimine imprudentiùs accusare non erubuerint. O pessimam hominum speciem! suo alienum metiuntur ingenium, quodque se assequi posse desperant, maledictis proscindunt, gloriamque Deo denegantes, qui humano id ingenio præstitit, Diabolo tribuunt. Quæso quisquis es Aristarche ? P. Matthæus Riccius, Franciscus Panigarola, Cornelius Mussus, Ipse D. Antonius Florentinus, D. Thomas ipse, quibus tanti fuit hæc Ars, ut etiam de ea scripserint; Necromantæ ne fuerunt ? taces ? negari cogeris. Hinc digito labellum preme, tuamque miser defle ineptiam, tanti muneris exors.

Reperiuntur & alij sanè inertes (sic eos appellat Cicero) qui prima philosophiæ elementa non attendentes, aut applicare herclè ne-

nescientes, vel forsan non intelligentes: sensibiles figuras memoriæ prodesse posse negant: affirmantque gravare potiùs quàm relevare; nam ubi sine Arte recolendæ sunt res: cum Arte obligamur recolere res, locos, & imagines plurimas, quibus nulli dubium esse ajunt, magis memoriam naturalem confundi, & implicari. Quos ad objecti solutionem nobis arridet, ut ipsos potiùs alloquatur, & simul fulminet eloquentiæ Princeps, *lib. 2. de orat.* prope fin. ubi: *Nec verum est quod ab inertibus dicitur opprimi memoriam imaginum pondere & obscurari etiam id, quod per se tenere natura potuisset. Vidi enim Ego summos homines, & Divina propè memoria; Athenis Carneadem, in Asia, quem vivere hodiè ajunt, Scepsium Metrodorum; quorum uterque tanquam literis in cæra, sic se ajebat imaginibus in ijs locis, quos haberet quæ meminisse vellet præscribere.*

Risu potiùs, quàm responsione dignum videtur aliorum objectum, qui etsi sentire & agnoscere vim Artis non negarent: Circulatorum

tamen

priam esse putant. Nec mirari non possum, quomodo Baconus *de augm. scient.* & Boccalinus *in suo Parnass.* stultam illorum sequantur opinionem. Ego sanè ipsis facilè consenserim, si Platonem, Aristotelem, D. Thomam, aliosque hujus generis; amantissimos admirandæ Artis nostræ Asseclas, & Præceptores, circulatores fuisse faterentur & ipsi. Non hìc Baconum, & Boccalinum reprehendendos volo; Me etenim non latet hosce Viros, communi peritiorum plausu in Republica literaria acceptos, eminentiorem locum obtinuisse. Sed cùm, *Nullum est opus* (ait Xenophon) *in quo non accusentur homines, & difficile est ità quicquam peragere, ut nihil erres.* Eos cum Xenophonte excusatos rogo.

Vulgus tandem, cùm hæc Ars minimè sit vulgaris, multas adglomerat calumnias. Hinc corvi crocitant, hinniunt equi, rudunt asini; cùm tamen: *Turpe est* (inquit Aristoteles) *sollicitum esse ad quemlibet interrogantem respondere.* Corvi adcrocitent corvis, equi equis adhin-

triant, asinis adrudant asini.

Ad hanc igitur Artem toto conatu animum studiosi Juvenes intendite; quâ dormiens memoria excitatur à somno, labilis fit tenax, ignobilis nobilitate donatur; parva suscipit incrementum, movetur immobilis, mortua reviviscit; quæ si naturâ vigilans ac tenax, nobilis & clara, mobilis & vivax aliquo extiterit in homine, in eo ipso Artificio præstantem adeo fore cum Julio Nigronio pollicemur, ut illo imbutum omnibus fortunæ muneribus egregiè pollere, nomenque suum æternitati consecrare, operæ sanè quidem erit minimè difficilis. *Non habet* (inquit laudatus Auctor *in princip. orat. 25.*) *Memoria quidem parem in singulis hominibus capacitatem, constantiam, fidem; at per Artem, & exercitium in prodigium usque miraculumque progreditur in nonnullis, & diligētissimus quisque potest ex ea culta atque exercita nominis immortalitatem comparare sibi, commoda in suos, & decus in patriam derivare.*

CA-

CAPUT II.

De Inventore Artis Memoriæ: de Viris illustribus, qui de ea scripserunt: & de Modo detegendi scripta eorum obscura.

Ujus tàm admirandæ & propè divinæ Artis Inventor fuit Simonides Chius Poëta lyricus; ait enim Cicer. *lib.* 2. *de Orat. Cum cenaret Cranone in Thessalia Simonides apud Scopam, fortunatum hominem, & nobilem, cecinissetque id carmen, quod in eum scripsisset, in quo multa orandi causa Poetarum more in Castorem scripta,*

ta, & Pollucem fuissent, nimis illum sordidè Simonidi dixisse, se dimidium ejus ei, quod pactus esset pro illo carmine daturum: reliquum à suis Tyndaridis, quos æquè laudasset, peteret, si ei videretur. Paulò post esse ferunt nuntiatum Simonidi, ut prodiret, Juvenes stare ad januam duos quosdam, qui eum magnoperè evocarent: Surrexisse illum ipsum, prodisse, vidisse neminem. Hoc interim spatio conclave illud, ubi epularetur Scopas, concidisse, eâ ruinâ ipsum oppressum cum suis interisse: quos cùm humare vellent sui, neque possent obtritos internoscere ullo modo, Simonides dicitur ex eo, quod meminisset, quo eorum loco quisque cubuisset, demonstrator uniuscujusque sepeliendi fuisse. Hac tum re admonitus invenisse fertur, ordinem esse maximè, qui memoriæ lumen afferret. Eam autem dein summo excoluerunt studio Metrodorus Scepsius in Asia; Athenis Carneades, & innumeri Græci. Plato *in Theæteto, vel de scientia, & in Phædro, & Timæo*: Senec. *de Anim. cap.* 3.

Cic.

Cicer. *ad Heren. lib.* 3. & *de Orat. lib.* 2. Albertus Magnus *tom.* 5. *de memor. cap.* 3. *de modo & Arte reminiscendi*, D. Thomas Aquinas *in comment. ad Aristot. lib.* 3. *de anim. & in summ.* 2.2. *quæst.* 49. A. 1. R. ad 2. Abbas Trithemius *in Polygraphia*, Jacobus Sulpicius, Franciscus Petrarcha, Quintilianus *lib.* 11. *Orat.* Castrus, & Cyprianus *in suis Rhetoricis*, Martianus Capella, Oratius Toscanella, Herbesius *lib.* 5. *de Orat.* Ludovicus Carbone *de offic. Orat. lib.* 5. Joannes Voëllus S.I. *de Oratore lib.* 4. *cap.* 22. Libanius Sophista *declam.* 42. *de Orat.* & quotquot de Arte Rhetorica scripserunt; cùm hæc Ars pars Rhetoricæ sit. Jacobus Perez, Simon Lucensis, F. Laurentius Guillelmus, Antonius Ravennas, S. Antonius Florentinus, Peruginus, Solinus, Sennectus, Sebaldus Marigusius, Nicolaus Weida, Aresius *in Arte concionandi*, Conradus Celte, Hjeronymus Teutlerus, Kekermanus, Marcus Julius Camillus *in suo theatro*, Antonius Scaynus, Ludovicus Vi-

ves *lib.* 2. *de Memor.* & *record.* Theophilus Raynaudus *lib.* 2. *sect.* 2. *cap.* 2. *de virtut.* & *vitijs*. Michael Angelus de Bergon *in prax. singular.* & *utilissim. virtut.* Petrus Izquerdus *in Phar. scientiarum disp.* 32. *quæst.* 1. *n.* 43. *fol.* 365. *tom.* 2. & quotquot de Arte Lulliana scripserunt. Gregorius Reisch *in Margar. Philosophic. lib.* 3. *fol.* 1045. P. Athanasius Kircherus *in Arte magna sciendi, sive combinat. lib.* 21. *cap.* 4. Juvenalis Annaniensis *Ord. Capucin. in Synops. Art. magn. sciendi* §. 20. Cardanus *in Mnemosynon lib.* 1. *fol. mihi* 216. Franciscus Serra *in Apparat. synonim. in method. Rhetor ic. verb. Memoria*, Joseph Phavonius *in tract. de hominis excellentia*, Alphonsus de Marcho *in lib. formalitatum Divi Thomę tract.* 3. *de memor.* & *reminiscent. fol. mihi* 61. Simplicius *lib.* 3. *de anim. in Aristotel.* Paulus Joseph Arriaga S. I. *Rhetor. Christ. part.* 5. *capit.* 3. *fol.* 319. P. Petrus Rhodes S. I. *lib.* 3. *disp.* 18. *qu.* 3. *sect.* 1. *fol.* 516. P. Henricus Marcellius *in suo Armamentario scientifico part.* 4. *tit.*

40.

40.*dis.* 3.Conimbric.*in lib.de Memor. ca.* 8.*&* 9.Rauchinus,Desiderius Erasmus Roterodamus *lib.* 3. *fol.mihi* 235. Antonius Maria Spelta *post cõment. ad contexen. epistol. fol.* 164.

Integris libellis hanc Artem illustrarunt idiomate Græco, Gorgias, Apsinus Rhetor Atheniensis cujus Interpres Federicus Morellius; Aristoteles, cujus Interpres Frãciscus Vatablus, & Diagoras Philosophus Atheniensis, Aristoxenus Patriâ, & Philosophiâ Cyreneus.

Idiomate Latino, Joannes Austriacus *de Memoria Artificiosa. Argentorati, apud Bertramum anno* 1603.*in* 8.Joannes Michael Albertus *de omnibus ingenijs augendę Memorię. Bonon. anno* 1591. *in* 4.Joannes Baptista Porta, Neapolitanus *de Arte reminiscendi Neapol. apud Joan. Bapt. subtilem anno* 1611.*in* 4.Joannes Romberch. *Congestorium Artificiosę Memorię.Venetijs apud Gregorium de Rusconibus* 1520. *in* 8. Joannes Paëp, Galbaicus. *Artificiosę Memoriæ fundamenta ex Aristotile, Cicerone, Thoma Aquinate, &c.*

Lugduni apud Bartolomæum Vincentium anno 1619. *in* 12. Idem alios duos de hac Arte libellos edidit, quorum primo titulum affixit, *Schenckelius detectus, seu Memoria Artificialis. Lugduni apud Bartolom. Vincentium anno* 1617. *in* 12. & Secuudo, *Introductio facilis in praxim Artificiosæ Memorię impress. ibid. apud eundem anno* 1618. *in* 12. Joannes Aguilera *de Arte Memorię*, Joannes Spangenbergius *de Artificiosa Memoria. Witebergæ anno* 1571. *&* 1597. *in* 8. Joannes Willisius *de Mnemonica, sive Reminiscendi Arte, è puris artis, naturęque fontibus hausta, & in tres libros digesta. Lond. apud Joannem Billium anno* 1618. *in* 12. Joannes Henricus Alstedius *Trigę canonicæ*, quarum prima est, *dilucida Artis Mnemologicę explicatio*; Secunda, *Artis Lullianę Architectura & usus*; Tertia, *Artis Oratorię novum magisterium. Francofurti, apud Antonium Humm. anno* 1611. *in* 8. scribit etiam de hac Arte *in Encyclopedia*. P. Epiphanius de Moyrans Capuccinus, Burgun-

gundus libellum condidit, cujus titulus: *Ars Memorię admirabilis omnium nescientium excedens captum.* Joannes Boncherus, *Ars Memorativa. Lugduni apud Barthol. Vincentium anno* 1619. *in* 8. Jordanus Brunus *de Umbris idearum implicantibus Artem Memorię. Parisijs, apud Ægidium Corbinum anno* 1582. *in* 8. Idem, *de Imaginum, signorum, & idearum compositione. Francofurti, apud Joãnem Vuechelum anno* 1591. *in* 8. Jacobus Publicius Florentinus *de Arte Memorię. Venetijs, apud Ratdolt anno* 1485. *in* 4. Adamus Brixeus, *Simonides Rediviva, sive Ars Memorię, & oblivionis tabulis expressa. Lipsię, apud Thomam Scherum* 1610. *in* 4. M. Franc. Martinus Ravellinus, libellum conscripsit hoc titulo signatum: *Ars Memoriæ exēplis aucta, apud Theodor. de Bris anno* 1617. *in* 8. Anonymus, *Brevis tractatus de utilitatibus, & effectibus admirabilis Artis Memoriæ. Argentinę, apud Eberh Zetzn anno* 1620. *in* 8. Anonymus alter, *de Arte Memorię localis plenius, & luculentius*

tius expositus, quàm ante hac unquam, unà cum applicatione ejusdẽ ad singulas facultates. Magdeb, apud Joannem Franc. anno 1620. *in* 8. Gulielmus Grataloius, *Artis Memorię partes quatuor. Francofurti, apud Portium anno.* 1603. *in* 8. Hjeronymus Megiserus, *de Arte Memorię, seu potiùs reminiscentię per loca, & imagines, ac per notas, & figuras in manibus positas. Francofurti, apud Portium in* 8. Petrus Ravennas, Vir omnigenâ doctrinâ celeberrimus librũ de hac Arte in lucem edidit, cujus titulus, *Phęnix sive Introductio ad Artificialem Memoriam comparandam. Colonię, apud Butgenium anno* 1608. *in* 8. *& Venetijs, apud Dominicum Nicolaum anno* 1566. *in* 8. Lambertus Schenckelius, *Gazophylacium Artis Memoriæ. Argentorati, apud Bertranum anno* 1609. *in* 4. *& ibid. apud eundem anno* 1611. *in* 8. cui accesserunt de eadem Arte Memoriæ adhuc tria opuscula: quorum primum est Joannis Austriaci; Secũdum Hjeronymi Marafioti; Tertium Joan. Sp. Herd. & *Rostochij, apud Haller-*

Terford anno 1619. *in* 12. F. Hjeronymus Marafiotus *de Arte reminiſcẽtię per loca, & Imagines, ac per notas, & figuras in manibus poſitas. Argẽtorati, apud Bertramum anno* 1603. *in* 8. & *Venetijs, apud Joannem Baptiſtam Bertonum anno* 1602. *in* 8. Franciſcus Contius, *de Arte Mnemonica. Pariſijs, apud Tollenũ ann.* 1602. *in* 8. Petrus Maſius, *de Arte Memor. Frãcofurti, apud Theodor. de Bry, anno* 1610. *in* 8. R.P.F. Coſmas Roſſellius. *Theſaurus Artificioſę Memorię. Venetijs, apud Antonium Paduanium, anno* 1579. *in* 4. Anonymus, *Fax nova Arti Memorię localis. Lipſiæ, ap. Samuelem Scheibium anno* 1659. *in* 12. Petrus Trevellius, *Noutechnia. h.e. de Mentis in ediſcendo Artificio liber. Lugduni, apud Joannem Petraſſon anno* 1580. *in* 8. Nicolaus Mommeranus, *Orat. de Memoria.* Janus Phaoſpharus, *Criſis Artis Memorię. Lugduni, apud Bartholomeum Vincentium anno* 1619. *in* 12. Minkouu *Logica Memorativa. Hallę Saſſonum, apud Georgium Schuvanderi anno* 1652. *in* 12. Frãciſcus Monleus *Jesus.*

ſiculus Caltajeronẽſis, Artificium Memoriæ omnium ſcientiarum Profeſſoribus utillimum, & legalis ſcientiæ amatoribus valdè neceſſarium. Neapoli, apud *Joannem de Boy in* 8. *anno* 1567. Anonymus, *Variorum de Arte Memoriæ tractatus ſex, ubi* Lambertus Schenkelius, Joannes Auſtriacus, Hjeronimus Maraſiotus, Joan. Spangenbergius Fr. Mart. Ravellinus, Joannes Willifius. *Francofurti & Lipſiæ apud Joan. Henricum Ellingerum Bibl. anno* 1678. *in* 8. Arnaldus Villanovanus, *de Arte Memoriæ*, Claudius Campenſis *de Memoria, & Recordatione, Par.* 1556. *in* 8. Antonius Venerus, Simonides Rediviva, *Francofurti, apud Joannẽ Antonium Sanckelum anno* 1598. *in* 8. Dannauverus *de Memoria*, Raymundus Lullus tria opuſcula de hac Arte in lucem edidit. *Ars Memorativa per quandã Silvam. Alia Ars Memorativa*, incipit, *Hìc eſt neceſſariũ.* Liber *ad Memoriam confirmandam*, incipit: *Ratio quare præſentem volumus colligere tractatum.* Ioannes ab Indagine *Introductiones Apoleſ-*

maticę: *ubi* Guilelmus Gratarolus, *de Memoria reparanda augenda, & conservanda. Augustę Trebocorũ ãno* 1663. *in* 8. Franciscus Vatablus, *Interpres libri Aristotelis de Arte Memorię*: Licentiatus Michael de Vargas, *Libellus practicę docens quomodo centum termini per Artem Memorię commendandi, in eaque retinendi sint. Matriti*. Federicus Morellius, Apsini interpres, *liber de Memoria Gr. Lat. Parisijs* 1618.

Italico Sermone, F. Philippus Gesualdus, *Plutosophia, nella quale si spiega l'Arte della Memoria. Patavij apud Paulum Magietti anno* 1592. *in* 4. Ludovicus Dolce, *Dialogo, nel quale si ragiona del modo di accrescere, e conservare la Memoria. Venetijs, apud Hæredes Sessæ anno* 1571. *in* 8. Doctor Marta Neapolitanus, *Della Memoria Locale nova Arte. Neapol. apud Horatium Salviani anno* 1592. *in* 12. *& Romæ* 1589. *in* 12. Theseus Mãsueti, qui libellum Marafioti traduxit. *Nova inventione, & Arte di ricordarsi per luoghi, & imagini, &*

per

per ſegni, e figure poſte nelle mani. Venetijs, apud Joannem Baptiſtam Bertonum anno 1602. *in* 8. Joannes Baptiſta Porta, qui ipſe ſuum libellum traduxit, *l'Arte di ricordare. Neapol. apud Heredes Cancer. anno* 1583. *in* 8. Franciſcus Panigarola, *Trattato della Memoria Locale: in fine libri de ratione componendæ concionis. Cremonæ, apud Chriſtophorum Draconem anno* 1584.

Hiſpanico Sermones Joannes Velaſquez de Asevedo, *El Fenix de Minerua, y Arte de Memoria. Matriti, apud Joannem Gonçalez anno* 1626. *in* 4. Franciſcus Joſeph Artiga, *Epitome de la eloquencia eſpañola impreſs. Oſcæ, apud Joſeph Laurentiū anno* 1692. *in* 12. Joannes de Horoſco, & Covarruvias *del Arte de Memoria* M.S. ex Nicolao Antonio de Salazar *in Bibliotb. Hiſp. fol.* 543.

Luſitano Sermone, Alvarus Ferreira de Vera *tractat. de Memoria Artificioſa. Oliſſiponæ anno* 1631. *in* 4.

Gallico Sermone, Joannes Bılot, Guilelmus Gratarolus. *Pariſijs anno* 1600. *apud Ægidium Gorbinum. in*

8. Lu

8. Ludovicus Robert. *Lugduni*, apud *Bartholomæum Vincentiū anno* 1620. Henricus Baun, *Parisijs*, apud *Guilelmum Sande* 1603.

Germanico Sermone, Petrus Bosfeld, *Jenæ anno* 1603. *in* 12. Fridericus Bockmans, *Vlmæ anno* 1621. *in* 8. Philippus Kinskolten, *Francofurti ad Viadrum anno* 1625. *in* 4.

Sinico Sermone, P. Matthæus Riccius Societatis Jesu, *Commentarium Artificiosæ Memoriæ*.

Pollicentur tractatus de Arte Memoriæ Joannes Jo: Becherus *in lib. Convenient. linguar. in fine defensionis operis*. P. Athanasius Kircherus *in Arte magna sciendi, lib.* 11. *cap.* 4. *in fine pag.* 479. P. Gaspar Schottus *in Physica curiosa lib.* 1. *fol.* 114.

Longam scriptorum seriem recensui, non solùm, ut penitùs Ars confirmata remaneret: sed ut si fortè, ob tot tantasque auctoritates, rationes, atque exempla, curiosorum animis ardentissimum tantoperè deperditæ Artis desiderium, accensamque sitim reliquissem, libel-

bellos facilè invenire, laudabilique curiositati satisfacere possent; donec Deo dante Artem à nobis scriptam, & ad maximam pro tenuitate nostri ingenij facilitatem redactam habebunt. Quapropter nequicquam, quod ab illorum intelligentia Lecto rem removere posset, prætermisisse viderer; sciendum velim, varios reperiri Auctores, qui antiquorum Philosophorum more, hujus Artis præcepta ità obscura tradidere, ut et oculatissimi quique in hisce se cæcutire consiteantur; cùm tenebris tenebras addiderint. Antiqui enim Philosophi, si quæ reperissent secreta, ne ad notitiam omnium devenissent, varijs occultavere modis atque figuris. Moyses Hebræorum Pastor, in descriptione creationis Cœli, & Terræ, ineffabilia mysteriorum secreta, verbis operuit. Græcorum quoque sapientes fabulis conscribendis operam navantes aliud imperitis, atque aliud eruditis sanè quidem hominibus, unius tantùm narrationis serie, prudenti adinventione tradi-

de-

derunt. Et tandem Divus Hjeronymus Stridonensis, penè tot in Apocalyssi mysteria laterê inquit, quot verba. His autem imbuti exemplis hujus Artis Magistri ità eam scripsere, ac si non scripsissent, librosque in lucem ediderunt, qui luce carent. Jordanus Brunus *in principio suę Artis Memorię* sequentibus protestatur versibus.

Umbra profunda sumus ne nos vexetis inepti.
Non vos sed doctos tàm grave quęrit opus.

Joannes Boncherus hæc habet

Non omnibus datum erit haud adire Carinthum

Blondius illud Horatij

Qui studet optatam cursu contingere metam
Multa tulit, fecitque puer, sudavit, & alsit.

Ut igitur hos Auctores curiosi Viri intelligere valeant, nostrisque frui laboribus incipiant, clavem universalem, quæ fili Ariadnei loco esse possit, hìc submittere operę pretium duximus.

Cla-

§. I.

Clavis universalis, quâ scripta obscura Auctorum Artis Memoriæ aperiuntur, ac deteguntur.

QUatuor sunt amice Lector, quæ difficilem illorum lectionem, ac intelligentiam reddunt; Vocabula nempè occultata, quæ nihil significantia reputantur; Vocabula significantia, quæ diversam quàm propriam obtinēt significationem, cùm ratione formę pro numerorum signis sint subrogata, ut triangulus pro 3. Abbreviationes minùs usu receptæ, ut Pr. pro Prosodia. Et Literæ solutæ, sivæ Græcæ, sive Latinæ, quæ pro integris dictionibus sunt appositæ, ut b. pro *Ars*, e pro *Ordo*. Primò igitur de modo detegendi vocabula occultata discutiemus; & mox catalogos numerorum, abbreviationum, & literarum solutarum apponemus.

De

§. 2.

De Modo detegendi vocabula occultata.

PRo intelligentia horum vocabulorum quatuor sunt constituendæ regulæ.

Prima, ut principium, & finis, hoc est, prima, & ultima cujusque dictionis litera removeantur: sit exemplum in hac dictione ROGAMIS, quæ demptis primâ, & ultimâ literâ, dat OGAMI.

Secunda ut ordine retrogrado, istar Hebræorum, legantur: unde dicta dictio OGAMI, dat IMAGO.

Tertia ut dictio, in qua litera Q. reperitur non retrogrado, sed eodem, quo scripta est, ordine legatur retētâ tantùm primâ regulâ; sic ALOQUIS dat LOQUI. Quod ad evitandã obviam occultatæ dictionis intelligentiam, & non ex casu factum videtur. Nemini etenim latet Literam V. literæ Q. necessariè postponi, haud anteponi debere.

Quar-

Quarta ut si observatis dictis regulis dictio nullam habeat significationem jungatur cum alterâ, & quandoque cum duabus sequentibus: sit exemplũ in his dictionibus BOITIS OTEPE R A, quæ dant, REPETITIO; sic IMUIS FTICE OREXES dēptis primis, & ultimis literis cujusque dictionis dant EXERCITIUM.

Animadvertendum tamen hìc erit nonnullos reperiri Auctores, qui recentis tribus regulis, secundam tantùm mutant. Sunt autem qui non integras literas ordine inverso transponunt, sed integras syllabas; sic non OGAMI pro IMAGO, sed GOMAI scribunt. Alij vero cujusque syllabæ, in suo loco manentis, literas inverso ordine ponunt, ut pro IMAGO, IAMOG. pro LOGICA, OLIGAC. Primo modo usus est Blondius; secundo Anonymus quidam in suo libello, cujus titulus, *Fax nova Arti Memoriæ*.

Varij varijs tandem modis hujus Artis arcana occultaverunt, dictionesque mutato elementorum ordine, & potestate ita efformarunt,

runt, ut non solùm nihil significantes viderentur, sed nec proferri ob consonantium multiplicitatē possent. Franciscus Contius literam tertiam sequentem, loco propriæ posuit, ut C. pro A. D. pro B. E. pro C. & sic de reliquis *in suo tract. de Arte Mnemonica* utitur: unde hæc dictio MOCIQ. dat IMAGO. Joannes Boncherus duodecimam substituit, nempe M. pro A. N. pro B. O. pro C. &c. quod in Memoriæ obsequium fecisse puto, cum M. capite Memoriæ pro A. capite Alphabeti usus fuerit, qua transpositione IMAGO his literis, UZMSB. scribitur.

Alij verò non ordinata literarum transpositione, sicut Conzius, & Boncherus, sed saltuarijs usi sūt Alphabetis. Antonius Venerus in sua Simonide rediviva hoc sequenti utitur.

A. S.	N. T.
B. Y.	O. H.
C. O.	P. S.
D. M.	Q. I.
E. F.	R. P.
F. V.	S. B.
	G. L.

G. L.	T. Q.
H. X.	V. Z.
I. G.	X. C.
K. N.	Z. I.
L. R.	Y. D.
M. A.	

Petrus Masius hoc alio in suo tract. de Arte Memorativa.

A. Q.	N. Y.
B. Z.	O. N.
C. P.	P. E.
D. C.	Q. S.
E. S.	R. X.
F. E	S. A.
G. I.	T. O.
H. V.	V. T.
K. B.	X. M.
I. L.	Z. H.
L. D.	Y. G.
M. R.	

Quibus positis hoc verbum IMAGO, GASLH Venerus scribit, Masius LRQIN.

Atque hæc sunt quæ de vocabulis occultatis ad hunc diem usque inveni. Sequitur.

De

§. 3.

De Dictionibus, quæ longè diversam à propria obtinent significationem.

Ulna, Candela) Hasta, Cerea) *significant.*	1.
Cygnus, aut Furca.	2.
Triangulus.	3.
Quadrangulus.	4.
Manus.	5.
Stella.	6.
Norma, vel Securis.	7.
Calix.	8.
Cornu.	9.
Anulus, vel Circulus.	0.
Christophorus.	100.

§. 4.

De Abbreviationibus.

Adi.	Adjunctum.
Arg.	Argumentum.
Au.	Auctoritas.
Ax.	Axioma.
Bi.	Biblia.

Contr.

Contr.	Controversia.
Ct.	Citatio.
Dct.	Dictatio.
Di.	Distinctio.
Dis.	Discursus, Dispositio, vel Disputatio.
Div.	Divisio.
Do.	Doctrina.
Doc.	Doctor.
Dur.	Duratio:
Ef.	Effectus.
Ep.	Epistola.
Eth.	Ethica.
Gr.	Grãmatica, vel Grãmaticus.
Im.	Imago.
LG.	Logica, vel Logicus.
MPh.	Metaphysica, vel Metaphysicus.
Nu.	Numerus.
Or.	Ordo.
Or.	Oratio.
Ph.	Physica, vel Physicus.
Pr.	Pronomeu, vel Prosodia.
Qst.	Quæstio.
Resp.	Responsio.
Rh.	Rhetorica, vel Rhetor.
Rud.	Rudimenta.
Sy.	Syntaxis.

Syll.

Syll. Syllaba.
Ve. Verbum.
Vo. Volumen.

§. 5.

De Literis solutis, quę pro integris dictionibus sunt appositę; & primò de Majoribus.

A. ARithmeticus.
B. Basilica.
C. Castrum.
D. Distinctivum.
E. Elementa.
F. Fenestra.
G. Grammatica.
H. Horologium.
I. Imaginarius.
K. Connexum.
L. Latus.
M. Memoria.
N. Numerus.
O. Ostium.
P. Palatium.
Q. Quantitas.
R. Repetitio.
S. Sententia.

T.	Thesaurus.
V.	Voluntarium.
X.	Xenium.
Y.	Binarius.
Z.	Zona.

§. 6.

De Literis Minoribus.

ω	a.	Vocabulum.
ψ	b.	Ars.
χ	c.	Ordo.
⍉	d.	Cubiculum.
ὀ	e.	Sententia.
Υ	f.	Spacium.
σ	g.	Imago.
ρ	h.	Paries.
π	i.	Persona.
ϑ	k.	Dorsum.
ξ	l.	Domus.
υ	m.	Exercitium.
μ	n.	Angulus.
λ	o.	Memoria.
ϰ	p.	Forma.
ι	q.	Sedes.
θ	r.	Praxis.
η	ſ.	Sedes, aut fundamentum.

Lo-

ϒ s. Locus.
ε t. Imago.
∂ v. Locus.
У u. Imago.
β x. Terra.
α y. Oſtium.
z. Receptaculum.

Unum tantùm pro coronide animadvertendum erit, quod ſi literæ erunt ſingulæ ſingularem, ſi geminatæ pluralem numerum deſignabunt. Caſus, tempora, modi, & alia attributa facilè colligi poterũt ex ſyntaxi, & ſenſu orationis.

Et hic eſt Catalogus Auctorũ, qui Artem Memorativam tradiderunt, & traditam exornarunt; Quibus ſanè quidem poſſent ſuperaddi Adamus Siberus, Æneas Silvius, Andreas Friccius, Andreas Horndorff, Antiſthenes Athenienſis, Antonius Schorus, Andreas Hyperius, Andreas Maſculus, Arnoldus Brurenius, Auguſtinus Dathus, Baptiſta Guarinus, Baſilius Faber Soranus, Beliſarius Aquavivius, Benedictus Arelius, Bernardus Baldinus, Bernardus Textor, Cœlius Se-

cundus, Christophorus Fischerus, Christophorus Hegendorfinus, Conradus Clauserus, Conradus de Halberstat, David Chyterus, Eustachius, Franciscus Patritius, Gaspar Crucigerus, Georgius Wicellius, Henricus Bullingerus, Hermannus Vulterius, Hjeronymus Oserius, Hjeronymus Sauonarola, Hjeronymus Zanchius, Huldrychus Zuinglius, Iacobus Acontius, Iacobus Lorhardus, Iacobus Middendorpius, Iacobus Winphelingus, Ianus Gruterus, Ioachimus Camerarius, Joachimus Fortius, Ioannes Coletus, Ioannes Piscator, Iulius Cæsar Scaliger, Iodocus Willichius, Ioannes Baptista Caccialupus, Bartoli Gener, Ioannes Thomas Freigius, Ioannes Murmellius, Leonardus Fuchsius, Lucas Osiander, Maphæus Vegius, Marsilius Ficinus, Matthæus Dresserus, Nicodemus Frischlinus, Plutarchus, Petrus Ramus, Petrus Mosellanus, Paulus Scalichius, Romulus Amasæus, Rodolphus Agricola, Thomas Carinus, Ubertus Folieta, Vitus Amerbachius, Antonius Franciscus.

Payenò; & innumeri alij, qui ſtudendi nos docent methodum; nam qui ſcribit *de modo diſcendi*, Memoriam expolit: ſed de his, & ſimilibus fuſiùs alibi nos dicturos pollicemur.

Superpondij tamen loco quoſdam apponam Auctores, quos poſt hæc ſcripta inveni.

Avenrois Cordubenſis, cognomento commentator, librum ſcripſit *de Memoria, & Reminiſcentia*. Xenocrates *de Arte Memoriæ*. Rodolphus Radelif Anglus; *de Memoria Naturali, Artificioſa; & noviſsima*. Stephanus Izegentinus *in locis commun.* ubi præclara habet Memoriæ adjunčta. Laurentius Friſius conſcripſit libellum Germanicum *de Arte Memoriæ*. Michael Mathematicus, cognomento Scotus, *de Memoria, & Reminiſcentia*. Staniſlaus Kieſerus invenit anno 1595. *Memorandi Artificium novum, fere ad omnia omnium facultatum ſtudia, præcipuè autem ad ſacrarum literarum obſervationes utile facile, & jucundum*. Joannes Magirus, de

Me-

Memoria per locos, & imagines. Prodiit iste liber principio ex Officina Paltheniana: sed Antonius Bertramus Academiæ Argẽtinensis Typographus anno 1603. recudit sub nomine Austriaci, specioso titulo præfixo. Joãnes Henricus Alstedius, præter libellos supra commemoratos, alium de hac Arte conscripsit, cujus titulus, *Artium liberalium, ac facultatum omnium systema Mnemonicum*; ubi in Bibliotheca Palatina (sicut & Vaticana, seu Romana) plurima latere *de Arte Memorativa* manuscripta, attestatur. Doctissimus Timplerus *in Physicis*, novissimè Joh. Christophorus Wagenseilius *in sua Pera librorum Juvenilium. Altdorfi Noricorum* apud Henricum Mayer anno 1691.

CA-

CAPUT III.

De Admirabili Nonnullorum Memoria.

Lluſtres, qui egregiâ floruerũt memoriâ, Viros recẽſere aggrediar; quam paucis in ambiguo remanentibus, reliquos hujus Artis ope cõſecutos eſſe ſive apertis indiciis, ſivè eorum proprio, vel alieno teſtimonio etiam pateſaciam; cùm non ſolùm rationibus veritatem propugnandam, ſed auctoritate quoque rerum geſtarum fidem ſtabiliendam ſuſceperim. Variorum Scriptorum loca nõ referam tantùm, ſed integra tranſcribam, atque in hoc nihil peccatum à me exiſtimo, quoniam quod graviſſi-

ſimi ante me fecere Authores, & quod res ipſa poſtulat præſtiti: dum *Gratiùs ex ipſo fonte bibuntur aquæ.*

Recenſebo itaque nõ Adamum primum omnium parentem, qui cunctis rebus à Deo creatis nomina à ſe impoſita memoriâ tenuit, & ſingulas creaturas, earumque proprietatem, ac naturam cognovit. Nõ Eſdram, qui per quadraginta dies continuos quinque ſcribis ſine intermiſsione quatuor ſupra bis centum libros memoritèr dictavit: quando ab Angelo porrectum ſapientiæ poculum priùs ebiberat. Nõ denique cęteros quoſcumque alios, qui divìnitùs hanc ſunt excellentiam adepti: ſed illos, qui naturalis, atque Artificioſæ Memoriæ beneficio, omnigenâ Minervâ pollentes, nomen ſibi pararunt immortale. Quos inter primum non immeritò locum obtinet Simonides Chius; Hic etenim & inventi artificij ſecuturis omnibus palmam præripuit, & alios, quorum magnitudo memoriæ litera-

terarum monumentis celebratur, tempore præcessit. Mens enim est omnes chronologicè, & secundùm quæ claruerunt tempora ordinatè componere.

Claruit Anno Mundi 3502.

Simonides Chius, Poëta Lyricus, dictus Melicus à suavitate cantus, hoc suo invento, adeò tenacis ac admirabilis memoriæ fuit, ut exactæ jam ætatis homo, octogenarius nempè, neminem sibi memoriâ parem hoc distycho gloriaretur;

Non est qui memori sit mente Simonidis instar,
Ævi octogeni dico Leoprepide.

Vir fuit impensè doctus, & inventione adeò felix facilisque, ut præter Artem Memoriæ, Neniam (carmen lugubre) invenerit: Unde Catullus

Paulus quilibet adlocutionis
Mæstius Lachrymis Simonideis.

Cujus singulari quoque ingenio grandiorum literarum Græcarum inventio, aut certè quatuor tri-

buitur nempè Z. Σ. Υ. Ω. *Cic. de Orat. lib. 2. Voss. de Poet.*

C. A. M. 3510.

Themistocles Atheniensiũ Dux memoriâ viguit eximia, non modò civium suorum nomina percepit, & unum intra annum optimè loqui perficè didicit; sed etiã nihil unquam audivit, quod non in memoriam ejus penitùs insederit; nihil ex ipsius animo, quod semel esset infusum, effluere potuerit: & Simonidi Artem memoriæ pollicẽti, quâ omnia meminisset, doctorem respuens, oblivionis Artem se malle dixit, quod meminisset etiã quæ nollet, & quæ vellet oblivisci nõ posset, sic de eo Petrarcha. *Ab occasu ad Orientẽ verso primus omniũ Græciæ gentis Themistocles occurit, qui inter gravissimas occupationes publicas, privatasque cunctorũ concivium suorum nomina (& erat Athenis natus) in memoria tenebat, stupidũ negotium, nisi Lucii Scipionis mẽtio præcessisset, idem indigno exilio*

co-

coactus, cum ad Xersem Persarum Regem se conferre decrevisset, brevi temporis spatio, Persicum primus idioma perdidicit, ne quid in primo colloquio peregrinum, aures Regis offenderet. Itaque minus miror tantis naturæ præditum muneribus, Artificiosam Memoriam contempsisse, quæ cum in Grecia reperta, apud nos hodie vulgata est, quam cuidam ejus Artificii perito sibi promittenti, respondit: malle se oblifcendi Artem discere. Visa quidem, auditaque omnia memorię adhærebant, & idcircò non tàm novis sarcinis urgere, quàm turba rerum innumerabilium prægravatus pectus exonerare cupiebat. Quãta majora præstitisset, si Artem nõ sprevisset, ex iis, quæ suo loco de Lucullo dicemus, nemo non videbit; Lucullus enim naturali memoriæ, quâ ad prodigium usque polluit, Artem (teste Cicerone) adjunxit, quâ imbutus disciplinâ Themistoclem in hac prudentiæ parte longo post se intervallo reliquit. Nec Tullio, aliisque proba-

tis Viris responsum Simonidi à Themistocle datum arrisit. *Fuit quidem* (inquit Nigronius) *priscis temporibus hæc Ars inventa à Simonide Chione, an Melico? perfecta à Metrodoro Scepsio; tradita postea à claris Rhetoribus, Cornificio, & Quintiliano; probata à M. Tullio, adeòut non valdè laudarit Themistoclis responsum, hanc Artem contemnentis; commendata à S. Thoma Theologiæ splendore clarissimo: Vos soli eritis tanta cõfidentia, ut, tot viris tàm sapientibus hanc Artem comprobantibus, ipsi reprobetis?* Petrarcha *lib.* 2. *rer. memorand. fol. mihi* 40 S. Cicer. *lib.* 4. *Academ. quæst. in princ.* P. Iulius Nigron. *Orat.* 25. *de Memoria fol. mihi* 842.

C. A. M. 3523.

Cyrus Major Persarum Rex hâc imbutus Arte eâ fuit memoriâ, ut in exercitu, cui numerosissimo præfuit (triginta videlicet millium hominum) omnium militũ nomina pronunciare memoriter

cal-

calleret *Plin. lib. 7. cap.* 24. Valer. Max. *lib.* 8. *cap.* 7. Izquerd. *in Phar. scient. disp.* 33. *qu.* 2. *n.* 43. Polydor. Virgil. *de rerum Inventorib. lib.* 2. *cap.* 9., & Cælius Calcagn. *in compend. Rhet. fol. mihi* 449.

C. A. M. 3550.

Archippus, & Lysiades Pithagoræ auditores, literis minimè cōfisi, memoriterque Doctoris præcepta tenentes ingenio pro literis utebantur Volat. *lib.* 16. *Anthrop.* Socrates enim literas, quas vulgus putat repertas juvandæ memoriæ causa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim autem homines si quid audissent dignū cognitu non libris, sed animo inscribebant hâc exercitatione confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebat: & quod quisque sciebat in promptu. Post reperto literarum usu, dum libris fidunt, non perindè studuerunt animo infigere quod dedicerant. Ita factum est, ut neglecto memoriæ cultu, minùs vivida esset rerum cognitio,

&

& pauciora quisque sciret, quamdoquidem tantùm scimus, quantùm memoriâ tenemus, & nihil amplius.

Hinc Indi absque usu literarũ, omnes ævi res gestas, & memoratu dignas, Pythagorico more, memoriâ tenuere, illasque à parentibus traditas per manùs pesteris dedere: qui tamen haud multò post in sindonibus scribere inceptarunt, totasque paginas monumentis rerum gestarum impleverunt. Alex. *lib.* 2. *cap.* 30.

Hâc identidem ratione Druydarum discipuli apud Gallos magnũ versuum, (quibus tota eorũ continebatur scientia) numerum ediscere cogebantur. Nefas autem putabant hæc literis consecrare, partim ne profanaretur doctrina, partim ne confisi literis discipuli memoriæ exercitium negligerent. Aimonius *lib.* 1. *de gestis Francorum. cap.* 6.

C. A. M. 3656.

Hippias Arte Memoriæ celebris,

bris, gloriatur apud Platonem tã-quam de magno, ac prestanti quodam bono, se posse quinquaginta vocabula semel audita, vel lecta quolibet ordine recitare Muretus *lib. 3. var. lect. cap. 1.*

C. A. M. 3687.

Divinus Plato ille sapientię antistes admirandâ Memoriâ fuit. Ait enim Cicero in Brut. *Quis uberior in loquendo Platone?* In illo non solùm Memoriæ naturalis felicitatem fuisse, sed etiam Artificiosæ, satis superq; ex ipsius scriptis cõvincitur; cùm & Artis Memoriæ primordia, & specimen atque effectum aliquem nomine Hippiæ ostenderit.

C. A. M. 3695.

Demosthenes, Gręcorum omniũ Orator longè eloquentissimus Thucydidem ad verbũ memoriæ mãdavit. *Lucian.*

C. A. M. 3710.

Aristoteles Peripateticorũ Princeps

ceps quantùm hujus Artis beneficio præstiterit edita ab eo volumina satis abundè demonstrant. Hic autem integrum de Arte Memoriæ conscripsit libellum, cujus Interpres fuit Franciscus Vatablus.

C. A. M. 3725.

Theodectes Artificiosâ Memoriâ, quam ab Aristotile Magistro accepit, ità claruisse perhibetur, ut versus quantumvis multos, ubi semèl recitare audivisset, protinùs repeteret Cicer. *lib.* 1. *Tuscul. quæst.* Senec. *in probem. declam.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C. A. M. 3775.

Antigonus Rex hujus quoque excellentiæ gloriam cõsecutus est. Memor erat omnium illorum, qui apud se legationem fecissent, & non solùm cum quibus; sed & de quibus rebus, & negotijs locuti essent recordabatur. Poli. *lib.* 4.

C. A. M. 3775.

Cyneas Thessalus, Philosophus, Le-

Legatus Romam à Pyrrho impetrandæ pacis missus, hâc Arte fretus, postero die, quàm Vrbem Romam venit, homo adventitiùs, & alienigena, & Senatum, & omnem urbanam circumfusam Senatui plebem, suo quemque nomine absque Nomenclatore salutavit. Senec. *lib.* 1. *controv.* Cicero *lib.* 1. *Tuscul. quæst.* Izquerd. *in Phar. scient. disp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43.

C. A. M. 3780.

Alexander Macedo Rex totam Homeri Iliadem, & magnã Odyssææ partem memoriâ tenuit. Eum in Arte Memoriæ se exercuisse, qui ambigat est nemo; Discipulus enim fuit Aristotelis, qui, ut dixi hanc artem percalluit; deque ea conscripsit. Drexell. *in Aurifodin. par.* 1. *cap.* 2.

C. A. M. 3690.

Cyrus Minor omnium suorum Ducum nomina memoritèr tenebat: quippè cui mirandum videretur, si qui in sordida arte ver-

san-

ſantur, ſinguli norunt artis ſuæ inſtrumentorum nomina; & Medicus nomina tenet & inſtrumentorum & medicamentorum, quibus utitur; Imperator verò ità ſit fatuus, ut neſciat nomina ſubditorum Ducum, quibus ei opus eſt pro inſtrumentis uti, & dum anticipare quidquam velit, & dum cavere, & dum audientiam inijcere, & dum terrere, & dum honorare quandoque quemquam cupiat, decorum ei eſſe videbatur quēque ſuo nomine appellare. Putat etiam eos, qui à Principe cognoſci videntur, magis ad rem ſtrenuè & fideliter gerendam accendi, ita Xenoph. *expedit. lib.* 5.

C. A. M. 3800.

L. Scipio nō niſi hâc Arte adjutus (teſte Cicerone *lib.* 4. *Academ. quæſt.*) univerſi populi Romani nomina memoritèr recenſere valuiſſet. ſic de eo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memor. Ex omnibus autem gentibus, ac ſæculis, nullum in hac re facilè prętulerim L. Scipioni, ſi modò*

dò verum est quod tradunt, ipsum populi etiam Romani nomina reddidisse. Mira & speciosa capacitas, ubi tàm multa, & tàm varia nomina locū invenissent, res quidem penè incredibilis, nisi eam multi, inter quos Plinius secundus, proprio testimonio confirmassent. Plin. de Vir. Illustr. & lib. 7. cap. 24. Histor. natural. Solin.

C. A. M. 3830.

Q. Fabius Maximus tàm domestica, quàm externa bella memoritèr percalluit: indè eam consecutus fuit gloriam, ut bello Punico secundo, cui procellæ jam grandęvus interfuit, ejus consilia dictaque tùm in populo, tùm inter primores patrum pro oraculis haberentur; nam Viri non obtusi crassique ingenij, qui multorum transacti temporis memoriam habent, quodammodo futurorum vates existimātur. Cicer. *Acad. quæst. lib. 4.* Petrarch. *lib. 2. rer. memor.*

C.

C. A. M. 3912.

Appius Claudius ita Artificiosâ memoriâ claruit, ut nominatim à se populus Romanus, salutari poterat; sed cùm apud Scipionem de re tàm mirabili gloriaretur, respondit Scipio, Ego enim non ut multos cognoscerem, sed ne ab ullo ignorarer adnixus sum. Brus. *lib.* 4. *cap.* 4. Izquerd. *in Phar. sciẽtiar. disp.* 32. *qu.* 2. *n.* 43.

C. A. M. 3925.

Carneades, auctor academiæ novæ, patriâ Cyrenęus, Philosophus insignis, Artis Memoriæ beneficio (teste Cicerone) tanquam literis in cęra, sic se ajebat in animo præscribere, quæ meminisse vellet: de quo Petrarch. *lib.* 2. *rer. memorand.* sic inquit: *Extremum mihi nunc, sed nullo præcedentium inferiùs memoriæ monstrum differendum est, Carneades quidem (ut ajunt) in Græcia quæ quis è bibliothecis volumina educeret, in morem legentis memoritèr reddebat.*

Huic

Huic verò dici potest supervacuos codices fuisse. Hic profectò nō scribebat in animo tantùm, sed sculpebat. Cicer. *de Orat. lib.* 2. Vol. *lib.* 17. *Antrhop.*

C. A. M. 3935.

Hortensius ille, qui in foro Romano causarum Rex ob eloquentiam dictus est, hujus Artis ope tantæ memoriæ fuit, ut à Sisenna provocatus, cum in auctione diem persederit totum, & omnes res, & pretia, & emptores argētarijs recognoscentibus ordine suo recenseret; de quo sic Cicer. *de claris Orator. lib.* 1. *qui dicitur Brutus. Primùm memoria tanta, quātam in viro me agnovisse arbitror: ut, quæ secum commentatus esset, ea sine scripto verbis iisdem redderet, quibus cogitasset; Hoc adjumēto* (de Arte loquendo) *ille tanto sic utebatur; ut sua commentata, & scripta, &, nullo referente omnia adversariorum dicta meminisset.* Senec. *lib.* 1. *controv.* Majorag. *comment. in partit. Orat. Cicer.*

C.

C. A. M. 3940.

Cassius Severus, ea gavisus fuit fidelitate memoriæ, ut cū ex Senatusconsulto libri illius exurerētur, nunc, inquit, superest, ut ipse vivus comburar, qui illos edidici. Quod animo insculptum est, nisi cum vita eripi non potest. Paul. Manut. *lib.* 8. *Apophtegm. nu.* 238.

C. A. M. 3960.

Quintus Mutius Scevola in ludo duodecim scruporū, cùm prior calculum promovisset, essetque victus, dum rus tendit, repetito totius certaminis ordine, quo dato errasset recordatus, rediit ad eum, qui cum eo luserat, isque ita factum esse confessus est. Quintil. *lib.* 11. *Orat.*

C. A. M. 3963.

Metrodorus Scepsius, Philosophus, Memoriæ Artem à Simonide inventam, deindè consummasse fertur; cujus adjumento quæ

an.

audiebat statim iisdem reddebat verbis. Adjungo grandius. A multis simul dicta, non sensuum tantùm ordinibus; verùm etiã verborum retinebat, de quo sic Cicer. *lib. 2. de Orat. propè finem. Neque verùm est, quod ab inertibus dicitur opprimi memoriam imaginum pondere, & obscurari etiam id, quod per se tenere natura potuisset. Vidi ego summos homines, & divinâ propè memoriâ Athenis Carneadem, & in Asia, quem vivere hodie ajunt Scepsium Metrodorum. quorũ uterque tanquam literis in cæra sic se ajebat imaginibus, in ijs locis, quos haberet, quæ meminisse vellet præscribere*. Idem in duodecim signis, per quæ Sol meat, locos invenit trigenos & sexagenos. Cicer. *lib. 2. Tuscul. quæst.* Plin. *lib. 7. cap.* 34. Solin.

C. A. M. 3970.

L. Lucullus Imperator, & Philosophus sũmus hoc Artificio prodigiosæ memoriæ fuit; res enim domi forisque gestas ex admirabili

bili memoriæ thesauro, tanquam presentes semper spectaret, expeditè referre poterat. Eum Hortensio conferens Cicero, amborum coëtaneus, Lucullo rerum, & Hortensio verborum majorem affuisse memoriam scribit *lib.* 4. *Acad. quæst.* ubi sic de eo. *Habuit enim divinam quandam memoriam rerum, verborum majorem Hortensius. Sed, quo plus in negotiis gerendis res, quàm verba prosunt, hoc erat Memoria illa præstantior: quam fuisse in Themistocle, quem facilè Græciæ principem ponimus; singularem ferunt: Qui quidem etiam pollicenti cuidam se Artem ei Memoriæ, quæ tum primùm proferebatur, traditurum, respondisse dicitur, oblivisci se malle discere: credo, quòd hærebant in Memoria quæcumque audierat, aut viderat. Tali ingenio præditus Lucullus adjũxerat etiã illam, quam Themistocles spreverat disciplinam. Itaque, ut literis consignamus, quæ monumẽtis mandare volumus: sic ille in animo res insculptas habebat.*

C.

C. A. M. 3970.

Cornificius hujus Artis auxilio (de qua librum in lucem edidit) divinâ propè Memoriâ fuit. Cic. *lib. 3. ad Heren.* Majorag. *in partit. Cicer. fol. mihi 74. retr.*

C. A. M. 3985.

Julius Cæsar Memoriæ quoque Artificiosæ præstantiam est adeptus, de quo sic scribit Petrarch. *lib. 2. rer. memorand. Divo Julio Cesari, hoc in primis etiam ab hostibus datum scio, ut memoriâ polleret eximiâ, de qua M. Tullius ait: Quod nihil soleret præter injurias oblivisci, & legere simul, & scribere, & audire, & dictare solitus traditur. Epistolas de rebus maximis, quaternas dictabat aliis, ipse manu propria quintam scribens, ac si calamum eximeres, septenas pariter dictabat, quæ quidem velocitas, an volubilitas promptissimi ingenii, an amplissimæ firmitas memoriæ dici meretur, incertus sum. Siquidem celeritas ingenii, tenacitas*

citas memoriæ laus est. Quodlibet et nomen imposueris, magna res in primis & mirifica, tàm facile singulis adesse, tam fideliter omnium meminisse Sabell. *lib.* 19. *cap.* 9. Polydor. Virgil. *de Rer. Inventor. lib.* 1. *cap.* 9.

C. A. M. 3955.

M. Tullius Cicero Oratorum facilè Princeps, Latinæque linguæ omnium consensu parens, hujus Artis ope tàm excellens atque singularis evasit, ut sibi antecellentes facilè anteverterit; superarit æquales, omnesque longo post se intervallo reliquerit. Hunc autem absq; Artificiosa Memoria ad summum eloquentiæ fastigium minimè conscendisse, ipsiusmet testimonio satis superque convincitur. In causis defendendis, ac omnibus orationibus coram Senatu, aut populo habendis hoc Memoriæ Artificio utebatur. Idem ipse *de Orat. lib.* 2. *propè finem, & in* R. *ad Heren. lib.* 3.

C.

C. A. M. 3985.

Mitridates duarum & viginti gentium Rex, totidem linguis hôc adjumento jus dixit. A. Gell. inquit. *Rex inclitus viginti quinque gentium, quarum omnium linguas percalluit*, Plin. *Quadraginta gentium linguas, quæ sub imperio ejus erant diversas ità novit, ut cuilibet patrio sermone jura redderet*. Gell. *lib.* 17. *cap.* 17. Plin. *lib.* 2. *cap.* 25. Valer. Max. *lib.* 8. *cap.* 7. Polydor. Virgil. *de rer. Inventor. lib.* 2. *cap.* 9. Cęlius Calcagnin. *in compend. Rhet. fol. mihi* 449.

C. A. M. 4000.

Crassus dives Romanus, Græci sermonis quinque differentias, & dialectos memoriâ ità tenuit, ut quà quisque apud eum linguâ loqueretur, eadem ei commodissimè responderet. Drexell. *in Aurifodin. part.* 1. *cap.* 2.

C. A. M. 4050.

Carmidas quidam in Gręcia,

hujus Artis auxilio quoscumque libros in bibliothecâ aliqua legisset, eos confestim memoritèr recitare poterat. Plin. *lib.* 7. *cap.* 14. Sabell. *lib.* 10. *cap.* 9. Majorag. *cōmēt.in parit.Cicer.fol.mihi* 74.*retro*.

Claruit Anno Christi 10.

Portius Latro, genere Hispanus, clarus inter dicendi magistros, Memoriâ Artificiosâ celebris fuit, eâque adjutus ad eruditionis culmen pervenit: quod ex iis, quæ *lib.* 1. *contr.* Senecæ habētur satis abunde patet; ubi sic de illo. *Memoria, & naturâ quidem felix, sed plurimùm adjuta Arte. Nunquam ille quæ dicturus erat, ediscendi causa relegebat. Edidicerat illa cùm scripserat, cū id in illo magis mirabile videri possit, quod nec lētè & anxiè, sed eodē pænè, quo dicebat, impetu scribebat. At illi qui scripta sua torquēt, qui de singulis verbis in consilium veniunt, necesse est, quæ totiens animo suo admoverint, novissimè affigunt. At quorumcumque stilus est velox, tardior memoriâ est. In illo*

non

non tantùm naturalis memoriæ felicitas erat, sed ars summa, & ad apprehenda quæ tenere debebat, & ad custodienda; adeò ut omnes declamationes suas, quascumque dixerat, teneret. Jam itaque supervacuos sibi fecerat codices. Ajebat se scribere in animo. Dicebat ita ut in nullo unquam verbo eum memoria deceperit. Historiarum summa notitia; jubebat aliquem nominare ducem, & statim ejus acta cursu reddebat. Adeò quæcũque in animũ ejus semel discenderant, in promptu erant. Petrarch. *lib. 1. rer. memorand.*

C. A. Christ. 20.

Marcus Annæus Seneca Rhetor, & Declamator, quantùm Artificiosâ Memoriâ valuit ex illius ipsius testimonio colligitur. ita in primo libro controv. de se scribit. *Duo millia nominum recitata quo ordine erant dicta, reddebam: & ab ijs qui ad audiendum præceptorem nostrum convenerant, singulos versus à singulis datos, cùm plures quàm ducenti efficerentur, ab ultimo incipiens*

usque ad primum recitabam. Nec ad complectenda tantùm, quæ vellem, velox erat mihi memoria: sed etiam ad continenda, quæ acceperat. & paucis interjectis. *Memoria & naturâ quidem felix, sed plurimū adjuta arte.* Majorag. *comm. in partit. Cic. fol. mihi* 74. *retr.* Muret. *Var. lec.*

C. A. Christi 40.

Claudius Cæsar hoc artificio Homeri poëma totum memoriter calluit, ejusdemque versus quamplurimos, in usum rerum sæpissimè recitare solitus fertur. Vol. *lib.* 23. *Antrop.* Polydor. Virgil. *de rer. Inventorib. lib.* 2. *cap.* 9.

C. A. Christ. 60.

Lucius Annæus Seneca ille Cordubensis, qui omnes sui ævi Romanos, multos verò & alios sapientia anteivit; Vir fuit non solùm excellentis ingenii; sed etiam tenacissimæ Memoriæ; cùm Artē à Marco Annæo Patre habuerit; Iste enim sic illum, & fratres suos *lib.* 1. *controv.* ubi admiranda Memo-

riæ

riæ Portii Latronis commemorat, alloquitur. *Video vos, iuvenes mei, plus justo ad hanc ejus virtutem obstupescere. Alia vos in illo mirari volo. Hoc quod tam vobis mirum videtur, non operosâ potest tradi Arte. Intra exiguum paucissimorum dierum tempus, poterit quilibet facere id quod Cyneas fecit: qui missus à Pyrrho legatus ad Romanos, postero die novus homo & senatũ, & omnem urbanam circumfusam senatui plebem, nominibus suis persalutavit. Aut quod ille fecit, qui recitatum à Poëta carmen novum, suum esse dixit, & protinùs Memoriâ recitavit: cùm hoc ille, cujus carmen erat, facere non posset. Aut quod fecit Hortensius, qui à Sisenna provocatus, in auctione persedit diem totum, & omnes res, & pretia, & emptores ordine suo argentarijs recognoscentibus, ita ut in nullum falleretur, recẽsuit. Cupitis statim discere; suspendam cupiditatem vestram, & faciã alibi beneficio locum. Interim hoc vobis, in quo jam obligatus sum, persolvam.* Ma-

jo-

jorag. *comment. in partit. Ciceron.*

C. A. Christ. 55.

In Nerone Imperatore tãta etiã fuit memoriæ felicitas, ut omnes ordines subindè ac memoriter salutaret. *Sueton. & ex eo Bejerlinck.* Illum autem memoriæ Artem à Seneca recepisse ambigi nequit.

C. A. Christ. 65.

Apollonius Thyanęus Pythagoricus ille, hoc adjumento tanto memoriæ bono valuisse à Philostrato scribitur, ut Simonidē quoque superasse creditus sit. Extat & hymnus, quem Mnemosinę cōcinit: in quo scribit, omnia quidem tēpore marcescere; ipsum verò tēpus Mnemosinæ beneficio & senectutis, & mortis esse expers. *Suidas.*

C. A. Christ. 125.

Hadrianus Imperator hujus Artis levamine eâ fuit memoriâ, ut ocos, negotia, milites quoq; absentes, nominibus recēseret. Sueton. Dion. Io. Ravis. Polydor. Virg.

de

de rer. Inventor. lib. 2. cap. 9. In eo etiã admirandum fuit, ut uno tempore scriberet, dictaret, audiret, & cum amicis fabularetur, ut tradit Spartianus: quem etiam scribit libros statim lectos, & ignotos quidem plurimùm memoritèr reddidisse Simon Maiolus *dier. canicul. tom. 1. memorabilia Arte hominum confecta colloqu. 23.*

C. A. Christ. 179,

Magnus ille Ecclesiæ propugnator S. Ireneus Lugdunensis Episcopus memoriâ floruit prorsus admirandâ. Tùm in sacris, tùm in prophanis consummatæ fuit eruditionis. In Poëticis, & Philosophis perfectè versatus erat: Nullius Hęretici doctrinam, & argumenta ignorabat: Scripturę Sacrę callentissimus. Innumerorum, quę Apostolorum discipuli viva voce docuerãt memoriam habebat. Ell. du Pin. *Nova biblioth. Auth. Eccles. tom. 1. fol. 99.* & ex eo Pope-Blount. *in censur. celebr. Auth.*

C. A. Christ. 205.

Ammonius Abbas, Magni Pambonis discipulus, vetus, & novum testamentum itâ percalluit, ut memoriter recitaret; In Doctorum virorum, Athanasij presertim, & Basilij scriptis itâ versatus, ut decem millia versuum, & sexcentum ex eis protulerit. Pallad. *cap.* 12. *apud RosWeyd.* Drexell. *in Aurifodin.*

C. Anno Christi 230.

Origenes, Adamantinus dictus ob indefatigabile studium, patriâ Alexandrinus, Leonidæ Martyris filius, Ammonij prestãtissimi Philosophi in Philosophia, & Clementis Alexandrini in sacris dogmatibus auditor, ac discipulus, nõ solùm Vir fuit tantæ eruditionis & ingenij, ut ei parem doctissima Grecia, felicissimorum ingeniorum parens, nunquam habuerit; sed etiam Divinæ prorsus memoriæ; novum enim & vetus testamẽtum memoritèr tenuit. Ioan-

Wetf. *cent.* 3. *lect. memorab.*

C. A. C. 310.

Ioannes Palęftinus cęcus, pręter ingenij excellentiam, admirandâ quoque fuit pręditus memoriâ, fic de eo Eufebius. *Plurimùm admirationis habet in Joanne memoriæ vis, quæ quidem integros facrarum fcripturarum libros, non in tabulis lapideis, ut ait Divus Apoftolus, neque in animalium pellibus, membranis aut charta, quæ vel tineæ conficiunt; vel temporis confumit diuturnitas; fed in tabulis revera cordis carnei, ideft in animo folerti, & fincerâ mentis intelligentiâ fcriptos habuit, adeò ut quando vifum erat, interdum legis, & Prophetarũ teftimonia, fępè hiftorias, nonnunquam evangelia, aut Apoftolorum fcripta memoritèr ex animi domicilio, tãquam ex quodam literarum thefauro proferre potuerit.* Hæc ille; fubijcit quoque, cùm eum audiffet aliquando obftupuiffe, putaffeque illum è fcripto, quæ diceret,

ret, recitare. Euseb. Cęsariens. *Histor. lib. 8. cap. 22.*

C. A. C. 310.

Valens, Aliæ Civitatis Diaconus Divinarum literarum memoriam in pectus adeò inclusit, ut quemcumque locum citare vellet, perindè expeditè illud faceret absque scripto, atque si ex scripto legeret. Euseb. Cesariens. *Histor. lib. 8. cap. 21.*

C. A. Chr. 370.

Nepotianus Heliodori Episcopi è Sorore Nepos, iuvenis militiā secutus: tandem vitam religiosam amplexus, libros ea memoriæ felicitate tractavit, ut in familiaribus colloquijs, ac disputationibus, si quid eruditionis in medium fuisset prolatum, statim expeditèque diceret, Hoc Tertulliani est, hoc Cypriani, hoc Lactantij, illud Hilarij est: sic Minutius Felix, ità Victorinus, in hūc modum locutus est Arnobius. Hieronym. *tom. 1. epistol. 3. p.* 10.

ubi

ubi addit. *Lectione assidua, & meditatione diuturna pectus suum bibliothecam fecerat Christi.*

C. A. Christ. 375.

Divus Hieronymus incomparabili fuit memoria. Ad Divinarũ humanarumque rerum exactam scientiam literarum porrò omniũ, non Latinarum modò & Graecarum, sed & Hebraicarum, Chaldaicarum, Syriacarum, Persicarum, Arabicarum, & nationum penè omnium singularem cognitionem adjecit. Hinc illud à Põtifice Hipponensi scriptũ est elogium. *Nullus hominum scivit, quod Hieronymus ignoravit.* Augustin. *tom.* 2. *in appendic. Epistol. ad Cyrill. Hierosol. Episcop. pag.* 380. *Guido Bitur.*

C. Anno Christi 350.

Antonius Ægyptius Eremita tenacissimae memoriae fuit. Novum & vetus testamentum cùm audiret, memoritèr tenuit. D. Augistin. *lib.* 1. *prolog. de doct. Christ.*

C. A. Christi 390.

Simplicius quidam Divinam quandam rerum memoriam habuit: sic de eo D. Augustinus *de anim. & ejus origin. ad Vinc. Vict. lib. 4. cap. 7. n. 7. Amicus meus, jam inde ab adolescentia Simplicius nomine, homo excellentis mirabilisque memoriæ, cùm interrogatus esset à nobis, quos versus Virgilius, in omnibus libris supra ultimos dixerit; continuò, celeriter, memoriterque respondidit; quæsivimus etiam superiores ut diceret, dixit: & credidimus eum posse retrorsum recitare Virgilium; de quocumque loco voluimus, quæsivimus ut faceret, fecit: Prosa etiam de quacumque oratione Ciceronis, quàm memoriæ commendaverat, id eum facere voluimus, quantùm voluimus sursum secutus est.* Simplicium Memoriæ Artem percalluisse nemo est, qui non videt: & quamvis Divus Augustinus hoc haud aperiisset, ambigi tamen nequit. Singulari enim Dei auxilio

id

id minimè præstitisse liquidò cōstat; nam si divinitùs hanc fuisset excellentiam adeptus, Divus Augustinus pro sui in hominem longævâ necessitudine familiarissimum amore, utique dixisset. Solius naturalis memoriæ ope id factum, credant qui velint; mihi mortalium probarit persuaseritque nemo. Nullum sanè vidi, qui naturali memoriâ, quamvis egregiâ fretus, etiam in oratione Dominica in dies quibusdam toties repetita, ne dicam in omnibus Virgilii versibus (sunt supra duodecim millia) recto, retrogrado & intercalari ordine recensere, aut designato quolibet numero dictionem indicare potuerit.

C. A. Christ. 395.

Magnus ille Vir Divus Aurelius Augustinus, Tagastæ in Numidia natus, memoriâ polluit eximiâ, fuit enim in septem artibus liberalibus præstantissimus, Platonicâ Philosophiâ plenissimè

im-

imbutus, Aristotelicæ doctrinæ non ignarus, in Divinis scripturis ultra quam dici queat instructus, & Theologorum sui temporis facile Princeps. *Sixt. senens. Biblioth. l. 4.* Fam. strad. *eloqu. b i. part. lib. 1. prolus. 1.*

C. A. Christ. 500.

Amalasonta Alarici mater eâ fuit memoriâ ut Græcis, Latinisque literis imbuta, atque Barbarorum omniũ linguis egregiè cognitis, cũ unoquoque docto disceptatione cõtenderet. *Plotin. in Agapeto. primo.* Simon Majolus *Dier. Canicul. tõ. 1. memorabil. Art. homin. colloq. 23.*

C. A. Christ. 575.

Cosroës Persarum Rex hanc quoque præstantiam consecutus est, ille enim omnes Aristotelis libros memoriâ comoprehendit. *Drexell. in Aurifodin. part. 1. cap. 2.*

C. A. Christ. 590.

Maurilius, Carducensis Episcopus Rege sub Gumthrãno, Genea-

lo-

logias Veteris teſtamenti, quaſi codicem legeret, ſic memoriter referebat. Aimon. *lib. 3. de reb. geſt. Francor.*

C. Anno Chriſt. 730.

Gregorius Tertius Pontifex maximus omnes ordine pſalmos memoriâ complexus eſt. *Spondan ad ann.* 771.

C. A. C. 1010.

Saluſtius, Baſilidis Syri filius, Philoſophus, publicas Demoſthenis orationes memoriæ inſcripſit omnes. *Suidas.*

C. A. C. 1015.

Genethilius, Genethilij Filius, Sophiſta Paleſtinus Minutiani, & Agapeti diſcipulus, tanto memoriæ bono claruiſſe fertur, ut totam declamationem ſemel auditam, mox memoriter recitaret. *Suidas.*

C. A. C. 1128.

Puer fuit in Sueſſonienſi Urbe, qui

qui omnem veteris teſtamenti hiſtoriam rhytmicè referebat; Evãgelium quoque omne, ac quidquid Chriſtus egiſſet in terris, occluſis oculis veluti ex ſcripto recenſebat. Majol. *dier. canicul. colloq. 4. ex Rob. de Mend.*

C. Anno Chriſti 1040.

Avicenna, in Balech oppidònatus, Medicus & Philoſophus inſignis, anno ætatis decimo, tam luculentam ingenij, atque memoriæ ſpecimen Doctoribus dedit, ut miraculo eſſet; quippe Alchoranum, qui liber Mahometi leges continet, memoriâ tenebat. Literas Humaniores eadem ætate perfectè calluïſſe fertur. Idem methaphyſicos libros Ariſtotelis memoria tenuit. Sarzan. Arabs *in ejus vita* Joann. Anton. Vander Linden *de Scriptor. Medic.*

C. A. C. 1055.

Primus Mediolani Comes adeò pertinaci valuit memoriâ, ut, quæ in ſenibus prima læditur, niſi Artifi-

tificio sit munita, illi nonagesimum quintum annum agenti nulla ex parte debilitata, non modò Latinè loquentem non desereret, verùm Hebraicas, atque Chaldaicas voces, & quidquid ex sublimioribus, quas adolescens didicerat, rem præsentem disputanti foret opus, subministraret. P. Joan. Rhò. *Var. Virt. Histor. lib. 5. cap. 2. fol. 552.*

C. A. Chr. 1175.

Theodorus Metochites, qui Andronici, Paleologi Imperatoris filij, Dromi Logotheta fuit, Artis Memoriæ beneficio ad eruditionis culmen pervenit, admirabilēque se omnibus præstitit. Si quid ex eo sive novum sive antiquum quæreres, ita recensebat, quasi de scripto pronunciaret: quare in ejus colloquijs supervacui codices erant Gregoras. *lib. 7* Bōcher. *in Arte memorat. lib. 1. cap. 2.*

C. A. Chr. 1180.

Fridericus I. Imperator Augustus

ſtus tam excellentis memoriæ fuit, ut cùm aliquem ſemel loquentem vidiſſet: poſt longam temporis intercapedinem denuo agnoſceret. Drexell. *in Aurifodin. part.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chr. 1255.

Divus Thomas Aquinas, Theologorum Aquila, & verè doctor Angelicus quod ſemel legerat, ſtatim memoritèr reddere poterat. Hic enim Arte memoriæ uſus eſt; cùm eam & ſcripſerit, & ad poſteros trāſmiſerit, licèt adeò obſcurè, ut niſi audito priùs hujus Artis perito, ejus præcepta intelligent pauci. L. Gur. *in ejus Vita.*

C. A. Chr. 1300.

Joannes Duns, Natione Scotus, Vir in decus, & miraculum ſui ſeculi natus, cùm in illa inſigni cōgreſſione, quam Pariſijs pro Immaculatæ Conceptionis defenſione habuit, magnum fuerit argumentorum pondus, quibus impe-

te-

tebatur, omnia (erant numero 200.) ſine interruptione, quieto & tranquillo animo, attentè audivit, & mirabili memoriâ ſuo ordine reſumpſit, ſolvendo intricatas eorundem difficultates, & nodoſos ſyllogiſmos. Pelbrat. *l. 4. ſtellar. part. 1. artic. 3.* Oyeda *Soc. Jeſ. in infornat. pro defention. Immaculat. Concep. fol. 62.*

C. A. Chr. 1340.

Clemens VI. Pontifex maximus tantâ fuit memoriâ, ut quidquid vel ſemel legiſſet, obliviſci ampliùs non poſſet, Ex vehementi capitis vulnere, tantum boni ei obtigiſſe nonnulli ferunt; Alij, inter quos Blondellus *in ſua Art. Mnemon. cap. 2.* hujus Artis ope, ac continuâ exercitatione id feciſſe tradunt; cùm capitis vulnera contrarium potiùs effectum peperiſſe, experientia docuerit; atque huic opinioni aſsẽtire videtur Petrarch. *lib. 2. rer. memorand.* ubi ſic de eo loquitur, *Clemens VI. egregius nunc Romus-*

mulei gregis paſtor, tam potentis & invictæ memoriæ traditur, ut quidquid vel ſemel legerit, oblivisci etiam ſi cupiat non poſſit, hoc ſibi & ſtudiorum nutrix alma Pariſius, & Orbis univerſus tribuit. Ego enim & ſi ſæpe ante pedes ejus fuerim, tamen de hac re nihil præter famam habeo, cui facilius accedo recolens, id ſibi non noviter tributum, ſed ante diù quàm hoc fortunæ culmen aſcenderet, in quod evectum, circumſtrepentibus adulantium turbis, veræ laudis judicium amiſerant. Illud additur miraculo hanc tantam ſibi memoriam, magno quondam capitis ictus (cujus adhuc teſtis ætas extat, ingens ſupremo vertice cicatrix) perveniſſe. Memorabilis caſus ſi modò verus, hoc enim habet inter multa clarorum admiratio, viã fabulis aperire ſolet, ſed ſi ità eſt compenſentur hoc tam felici vulnere, illorum caſus duriores, de quibus eſt apud Plinium. Quorum alter ictu lapidis literarum omnium, alter præcipiti caſu matris

tris

tris & affinium, & propiriquorum, Tertjus autem morbo servorum suorum, quartus etiam proprij nominis oblitus est.

C. A. Chr. 1350.

Francifcus Tygri eâ tenaci viguit memoriâ, ut Bartholus fæpe in commentando, ejus operâ fit ufus, in legibus, quas in prõptu non habebat, inveniendis. Baldus, & Pichardus *in vita Bartholi*.

C. A. Chr. 1350.

Amicus quidam Petrarchæ incredibili fanè memoriâ fuit, fic de eo *lib. 2. rer. memorand. Amicus quidam meus adolescentia ad hanc ætatem, tàm multis & domus, & patriæ laboribus, periculisque jactatus est, ut otiosum fermè nullum tempus invenerit, quo nihil huic de qua loquimur facultati potest esse funestius. Vaga enim mens multa cõplectitur, pauca stringit. Cæterum huic inter varias, & innumerabiles ac discer-*

pen-

pentes animum curas, in exhaustam quandam memoriam militarem insitam animadverti, quæ crebro in horrorem compulit cogitantem (quantò uberior fuisset si eam sibi, quod studiosi homines solent) circumvallare, & fulcire quotidiana lectione licuisset. Vidisse semel, vel audisse satis est, nunquã obliviscitur, nec res modo meminit, sed verba, tempus, & locum, ubi quid primum acceperit. Sepè totos dies, aut longas noctes colloquendo transegimus, audiendi namque cupidior nemo est, post annos verò suborta earumdem rerum mentione, si quid fortè plus, minusve aut aliter dixissem, submissa voce confestim admonebat, hoc me, aut illud verbum mutare. Admirantique & unde nosceret per cunctanti, non solum tempus, quo id ex me audivisset, sed sub cujus ilicis umbraculo, ad cujus undam fluminis, in cujus maris, litore, cujus montis in verticem (longinquas enim secum horas circumivi) me singula recognoscente memo-

mo-

morabat. Iterum & iterum expertus fateor, ad loquendum illo præsente, quod vel cautior certè, vel tardior factus sum.

C. A. Chr. 1350.

Ipse quoque reflorescentis eloquentiæ princeps Franciscus Petrarcha perenni memoriâ, atque admirabili fuit præditus facundia. Ei familiarissimæ quarumcumque gentium Historiæ; Sensus fabularum notissimi; & breviter quidquid Philosophiæ sacro jacet in gremio manifestum erat. Joan. Boccat. *in præfat. oper. de Genealog. Deor.* Prudẽtum qui ambiget, hunc Memoriam hujus Artis adjumento perennem confecisse, erit nemo; Nam *lib. 2. rer. memorand. in exemplo Themistoclis* hæc scribit. *Artificiosa Memoria in Græcia reperta apud nos hodie vulgata est.*

C. A. Chr. 1430.

Ludovicus Pontanus Spoletinus, Romanus cognomine, Juris-

consultus, tenaci ac expedito memoriæ captu penè omnes suo ævo superavit; memor erat omnium, quæ unquam aut legisset, aut audisset, nec oblitus erat eorum aliquid, quæ ipse vidisset. Corpus civile & canonicum memoriâ tenebat. Vir summus non admirationi, sed stupori futurus omnibus populis, nisi pestiferâ lue vix trigesimum egressus ætatis annũ in Basiliensi Concilio perijsset. Anæas Sylv. *lib.* 1. *de gest. Basil. Concil.*

C. A. Chr. 1440.

Alphonsus Tostatus Hispanus, Abulensis Episcopus, eá fuit memoriâ, ut nil unquam semel perlectum oblitus feratur. Antequã vigesimum tertium vidisset annum scientias disciplinasque penè omnes est adeptus. Fuit enim Philosophus, Theolologus, Jurisconsultus, Mathematicus, Geographus, & Historicus minimè vulgaris. Linguarum Latinæ, Græcæ, atque Hebraicæ callentissimus

An-

Anton. Possevin. *in Appar. Sacr.* Alphons.Garsi.*matamor.lib.de Hispan. Claris Viris.*

C. A. Chr: 1480.

Petrus Thomasius Ravennas, Juris-consultus celeberrimus, & Artis Memoriæ magister, quantùm in ea profecerit, ex his, quæ subnectere non gravabor, palam fiet. Sic ille de semetipso loquitur *in suâ Fœnic.* post hujus Artis præcepta.

Excellentissimos in artificiosa memoria habui auditores lector dulcissime, meamq; doctrinam miris laudibus extulerunt, quorum aliquos hic legere tibi, ut puto, placebit. Fuere mei discipuli Magister Antonius Trombetta ordinis minorum Theologus celeberrimus. Magister Petrus Roccabbonella, Magister Joannes de Aquila, Magister Nicoletus Theatinus, Magister Hieronymus Veronensis, Magister Hieronymus de Polchastris artium, & medicinæ doctores cōsumatissimi, & Paduæ legentes.

Spectabiles Severius, & Nicolaus Illustrissimi Ducis Ferrariæ secretarij. Dominus Joannes Maria Riminaldus. Dominus Dominicus de Massa. Dominus Antonius de Liutis. Dominus Joannes Franciscus de Canali, & Dominus Leonellus de Bruturis Juris consulti consummatissimi, & Ferrariæ legentes.

Tacebo nobiles Venetos, qui me audito multa memoriter pronunciare didicerunt. Dominicum tamen Georgium virum illustrem silentio involuere nequeo: qui doctrina mea, ut ipse affirmabat, immortalem sibi gloriam comparavit.

Bononiæ, Papiæ, Ferrariæque legi: & qui me audierunt, multa memoriter scire incœperūt, & quamvis mea artificiosa memoria aliorum auctoritatibus sit cōprobata; peccare tamen non puto, si acta mea in hoc libello legētur; quæ ipsam mirabiliter approbabunt.

Dum essem juris auditor, nec vigesimum vidissem annum in univer-

versitate Patavina dixi, me totũ Codicem Juris civilis posse recitare: petij namque, ut mihi leges aliquæ ad arbitrium astantium proponerentur: quibus propositis summaria Bartoli dicebam, aliqua verba textus recitabam, casum adducebam, tacta per doctores examinabam, textusq; iste tot habet glossas dicebam, & super quibus verbis erant positæ, recordabar, contraria allegabam, & solvebam, visum est astantibus vidisse miraculum. Alexander Imolensis diù obstupuit, nec fabulam narro ego palam locutus sum in universitate Paduæ: & quia in ore duorum, vel trium stat omne verbum, testes hujus rei tres habeo, Magnificum dominum Joannem Franciscum Pasqualicum Senatorem Venetum, & Juris utriusque doctorẽ excellentissimum apud Illustrissimum Mediolani Ducem nunc legatum: & clarissimum doctorem dominum Sigismundum de Capitibus listæ civem nobilem Patavinum: cujus pater Franciscus fuit

acutissimi ingenii Jurisconsultus. Spectabilem dominum Monaldinũ de Monaldinis Venetiis commorantem: in quo virtus domiciliũ suum collocavit.

Lectiones etiam Alexandri Imolensis Paduæ legentis copiosissimas memoria tenebam, & illas ex verbo ad verbum in scriptis redigebam: illas etiam, postquam finierat, astante magna auditorum copia à calce incipiens recitabam, ex suisque lectionibus, dum in scholis audirem, carmina faciebam, & omnes earum partes in carminibus positas statim replicabam;& qui hoc viderunt obstupuere hujus rei testes habeo clarissimum equitem, & doctorem dominum Joannem Franciscum de Militis Brixiēsem: spectabilem doctorem dominum Sigismundum de Capitibus listæ, & filium Alexandri Imolensis, qui nunc est Jurisconsultus celeberrimus.

Cētum,& quādragintaquinq; auctoritates, religiosissimi fratris Michaelis de Mediolano Paduæ prædi-

dicantis, immortalitatem animæ probantes, coram eo memoriter, & prompté pronunciavi: qui me amplexus est dicens; vive diu gemma singularis: o utinam te religioni dicatum viderem, testis est civitas Patavina: sed magnificum dominum Joannem Franciscum Pasqualicum, & dominum Sigismundum de Capitibus listæ, & dominum Monaldinum de Monaldinis testes habeo.

Petiii ego doctor creatus in universitate Patavina, ut mihi in cathedra sedenti aliquis de universitate auditor unum ex tribus voluminibus digestorum, quod eligeret, præsentaret, locumq; in quo legere deberem, designaret: dixi enim super re proposita innumerabiles leges allegabo, testes sunt Clarissimus Juris utriusque doctor dominus Gaspar Orsatus Paduæ Jura Canonica legens: & doctissimus dominus Prosper Cremonensis Paduæ commorans. Omnes prædicationes, quas in una quadragesima magister Antonius Heremita Pa-

duæ pronunciaverat, eo ordine, quo ipse dixerat, memoriter pronunciavi, & in scriptis sibi dedi: quo viso dixit, quòd amplius Paduæ non prædicaret: & hujur rei, si vivit, testis est ipse exceptione major.

Prædicationes etiam domini Matthei Veronensis Canonici regularis, & viri eloquentissimi, quas in tota quadragesima fecerat, sibi inscriptis dedi, quia memoriter tenebam, & in chartis reponebam: testis est ipse, & dominus Deodatus Vicentinus canonicus regularis.

Dum Pistorii legerem à dominis Florentinis conductus, sermonem verbi Dei fratris Blasii de Plombino heremitæ recitavi: testes sunt Paulus magistri Michaelis, & Domitius Cancellarius, Pistoriēses cives: & tota civitas illa de mea artificiosa memoria testificari poterit, quæ me immunitatibus, & privilegiis decoravit.

Dominicus Georgius, vir illustris, Paduæ præfectus, & meus in

ar-

artificiosa memoria discipulus, dũ litteras Ducales semel legeret, earum verba collocavi, & statim recitavi. testis est dominus Annibal de Magiis de Bassiano nobilis civis Patavinus: cujus pater Nicolaus fuit excellentissimus Jurisconsultus.

Semel in scachis ludebam, & alius taxillos jaciebat, aliusque omnes jactus scribebat; & ex themate mihi proposito duas epistolas dictabam; postquam finem ludo imposuimus, omnes jactus scachorum, & taxillorum, & epistolarum verba ab ultimis incipiens repetii: hæc quatuor per me eodem tempore collocata fuerunt: testes sunt dominus Petrus de Montagnano, & Franciscus Nevolinus nobiles Patavini cives.

Dum essem Placentiæ monasterium monachororum nigrorum intravi, ut illud viderem, in dormitorioq; ejus comitante monacho quodam bis deambulans monachorum nomina, quæ in ostiis cellarum erant collocavi; deinde con-

gregatis eis nomine proprio quemlibet salutavi: licètquem nominabam, digito demonstrare non potuissem: mirabantur monachi quo pacto ego peregrinus nomina eorum memoriter proferrem, ipsis mirari non desinentibus, dixi tandem hoc potuit mea artificiosa memoria: quorum unus dixit, ergo hoc Petrus Ravennas facere potuit, & non alius.

In Capitulo generali Canonicorũ Regularium Paduæ prędicationem domini Deodati Vincentini eo ordine, quo ipsam pronunciaverat, recitavi astante ipsius prędicationis auctore. Semel me traxit ad sui comtemplationem Cassandra Fidelis Veneta, virgo excellentissima, quę dum legeret litteras Serenissimę conjugis Regis Fernandi ad se missas, illas collocavi, & recitavi, testis est illa doctissima virgo, dominus Paulus Raimusius doctor excellens Ariminensis, & Angelus Salernitanus vir clarus.

Scribebat quidam Illustrissimã Ducissæ Eleonoræ privilegiũ, alius

le-

legebat: præsens eram, illudque ex verbo ad verbum locis tradidi, & ab ultima dictione incipiens totū recitavi. mirabantur astantes; hujus rei testis est Dominus Joannes de Bruturiis clarissimus Ferrarię civis, qui etiam multa de hac Artificiosa Memoria narrare poterit.

Quid autem de actis meis referre possit nepos maximi Pontificis Pauli Reverendus Paduę Canonicus, & decretorum doctor insignis dominus Augustinus Barbus; omitto: cum compater sit charissimus. Sed quid plura? testis est Brixia, Papia, & Cremona, quid potuerit mea Artificiosa Memoria. declarant hoc carmina, quæ in principio hujus libelli leguntur. Testis est Illustrissimus Marchio Bonifacius, & ejus pulcherrima uxor, quæ me egregio munere donavit. Testis est novissimè Bononia. Testis est Illustrissimus Hercules Dux, & Illustrissima uxor Eleonora. Testis est tota Ferraria.

Duas enim prædicationes celeberrimi verbi Dei præconis Magi-

ſtri Mariani heremitæ recitavi: quo audito obſtupuit dictus Magiſter, & dixit. Illuſtriſſima Duciſſa, hoc eſt divinum, & miraculoſum opus.

Teſtis eſt univerſitas Patavina: omnes enim lectiones meas Juris Canonici ſine libro quotidie lego, ac ſi librum ante oculos haberem: textum, & gloſſas memoriter pronuncio, ut nec etiam minimam ſyllabam omittere videam.

In locis autem meis, quæ collocaverim, hic ſcribere ſtatui, & quæ locis tradidi perpetuo teneo: in decem, & novem literis alphabeti viginti milia allegationum Juris utriuſque poſui, & eodem ordine ſacrorum librorum ſeptē millia. mille Ovidii carmina, quæ ab eo ſapienter dicta continent. ducentas Ciceronis auctoritates. trecenta philoſophorum dicta. magnā Valerii Maximi partem. Naturas ferè omnium animalium bipedum, & quadrupedum; quarum auctoritatum ſingula verba collocavi. & quando vires Artificioſæ Memoriȩ

ex-

experiri cupio; peto ut mihi una ex literis illis alphabeti proponatur: ſuper qua propoſita allegationes profero: & ut clarè intelligar, exemplum habe. propoſita eſt mihi nunc litera. A. in magno doctorum virorum conventu, & ſtatim à jure principium faciens mille allegationes, & plures proferam de alimentis, de alienatione, de abſentia, de arbitris, de appellationibus, & de ſimilibus, quæ in jure noſtro habentur, incipientibus à dicta littera. A. deinde in ſacra ſcriptura, de Antichriſto, de adulatione, & multas allegationes ſacræ ſcripturæ ab illa littera incipientes pronunciabo, carmina Ovidii, auctoritates Ciceronis, & Valerii non omittam: de Aſino, de Aquila, de Agno, de Accipitre, de Apro, de Ariete auctoritates allegabo: & quecunque dixero, ab ultimis incipiens velociter repertā. & hanc memoriæ demonſtrationē pulcherrimam eſſe puto: cui me obligavi ſemper, & ad ſemper. Interrogetur Reverendiſſimus nunc vicem

cem

cem gerens Bononiæ cum cõsumatissimo Jurisconsulto domino Joanne de Sala, quid super littera. M. mihi proposita allegaverim. Interrogetur universitas Bononiæ quid super littera P. de Dei potentia, & potestate Papæ pronunciaverim. & hunc legēdi modum à rerum multitudine chaos appello, quando Deo Optimo Maximoque placuerit, hoc tantum opus Italiæ, ac toti orbi tradam.

Hæc etiam in Jure Canonico tantum locis tradidi tria millia allegationum Decreti: duo millia Decretalium: totum Sextum, & ejus mille Glossas: Clementinas, & earũ mille glossas: & quando de Glossis Decretalium, Sexti, & Clementinarum verbum facio; dictiones, in quibus sunt positæ, profero.

Mille etiam singulariter dicta in Jure Civili memoriæ tradidi. nec fabula narratur: in iis enim quotidie periculum facio: omnia mea mecum portare volui, majora tamen cupio ab iis discere: naturalia enim desideria insatiabilia

sunt

sunt, ut ait Seneca ad Lucillum.

Non omitto etiam Illustrẽ Principem Marcum de Piis, qui me audiens obstupuit: & ex hoc me absentem sæpissime nominat. Dominus Bartholomeus Pigafetus Vincentinus, vir quidem sapientissimus, dicere audet dominum Thomam Reatinum, qui omnium ętatis suæ memoriosissimus fuit, novi, & sibi magna amicitia conjunctus sui: sed te superiorem esse judico.

Et tandem conclus. prim. prope finem hæc habet : *cùm patriam relinquo, ut peregrinus Urbes Italiã videam dicere poßum omnia mea mecum porto.*

C. A. Christi 1485.

Phœnix sęculi sui nobilissimus Joannes Picus Princeps Mirandulanus hoc adjumento memoriam habuit propè Divinam. In quadam publica disputatione habita Ferrariæ centum difficillima argumenta proposuit, quæ omnia diverbis modis, hujus Artis ope cum omnium adstantium admira-

ra-

ratione, ac stupore replicavit. Poema recens ab ipso, qui illud ediderat auditum, tàm celeriter arripuit, ut mox suum esse contẽderet: argumentum satis violentum afferens, quod ipse memoriter id redderet, quod recitator primus, & verus auctor carminis nequiret. Hic enim in philosophicis, Mathematicis, Theologicis, Disciplinis: In septem artibus liberalibus: In literis Latinis, Græcis, Hebraicis, Chaldaicis, & Arabicis neminem habuit fortasse parem. Sed (prohdolor!) in primo ætatis vere ac flore immatura Mors eum vitâ orbavit. Joan. Franc: *in ejus Vita.* Alphons. de Marcho *in libr. formalit. D. Thomæ tract. 3. de memor. & reminiscent. fol. mihi* 64. Paul. Jovius *in elog.*

C. A. Christi 1485.

Dominicus Georgius Nobilis, Venetus Artis Memoriæ auxilio, quam Petrus Thomasius Ravennas eum docuit, immortalem sibi gloriam cõparavit. Petr. Thomas.

mas. Ravennas *in sua Phænic.*

C. Anno. Christi 1490:

Petrus, Petri Lombardi frater, Trecensis Præsbyter divinas scripturas memoriter calluit. *Tritbē.*

C. A. Crist. 1490.

Joannes Trithemius Abbas Spanheimensis, Homo quidem omnigenâ Minervâ præditus, artificiosâ memoriâ celebris fuit, cujus ope inter sui sæculi doctrinâ claros paucos habuit æquales, vix ullum superiorem. Ab ejus Polygraphia, qui eum intelliget, Artis memoriæ semina exiget. ita ipse testatur *in dicta Poligraph. caus. & utilitat. fol. mihi* 40

C. A. Christi 1490.

Antonius Ravennas quantum artificiosâ memoriâ valuit testis est Sabellicus, qui *cap.* 9. *lib.* 10. *exemplorum* sic de eo scribit: *Sũt his memoriæ exempla subtexenda, qua secundum rationem, nil Deus dedit homini sanctius, nil uti-*

utilius & ad eruditionem aptius: est hęc thesaurus disciplinarum omnium, artiumque studio & labore quęsitarum custos fidelissima. Constat id bonum naturę beneficio, augetur tamen & excolitur Arte, in quo genere, unum exemplum & singulare vidit ætas nostra, in Antonio Ravennate, qui multa millia rerum stans percipiebat animo, & eo quo accepta essent ordine, memoriter reddebat: sed hæc artificii sunt non naturę.

Ipse quoque Marcus Antonius Coccius Sabellicus Vir undequâque doctissimus admirandâ memoriâ fuit. Eum autem Artem habuisse, atque maximo sibi in studiis omnibus, tantisque libris contexendis, ornamento, & adjumento fuisse, clarius est, quàm ut probatione ulla indigeat. Nam & hujus Artis excellentiam cognovit, & specimen paulò antè relatum vidit. Bellarmin. *in scri-pt. Ecclesʃ.* Paul. Jovius *in Elog.*

C. A. Chist. 1510.

Desiderius Erasmus, Roterodamus, Varro sui sæculi, atque Germaniæ Cicero, de hac Arte scripsit, quâ fretus, gloriabatur se puerum adhùc Oratium, & Terentium totos memoriter percalluisse. Drexell. *in Aurifodin. part.* 3. *cap.* 10.

C. A. Christ. 1510.

Chrioſtphorus Longolius, Jurisconsultus, Machiniæ, Nobili Germaniæ oppido, splendido inter suos loco natus, artificiosâ memoriâ insignis fuit; sic de eo Auctor Vitæ. *Memoriâ tantâ fuit, ut de ea tollenda, quæ animo semel insedissent, diuturnitas temporis vix aliquid valeret. De pluribus, & variis rebus sæpe interrogatus, de quibus a multis annis nihil legerat, non minùs promptè de singulis solitus est respondere, ac si eo die ab eo perlecta fuissent. Si aliquando de iis rebus sermo incideret, quæ à diversis, & variis* *Scri-*

Scriptoribus tractata essent, cùm res ipsę essent eædem, ità tamen orationem solebat distinguere, sua verba singulis Scriptoribus, à quibus ea acceperat, referendo, ut non memoriter ea dixisse, in quo sæpe offendi solet, sed de scripto pronunciasse videretur. Quæ sæpe dum faceret, ita auditorum admirationē incendit, ut eum Artificio quodam non naturali memoriæ bono, uti existimarent,

C. A. Christ. 1520.

Eminentissimus Thomas de Vio, à Patria dictus vulgò Gajetanus, hac Arte fretus tenaci atque amplissimâ memoriâ fuit. Pręter multarum Linguarum cognitionem, subtilissimus Dialecticus, admirabilis Philosophus, incomparabilis Theologus, & inter eruditissimos doctissimi sui sæculi lōgè fuit eruditissimus. Alphons. de Marcho *in libr. formalitat. D. Thomæ tract.* 3. *de Memor. & reminisc. fol. mihi* 64. Albert. Miræus *in Biblioth. Ecclesiast.*

C. A.

C. A. Christ. 1520.

Hieronymus Aleander potentis atque invictæ memoriæ fuit. Latinè, Græcè, Hebraicè aliisq; exoticis Linguis itá loquebatur, ut in plerisque eloquentissimus, in nulla hospes esset. Hic cùm fama singularis doctrinę, qua pollebat, celebris esset; Primùm à Leone Decimo Romam vocatus, in Germaniam legatus mittitur. à Clemente Septimo Brundisino Episcopatu donatus est: tandem à Paulo Tertio in ordinem Cardinalium receptus. Jovius *in Elogiis*.

C. A. Christ. 1525.

Thomas Morus Lũdinensis memoriam habuit prope Divinam. quâ adjutus omnium bonarum disciplinarum encyclopediam est adeptus, quippe Theologus, Philosophus, Orator, Poëta, Historicus, Mathematicus, Grecè, Latinèque ad unguem doctus. Joan Pitseus; Bellarmin. *de Scriptorib Ecclef.* C. A.

C. A. Christi. 1530.

Laurentius Bonincõtrius, cujus liber Astronomicus manuscriptus, apud Cardanum extat, cùm ille octogenarius esset, adeò integrâ memoria (teste Lippo Brandolino *in libello de Vitæ humanæ conditione*) usus est, ut quæcumque illi puero contigissent, & quæ inventa legisset, adeò memoriter teneret, ut eâdem die visa aut lecta crederes. Cardan. *de subtilitate lib. de hominis natura.*

C. A. Christ. 1530.

Lilius Gregorius Gyraldus Ferrariensis, qui Varro sui temporis dici meruit, eâ memoria polluit, ut prodigiũ quoddam videretur. Genius erat universalis, qui nihil ignorabat, quippe in linguarum notitia cum primis excellebat. Hofmann.

C. A. Christ. 1535.

Joachimus Camerarius, verè Germaniæ suæ Phænix, hujus Artis,

tis, de qua conſcripſit, beneficio tanta tenaci floruit memoriâ, ut præter vernaculum Germanicū, ità Gallicum, Italicum, Hebraicum, Grecum, Latiuum familiariter ſibi reddiderit idiomata, ut in his potiùs natus, quàm hoſpes videretur. Plerarumque artium, & ſcientiarum ſanè Apotheca fuit. Ille enim Hiſtoricus, Poëta, Orator, Medicus, Juriſcōſultus, Theotogus. Melch. Adam. *in Vita ejus*.

C. A. Chriſt. 1535.

Franciſcus Rex Galliæ memoriæ præſtantia nulli præcedentiū cedit. Quid & quantum peculiaris commeatus unaquæque provincia ſuppeditare poſſet; quænam itinera, quæ flumina ad cōvectiones opportuniora, & viciniora forent; è quibus hibernis equitum alæ celerrimè convenierent, tam exactè notabat, ut rationes itinerum, compendia navigationum, Civitatum vel remotiſſimarum copias, præcipua re-

rerum omnium ſubſidia è memoriæ theſauro depromeret. Paul. Jovius *lib.* 37. *hiſtor.*

C. A. Chriſt. 1545.

Hieronymus Cardanus Italus, Mediolani natus, qui in Naturæ Scientia, ac Medicina, aliiſque, tot nova adfert, ut ſummus Vir Andreas Alciatus eum vocare ſoleat *Virum Inventionum.* Quin etiã ingenium profundiſſimum, feliciſſimumque, & incomparabile, ei tribuit Cæſar Scaliger: quę magna, ut inquit Voſſius, eſt laus ab Adverſario tam gravi, & acerbo; de ſe teſtatur (ut inquit Alſtedius) *Se non plus Memoriæ, quã Corvorum pullos habiturum fuisse, niſi Arte eam ſibi comparaſſet.* Hâc enim imbutus diſciplinâ, (de qua librum conſcripſit) atq; incomparabili præditus ingenio ſummam in literarum, atque optimaruum Artium ſtudiis præſtãtiam eſt adeptus; verba ſunt Gabr. Naud. in ejus Vita. *Quem cum ſinguli, ſua quique in arte propria*

præ-

præstantissimum fuisse non dubitent, ego certè primum eum & unicum fuisse existimo, qui simul in omnibus tam egregiè versatus sit, ut videatur exemplum in eo ostēdere voluisse, majoris amplitudinis & immensitatis doctrinæ, quam hominibus usque concedere potuerit. Nam si in reliquorum omniū dotes inquiramus, videbimus, multos humanioribus studiis Theologica tantùm superinduxisse, nonnullos Mathematica etiam; quosdam Medicinæ, & Philosophiæ cognitionem; alios Linguarum Orientaliū, vel Juris utriusque notitiam; & rursum aliquos, ut Picum, & Fracastorium, mirabilem ingenii sui præstantiam explicasse: sed qui plures scientias in numerato habuerit, qui altius in illas descenderit, qui cōmentariis amplioribus illustrarit, aliam profectò ab Hieronymo Cardano *inveniemus neminem. Ut miraculo proximum sit, hominē hūc, plus fermè in omnibus Sciētiis vidisse, quàm singuli in propria sua requirerent, aut inveniri posse spe-*

rarent . Joan. Henr. Alstedius *in Systhem. Mnemonic. sive de Modo discendi. lib.* 1. *cap.* 22. *de Oeconomia Artis Memoriæ. fol.* 296.

C. A. Christ. 1545.

Hadrianus Junius, Hornæ apud Batavos natus, insignitèr felici viguit memoriâ. Fuit enim Medicus, Criticus, Poëta, Historicus, exactissimâ antiquitatis cognitione clarus; linguarum plurium peritus; nam præter vernaculam septem tenuit; Græcam, Latinã, Italicam, Gallicam, Hispanicam, Germanicam, Anglicam; Eruditionem ejus testatur cõplura multiplici doctrina ab ipso elucubrata monumenta. Meurs: *Athen Batau*.

C. A. Christ. 1550.

P. Godefridus Lummius Soc. Jes præter animi fervorem, & sermonis vim adeò incredibili valuit memoriâ, ut cẽtum scripturæ locos unâ concione depromeret, quasi de libro recitasset: & fuit

fuit preter sacras paginas, sanctis quoque Patribus ità versatus, ut quamvis ex iis auditam sententiam in suum librum, & caput promptissimè referret; Toto pene Belgio auditus est tãto mortalium concursu, ut altaria, scalæ, columnæ, cum locus non suppeteret, in templis alioquin latissimis, cõscenderentur. *Imago Primi Seculi Flandabelgic.*

C. A. Christ. 1550.

Paulus IV. Pontifex Summus, tenaci, ac expedito amplissimæ memoriæ captu pænè omnes suo ævo superavit. Scholæ Salernitanæ librum memoriter calluit. Sacra Biblia ad verbum edidicit. Octogenarius jam integras è Tullio, Virgilio, aliisque auctoribus paginas inoffensè recitabat. Erat enim viva Bibliotheca, & eorũ quæ scire velles Oraculum Drexell. *in Aurifod. lib.* 1. *cap.* 2.

C. A. Christ. 1550.

Gulielmus Postellus, Barento-

 nius

nius Normannus, Abyssus scientiarum dictus, memoriâ eximiâ, quâ pollebat, tam mirificum in omnibus disciplinis fecit progressum, ut harum nullam ignoraverit. Doctissimis admirationi erat, & de ipso dici solebat tot oracula quot verba ex ipsius ore prodire: Præter Linguas Latinam, Græcam, Hebraicam, Chaldaicam, Syriacam, adeò callens erat earum, quarum hodiè usus est, ut totum Terrarum orbem absq; Interprete se peragrare posse jactaret. Voss. *de Methamat. pag.* 257. Anton. Teissier. *Elog. Viror. Eruditor. Gallicæ.*

C. A. Christ. 1554.

P. Jacobus Laynez Soc. Jes. natione Hispanus, patriâ ex Oppido Castellæ Almazan hâc Arte adjutus, teste P. Sebastiano Izquerdo, Memoriæ fuit admirandæ. Sic de eo P. Joannes Rhò. *Utilissimæ tenacitatis memoriam in Laynio admiratos esse amplissimos Cō. cilii Tridentini Patres florem il-*

lum

lum Christiani nominis accepimus. Etenim dicturus de gravissima controversia, quamvis trigesimum tunc annum ageret, quorum bonam partem peregrinationes cæteraque ex Ignatii instituto in animarum procuratione officia illi abstulerunt, præfatus tamen est vir minimè gloriosus, nullum se testē appellatum ex Patribus, quem à capite ad calcem evolutum, atq; in breviarium redactum non haberet; tunc nunquam hærens aut insistens, quasi ex tabella recitaret tres omninò supra triginta, eosque inter Augustinum, & Tostadum, quorum libri vitam eximūt legentibus, continenti quinque horarum oratione laudavit. Quid igitur miramur hominis audiēdi caussâ quum tenuis à valetudine vox, curiæ, in qua Senatus habebatur amplissimæ non sufficeret, comportatis subselliis Patris coronam dēsasse: quæ sine prodigio non fiunt, consuetam excedunt admirationē. Joan.Rhò *var.virtut.hist. lib.5.cap.2.fol.* 555. Izquerd. *in Phar.scientiar.*

C. A. Christ. 1555.

Andreas Masius, Barbantus Jurisconsultus ea fuit memoria, ut portentum censeretur. Quamvis quadragesimum primum non vidisset annum, à plerisque eruditorum Italicorum, Germanicorum, Hispanicorum, Belgarum aliarum variarum Gentium consulebatur tanquam Oraculũ quoddam. In Sacra Sciiptura ità versatissimus erat, ut à Philippo Secundo Antuerpiam vocatus, Bibliororũ editioni verè Regię adornandæ, unà cum Benedicto Ario Montano, Guidone Fabricio, aliisquæ præpositus fuit. Deniq; prętet Italicam, Gallicam, Hispanicam, cæterasque Europæ Linguas, etiam Latinæ, Græcæ, Hebraicę, atque Syriacę Callentissimus erat, Anton. Teissier. *Elog. Viror. Eruditor.* Aubert Miræus.

C. A. Christ. 1560.

Theodorus Beza, Vezeliis vetusto Heduorum oppidò natus, Vir pro-

propter multiplicem doctrinam, & singularum Linguarum peritiâ celeberrimus, tenacissimâ fuit memoriâ. Totos Psalmos Hebraicè, & quodcumque caput ex Beati Pauli epistolis proposuisses integrum Græcè recitabat. Thuan. *ad ann.* 1695.

C. A. Christ. 1560.

Franciscus Cardulus Narniensis, Vir omni doctrinarum genere, atque omni eruditione mirabiliter excultus, memoriter recitare poterat duas integras paginas, quas legentem tertium audivisset, eo quo lectæ essent ordine, aut etiã si malles retrogrado. Leander Albertus *in descript. Umbriæ.*

C. A. Christ. 1560.

Joannes Avila Hispanus, in Oppido Almodanar del Campo natus Homo omnigenâ literaturâ imbutus, facundia singulari, egregiaque memoria fuit. Sacra Biblia ad unguem complexus, de verbo ad verbum recensere consuevit. Nul-

la ex divinis oraculis sententia proferebatur, cujus illicò auctorem, ac sedem, libri caput non adnotaret, & consequentia redderet; hinc illi tanta erat ad concionem dicendi facultas; Pater Petrus Izquerd. *in suo Phar. omniū scientiar: disputat.32.quæst.2. n. 39. fol. mihi 369.t.2.* Auctor *ejus Vitæ* P. Joan. Rhò *Var. Virt. Histor. lib. 5. cap. 2. fol.* 553.

C. A. Christ. 1560.

Marcus Antonius quidam à Memoria propter admirabilem, qua pollebat, dictus, hujus Artis beneficio locorum memoriter tenuit quindecim millia, in quibus totam suam scientiam reposuerat. Lancellott. in suo Hoggidì *part. 3. disting. 19. fol. mihi* 302.

C. A. Christ. 1560.

Cornelius Mussus, Episcopus Bitontinus, Vir fuit præter incomparabilem penè ingenii felicitatem, Artificiosâ Memoria (teste Lancellotto) celeberrimus. *Nō arbitror* (verba sunt Joannis Rhò)

ta.

tamen hominis ullius populari admirationi memoriam magis fuiße, quam Cornelii Mussi, qui si quando Bitonti convenientibus ad audiendum vicinarum Provinciarũ regulis infulatus, quaternas ipsas horas beatissimâ quadam facundiâ, numquam memoriæ egens diceret ad concionem. Fluminis enim instar, cui per æqua camporum labenti, nulli scopuli agmen aquarũ reverberent, liquidissimè ferebatur. Nam quos fallax memoria destituit, atque importunos ad clamores, vociferationemque compellit, eos ego torrentibus per confragosa præcipitatis simillimos judico, qui crebro in obstantes scopulos undarum allisu, ac repercussu; non sine horribili fremitu atque concertatione voluuntur. P. Joan. Rhò. *Var. Virt. Histor. lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 555. Lancellot. *in suo Hoggid. par.* 2. *distinct.* 19. *fol.* 302. Nigron. *or.* 26. *n.* 21.

C. A. Christ. 1560.

Prosper Padianus Perusinus ea

 fuit

fuit memoriâ, ut principia (quatuor scilicet aut quinque versiculos) omnium voluminum, quæ in Bibliotheca tenebat (erant supra triginta millia) memoritèr recēseret. Lancellott. *ubi supra & dl, sing. 5. fol.* 78.

C. A. Christ. 1560.

Stanislaus Hosius Polonus ex Varmiēsi Episcopo Presbyter Cardinalis, Vir vitæ Sanctitatis, eruditionis, atque eloquentiæ celeberrimus, hanc quoque præstantiam est adeptus. Cum de rebus gravissimis, ac diversissimis tribus amanuensibus dictaret epistolas, insupèrque etiam anagnostem, & quidem perattentè audiret; si quis tamen intervenisset, ac diù sermonem produxisset, eo abeunte nihil ipsum herentem, nec dictata quidem relegentem, incredibili felicitate cōtinuasse, fertur. Auctor *ejus Vitæ.* Joan Rhò *var. Virt. Histor. lib.* 5. *cap.* 2.

C.

C. A. Chriſt. 1565.

Maximilianus I. Imperator Auguſtus tam tenacis memoriæ fuit, ut omnium eorum, etiam infimorum, quibuſcum vel ſemel locutus eſſet, longo poſt tempore recordaretur, & hominem noſſet. Cusp. Drexell. in Aurifod. *part.* 1. *cap.* 2.

C. A. Chriſt. 1565.

Gulielmus Xilander, Auguſtanus memoriæ præſtantiâ ad ſummam omnium diſciplinarum cognitionem pervenit. Ille enim Linguarum Latinæ, Hebraicæ, Græcæ, Chaldaicæ callentiſſimus erat. In Aſtronomicis, Geometricis, Phyſicis, Arithmeticis, Muſicis, Cæteriſque Philoſophicis diſciplinis paucos habuit æquales, vix ullum Superiorem. Melch. Adam. *in Vita ejus* Joan. Leunclau. *præfat. in Dion. Caſſ.*

C. A. Chriſt. 1570.

Mirabilia hujus Artis ſpecimi-

na à Corsico quodam Juvene, & à Francisco Molino, Patritio Veneto, data Mori vetat M. Antonius Muretus. Perierant nisi ille scriptis ea suis cõmendasset. Hic enim post ea Senecæ verba quæ supra retulimus, sic inter alia scribit: *Hæc Seneca, quę mihi semper mirabilia, ac prope dixerim incredibilia visa erant, donec vidi ipse, quod nunquam credidissem. Habitabat Patavii in vicinia mea, homo adolescens genere Corsicus; honesto ut ferebatur, & credibile erat, apud suos loco natus: qui eò venerat ad jus civile discendum, quo in studio, ità diligentèr & attentè, annos aliquot consumserat, ut magna jam esset, de doctrina illius hominum opinio: vẽtitabat autem ferè quotidiè in ædes meas, devexo jam & inclinato Sole, æstas enim erat; ibique quod ędes satis amplæ erant satisque apricè aut sub dio ambulans, & cum æqualibus suis jucundissimè colloquens; aut saltu, aut luctâ, aut trigonali pilâ corpus exercens. ses-*

sas

ſas ſtudiorum laboribus vires, honeſtiſſimè reficiebat. Rumor erat, tenere eum artem quandam memoriæ; cujus auxilio multa efficeret, quæ credi, niſi ſpectata nō poſſent, is cum ad aures meas perlatus eſſet, cupido me inceſſit, mirabilia illa & inaudita spectādi, (ejuſmodi enim in rebus, minimè omnium auditis, credulus eſſe ſoleo) viſum eſt igitur, quando ipse domo mea arbitratu ſuo uteretur; hoc ab eo quaſi exigere, ut Pretium domus, quod ſibi commodum foret, præſente me, artis ſuæ ſpecimē aliquod daret: ille nihil gravatus, lubentiſſimo animo ſe, cum vellem, facturum eſſe reſpondit; ſtatim cū per ipſum mora non eſſet, in proximum cubiculum ingreſſi, conſedimus; cœpi ego dictare, nomina Latina, Græca, Barbara; ſignificantia, nihil ſignificantia; tam varia, tam nihil inter ſe cohærentia, tam multa, ut & ego dictando, & puer, cui mandatum erât. ut ea exciperet, ſcribendo; & cæteri qui aderant. audiendo atque ex-

expectando, fessi jam miris modis essemus omnes; ipse unus ex omni numero alacer, ac recens assiduè plura poscebat. Sed cum ipse modum aliquem fieri oportere dixissem, abundè mihi satisfactum iri, si vel dimidiam partem eorũ, quæ dicta erant, recitare potuisset; tum ille fixo ad terram obtutu, magna nostra omnium expectatione, tacitus aliquandiù stetit. Quid verbis opus est? vidi facinus, ut ille ait, mirificissimum, sapiens ille exorsus loqui, planè omnia, eodem ordine, nusquam propè insistẽs, nusquam hæsitans, nobis stupentibus reddidit; deinde ab ultimo incipiens, sursum versus pervenit ad primum; rursus ità & primũ, tertium, quintum, ac sic deinceps omnia diceret: quo denique quisque voluerat ordine sine ullo errore omnia referebat. Idem postea, cùm ei familiarior factus essem, ipse expertus, usque quaque verum deprehendendi. Ipse mihi aliquando affirmavit (& erat ab omni jactantia alienissimus) se triginta sex millia

lia nominum, eodem modo recitare posse: quodque admirabilius est, ità hærebant omnia in animo, ut vel post annum diceret se quæcūq; memoriæ commendasset, minimo negotio repetiturum. Ego certè, post multos dies, facto periculo verum comperi. neque hoc satis. Diversabatur apud me Franciscus Molinus, Patritius Venetus, adolescēs optimarum artium studiis mirificè deditus, qui cum se memoria parum firma esse sentiret, oravit hominem, uti se artem illam doceret; vix ostenderat se id velle, cum Corsicus operam ei suam prolixissimè detulit; dictus est locus, picta hora ad quam quotidie convenirent. non dum sex aut septem dies abierant, cum ille quoque alter, nomina amplius quingenta, sine ulla difficultate, aut eodem, aut quocumque alio libuisset ordine repetebat. Hæc ego vix auderem literis prodere, mendacij suspicionem reverens, nisi res adhuc esset recens, & Nicolaum Lippomanum, Petri Alexandri filium;

La-

Lazarum Mocenicum, Francisci filium; Georgiū Contarenum, Laurentii filium; Patricios Venetos, optimos, & nobilissimos adolescentes; aliosquæ præterea innumerabiles, cujus rei testes haberem: à quibus si mentirer, vanitatem meā coargui nollem. Artem verò illam Corsicus accepisse se dicebat, ab homine Gallo, quo, puer domestico præceptore usus esset, &c. hæc Muretus *variar. lection. lib. 3. ad Hippolytum Estensem S.R.E.Cardinalem Illustrissimum cap. 1. tit. de admirab. quorund. memor.* P. Franc. de Mendoça Soc. Jes. *in Viridar. Sacr. ac Prophan. erudit. lib. 7. cap. 20.*

C. A. Christ. 1575.

Ipse quoque M. Antonius Muretus, Natione Gallus, qui Orationis facundiâ quasi alter Tullius concordibus Italię vocibus acclamatus fuit; qui in versibus tam fuit Catullo similis, quàm ipse Catullus sibi; qui in Linguis non solùm Grecis, & Latinis, sed in multis aliis, quæ hodiè in usu

sunt,

sunt, tantùm excelluit; qui Philosophus, & Jurisconsultus haud fuit gregarius; qui denique omnigenâ eruditione tam prophanâ, quàm Divinâ ad miraculum usque imbutus; quod hac Arte in suis studiis, librisque contexendis fuisset adjutus, inficiari nemo poterit; Nam in exemplo paulò ante relato fatetur Artis memoriæ excellentiam illum ipsum esse expertum, cùm esset Corsico familiaris tactus.

C. A. Christ. 1580.

P. Petrus Canisius, Soc. Jesu, natione Belga, patria Noviomagensis hâc Arte fretus, Vir evasit cùm eloquentiâ, tum multarum rerũ peritiâ præstantissimus; Philosophus clarus, Orator facũdus, Theologus eximius, Sacrarum legum exercitatissimus, ac Concionator adeo excellens, ut omnes ubiq; auditores in sui admirationẽ raperet. Schenchel. *Gapphylac. Art. Memor. lib.* 1. *cap.* 2. Joan. Guliel. Eysengrein. *in Catal. test. verit. A. C.* 1565. C.

C. A. Christ. 1550.

Joannes Francisci, Episcopus Vercellensis, ob singularem, qua polluit, doctrinam, Nuncius in Belgium à Summo Pontifice missus, hujus Artis specimina, cum summa auditorum admiratione, sæpè dedit eximia; Multa nominum millia semel audita, vel lecta quolibet ordine recensebat. Sacras paginas ad verbum ità edidicerat, ut de quocumque versiculo, capite, vel libro quæreres, statim verba referret. Boncher *in Art. Memorat. lib.* 1. *cap.* 2.

Eodem ferè tempore hac Arte excelluerunt Thomas Watsonus Episcopus Lincolniensis, & Joannes Longus S.T. DD. Viri sanè non vulgari eruditione præditi; Cuthebertus Tonstallus, Episcopus Dunelmensis I.V.D. Legatus sæpè ad Carolum Quintum Imperatorem, & Hispaniarũ Regem; Joannes Chetonus Anglus S. T. D. Romæ mortuus; Georgius

Bol-

Bollocus S. T. D. Auctor concordantiarum Biblicarum majorum; Augustinus Hunnæus Hechliniensis, & Henricus Gravius Lovaniensis, S.T.DD. ac in Academia Lovaniensi Professores Regii; quos, cum data ab eis hujus Artis specimina me prætereant, coacervatim hic subnectere libuit. Varior. *de Arte Memor. lib.* 1. *cap.* 2. *fol.* 36.

C. A. Christ. 1580.

P. Angelus Pacius, Perpinianensis, Ordinis Minorum, Theologus fœcūdissimæ, & solidissimę doctrinæ; & Vir In Conciliis, Sanctis Patribus, Historia Ecclesiastica, & Theologia Scholastica egregiè versatus, tantâ valuit memoria, ut tribus scribis eodem tempore diversas dictaret materias, adeòq; feliciter, ut diversissima cum hospitibus interferens colloquia, iis abeuntibus, nihil moratus, scriptionem continuaret. Joan. Rhò. *var. virt. Histor. lib.* 5. *cap.* 2. *fol.* 555.

C.

C. A. Christ. 1580.

Paulus Boi, Syracusius, Vir non vulgari eruditione præditus, latrunculorum lusu, in quo ob ingenii acumen nemini suo ævo fuit secundus, hujus Artis ministerio cum tribus lusoribus in distinctis calculis memoritèr ludebat. Testis oculatus fuit P. Philippus Gesualdus: ut ait *in sua Plutosophia lect. 19. fol. 60.retr.* qui Syracusas venit, ut vires Artis in illum experiri potuisset Carrer. *in tract. lud. Scbacc.*

C. A. Christ. 1580.

Ille eruditionis abissus Josephus Justus Scaliger Gallus, hâc Arte (teste Schenchelio) Memoriâ fuit prorsus admirandâ cui parē multa retro secula non tulerint. Sic de eo Causabon. ad Thuan. *sect.* 3. Val. Quintil. 1610. *Nihil est quod discere quisquam vellet, quod ille docere non posset: Nihil legerat (quid autem ille non legerat.) quod non statim meminisset: Nihil*

hil tam obscurum aut abditum in ullo vetere Scriptore Græco, Latino, vel Hebræo, de quo interrogatus non statim responderet: Historias omnium populorum, omniũ ætatum, successiones Imperiorum, res Ecclesiæ veteris in numerato habebat. Animalium, Plantarum, Metallorum, omniũque rerum naturalium proprietates, differentias, & appellationes, quâ veteres, quâ recentes, tenebat accuratè. Locorum situs, Provinciarum fines, & varias pro temporibus illarum divisiones, ad unguem callebat. Linguas tam multis, tam exactè sciebat, ut vel si hoc unum per totũ vitæ spatium egisset, digna res miraculo potuerit videri. Omitto Mathematica ipsius studia, & nobilissimam temporum disciplinam; qua in parte, ut non assecutus sit semper, quod quærebat, ea certè præstitit, quæ justam admirationem doctis extimatoribus nõ possint non exprimere. Sed parum Casaubonus. Idem vigesimo & altero die cuncta Homeri opera (Sunt supra se-

sexaginta tria millia Græcorum versuum) memoriæ tradidit. Fidē superat quod addo. Infra quatuor menses Poëtas Greços omnes memoriter edidicit. Obstupescas haud immeritò si legisse, ne dum edidicisse dicam. Incipe poëtarum Græcorum, vel Principes tantum & notiores numerare: Æschilum, Anacreontem, Alcæum, Aristophanem, Callimachum, Euripidē, Hesiodum, Lycophronem, Musæum, Oppianum, Orphæum, Procylidem, Pindarum, Sophoclem, Stesicorum, Theocritum, &c. paucos nominavi, quorum omnium carmina extant, pleraque omnia ab Aldo Manutio, Joanne Forbēnio, Henrico Stephano edita. Res sanè mira nec incredibilis si te ad exemplum Mureti reflectas. Schencheli. *in Gazophil. Art. Memor. fol. mihi* 235. Drexell. *in Aurifod. part.* 3. *cap.* 10.

C. A. Christ. 1581.

Jacobus Chriton. Adolescēs Scotus, beneficio Artis Memoriæ, quā per-

perfecte calluit, tam mirificum in omnibus scientiis fecit progressū, ut harum nullam ignoraverit. In eo illud admirandum fuit, ut uno tempore scriberet, dictaret, audiret, & cum amicis fabularetur. Libros etiam statim lectos & ignotos quidem memoriter reddere consuevit. Varior. *de Arte Memor. lib.* 1. *cap.* 2. *fol.* 37. Majol. *Memorabilia Art. homin. confect. colloqu.* 22. *Dier.Canic.tom.* 1. Gasp. Schott. *Phys. curios. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 35.

C. A. Christ. 1585.

Franciscus Panicarola, Ordinis Minorum; Mediolanensis natione, Episcopus Astensis, quanta beneficio hujus Artis (de qua librum in lucem edidit) præstiterit, testis est Antuerpia, aliæque Belgii Civitates, & etiam num Italia. Fuit enim consummatissimæ doctrinæ; numquam quod semel legerat obliviscebatur. In concionibus eloquentissimus: tanta vi dicendi, & facundià pollebat, ut quo vellet animos auditorum persua-

sos

ſos flecteret. Romæ quinque recitavit Quadrageſimalia; & quoties ad populum verba habebat, tantus ad illum audiendum confluxus erat, ut ampliſſima templa multitudinem capere non poſſent Sed ut magis magiſque Artis Memoriæ vis, atque incomparabilis tanti hominis doctrina ſub omniū aſpectum ſubiiciatur, verba P. Joannis Rhò hic tranſcribere nō gravabor. *Quàm facilè hujus memoria* (inquit) *comprehenderet, non legimus; Sed ne quid patriâ in laude deſideretur, efficiet volucris, & admiranda Franciſci Panicarolæ ſua ætate Concionatoris clariſſimi vis. Puer ſub Grammatico agebat, quum memoriam, quæ illi optima obtigerat, Arte nihilominus cœpit excolere, paulatimque ad ſummam laudem provectus eſt. Ea fama Pariſios quò ſtudiorm cauſa conceſſerat, adoleſcentem ſecuta, ſe ipſam tantùm non perdidit. Nam publico in auditorio propoſitas ut moris eſt, Theologicas theſes propugnantem, homo invidus, nec urbanitatis ſatis*

tis

tis intelligens, non tribus, quatuorve, ut fieri assuevit; sed centenis aggressus est argumentationibus. Eas ubi continenti deprompsit oratione, tum verò Panicarolam rogavit, ut eâdem serie, quâ proposita fuerant, objecta dilueret, nullus dubitans, Italum à se adolescentem memoriæ fama celebratum à suis, frequentissimorum auditorum risui, ac sibilis, ea veluti multitudine obrutum, expositum iri. Sed astum ipso disputationis exordio præviderat, & caverat Panicarola, qui excitato, erectoque animo singulas argumentationes ità aptè suis locis dispositas comprehenderat, ut, & quod adversarius volebat, eodem ordine repeteret, & quod ille non expectabat, perturbato, sed certis dimensisque numeris, singulas dissolveret; rogaretque vicissim, ut quas minùs probaret solutiones, eas ordine illo percursas rursum oppugnaret; equa se postulare, qui similimæ ab eo latæ legi paruisset. Attonitus improvisâ memoriæ magnitudine concertator, qui se longè imparem sentiret,

rei, maluit tacitâ victoriȩ confessione pugnam relinquere, quàm resumptis argumentationibus succũbens omnium sibilis vapulare. Ita sępiùs fit, ut qui temere præsidentes pugnam ineunt, adversariis timidissimè cedant. hæc Joan. Rho. *Var. virt. histor. lib. 5. cap. 2. fol. 552.* Lancellot. *in suo Hoggid. part. 2. dissing. 19. fol. mihi 145. & dissing. 19. fol.* 301. Schenck. *in Gazophylac. Art. Memor.*

C. A. Christ. 1585.

Janus Dousa Pater, Nordovicus, Unus ille Bataviæ Varro, & Academiæ commune Oraculum, incredibili penè memoria fuit. Grȩcarum ac Latinarum literarum; Historiæ veteris ac novæ nihil erat, quod ipsum fugeret; nihil de quo rogatus non extempore responderet. Melch. Adam. *in Vita ejus*. Thuan. *ad ann.* 1604.

C. A. Christ. 1600.

Joannes Baptista à Porta, Neapolitanus, Vir multijugâ rerum plu-

plurimarum cognitione, & eximiâ doctrinâ præcellens, hâc fretus Arte, (quam suum unicum thesaurū in præfatione libri de Arte reminiscendi appellitat) Linguas calluit decem, Hebraicam, Chaldaicam, Græcam, Latinam, Germanicam, Gallicam, Hispanicam, Anglicam, Flandricam, Italicam. Conciones semel auditas statim iisdem verbis reddere consuevit. Author *ejus vitæ*.

C. A. Christ. 1600.

Dominicus Baudius, Insulensis Flander, Jurisconsultus, Historicus, & Poëta doctissimus, memoriâ viguit eximiâ, qua adjutus homo evasit summus, quibusve sui ævi si non superior, certè æqualis, sive veram eruditionem, sive rerum usum, sive Jurisscientiam spectes; Integras paginas, quas semel audierat, ad verbum repetere solemne habuit. Valer. Andr. *in Bibliotb. Belgica*.

C. A. Chrift. 1600.

Martinus Antonius Delrius, Antuerpenfis, Societatis Jefu, tantâ memoriâ valuit, ut Latinam, Græcam, Hebraicam, Chaldaicam, Flādricam, Hifpanicam, Italicā, Gallicam, Garmanicam linguas perfectiffimè, & loqueretur, & fcriberet. Vir maximis fui ævi Heroibus adnumerandus. Poëtas, Oratores, Jurifconfultos, Hiftoricos omnes cùm Sacros, tum prophanos, Philofophos, Theologos fic exhauferat, nihil ut ignorare, & quod difceret deeffe videretur. Drexell. *in Aurifod. part. 1. cap. 5.* Anton. Sander. *de Brugenf. Erudit. clarif. fim.*

C. A. Chrift. 1600.

Laurentius Grana Epifcopus Civitatis Signiæ, omnium virtutum genere clarus, Orator fui temporis facilè primus, adeò tenaci fuit memoria præditus, ut quidquid legiffet, id ex memoria depromptum iifdem verbis referret. Athaf. Kircher.

cher. *in veter. & nov. Cat. cap.* 3.

C. A. Chist. 1600.

P. Matthæus Riccius, Soc. Jes. natione Italus, patriâ Maceratensis, nobili domo natus, Theologus, Philosophus, & Mathematicus excellentissimus, omniumque disciplinarum genere ornatissimus, absque Artis Memoriæ præstãtia aut nunquam, aut serò ad Sinarũ animos Evangelio pręparãdos pervenisset. Hæc de eo P. Joan Rhò, *Var. virt. Histor. lib. 5. cap. 2. fol. 556. Administrã prudentię memoriã multo sublimiori opere nobilitasse videri Riccius poteſt, quum illius opibus ad Sinarum animos Evangelio pręparandos usus eſt. Concilianda erat aliquantula ſapientię fama, ne ſe tantummodo homines eſſe Sinę ſibi perſuaderent. Igitur de rerum natura, deque cœleſtium Sphęrarum ac luminum ortu, occaſu, totaque Republica differentem patria ipſorum lingua quum audirent, ſtupebant ut miraculum ingenii; ſed ſupra vim omnem humanitatis vi-*

sa est hominis memoria, qui, quot ipsi vellent, nomina ponere juberet, quę ipse illico vix audita ita repeteret, ut sive eâdem serie diceret, sive totum inverteret ordinem sive saltuatim aliquot tamdiu caperet hinc inde, donec omnia certis legibus exhauriret, nunquam & nusquam insistens, aut cunctabundus fidelissimè redderet. Hęc pręsentis memorię vis, cui ab Arte plurimũ esset pręsidii, adeò rudes artificii illius animos cepit, ut hominem, qui advenarum lege solutus apud se figeret sedem, dignissimum judicarint. Hic primus ad Evangelii lumen inferendum aditus fuit. Ita ingenii fax ipsis multo nobilioribus fidei tenebris aditum famulari suo lumine patefecit. Verba etiam, quæ de eo scribit P. Daniel Bartolus in *Historia Societatis Jesu Sin. part. 3. Asiæ lib. 5. fol. 283.* subnectere non pigebit; forsan Italicum idioma erit ad persuadendum aptius; sic ille. *Ma le maraviglie de' Savj intorno a lui, procedevano da altre assai più degne*

ca-

cagioni. Havevasi il P. Matteo Ricci, fin da quando si diede allo studio della lingua, e singularmēte all' intelligenza e formatione de caratteri della Cina, fabricato in capo un misterioso teatro, in accōcio della memoria, che chiaman Locale: nè null'altro provò riuscirgli al pari giovevole, a bene ordinarsi in mente quelle tante migliaia d' intrigatissime cifere, con appresso a ciascuna il suo proprio significato: onde leggendo i libri, le riscontrava, e senza interprete ne comprēdeva il senso, e per iscrivere, se ne trovava in capo a' lor luoghi le forme, e quinci medesimo le copiava, di qualunque stravagante figura elle fossero: e sembra, dice egli, che la memoria locale sia stata ritrovamento di alcuno necessitato ad apprendere la Scrittura Cinese: peroche par che s' insegnino l' una l' altra, essendo questi caratteri, che han tanto del geroglifico, adattissimi a formarla, ed essa a ben riceverli, a disporci con ordine a ministrarli. Com'egli poi l' avea fin

da almen dodici anni continuamē-te in uso, era al valersene sì spedito, che a chi non sapeva quello essere acquisto d'arte, sembrava miracolo di natura, sì stupende eran le pruove di memoria che poteva fare. Hor quì si vuol raccordare, che una delle cortesie, che più corrono fra Cinesi di conto, è l'invitarsi a' que' lunghissimi lor conviti, ne' quali il men che si faccia è il mangiare, sì fattamente, che etiā-dio se in un medesimo dì s'intervenga (come tal volta avviene) a due e tre di que' ben solenni, non se ne grava lo stomaco, più di quel che faccia una cena assai parca. I savj utilmente gli spēdono in ragionar di governo, o di lettere, e disputar sopra questioni morali, ed anco di religione. Hor da che il P. Matteo Ricci cominciò ad essere in quella nominanza che poco fa dicevamo, v'ebbe fra principalissimi Mandarini poco mē che gara a cō-vitarlo, per così molti, insieme, e più lungamente goderlosi, mettēdo su'l ragionare chi d'una, e chi

d'

d'altra materia, come più à ciascuno era in grado saperne.

E sopra ciò egli raccorda, non essergli avvenuto di trovare altrove mai tanto agio di stendersi in dar pruove convincenti delle prime verità della fede nostra. Perche quì fu dov' egli domandava a quanti si erano i convitati; grand'uomini in professione di lettere, qual fosse quell'una delle cinque o sei loro Dottrine, che professava? e rispostegli da ciascuno la sua, facevasi egli ad argomentare co' testi di quel medesimo libro in cui la tal dottrina si conteneva; provando esservi Iddio, e l' anima nostra immortale, e nella vita avvenire beatitudine, e dannatione alla misura de' meriti. E che i testi, che sopra ciò allegano, recitandone fedelmente le loro parole originali, non sofferißero le violenti storsioni de' moderni chiosatori, mezzi Ateisti, che allegoricamẽte le interpretavano, del Cielo, e delle sue influenze, e degli altri principj, e operationi della natura, il dimostrava da' rei conseguenti ch'

era mestieri concedere. peroche necessariamente concessi con le sopradetti interpretationi: e pure le lor contradittorie, fin dagli avversarj, ignoranti della dialettica come il sono tutti i Cinesi; si ammettevano, oltreciò l'una dottrina distruggirebbe le altre; ch'egli manifestamente provava, insegnare il contrario, e la Cina le ha tutte cinque, o sei ch'elle siano per veritiere e Canoniche. Così ben sapendole egli tutte, non ci era chi gli potesse stare a fronte, si che non fosse convinto, e dalla propria che professava, e dagli altri che nò, ma non dimeno obligato à sostenere almen questo, ch'elle non sono ingannevole, e menzonere.

Quel poi, ch'egli da ciò traheva in ben della Fede, e dell'anime, il provava al venir che facevano tutti soli, hor l'uno, hor l'altro de' letterati, a passar seco lungo spatio della notte, in udirsi provar da vero l'esistenza di Dio, l'incorruttibiltà dell'anima, e lo stato delle cose avvenir doppo morte. Hor di que-

sto haver' egli così spediti alla mano i testi di tanti lor libri che recitava a verbo; lo stupir che ne faceano quei Mandarini, li conduceva a dir gran cose in commendatione d'una che lor pareva memoria prodigiosa: al che egli una volta sorridendo, in vece di torne la maraviglia, loro incomparabilmente l'accrebbe, dicendo, che quell' egli se l'avea fatta, tale anche il potrebbe ogni altro. Sopra che, passate fra loro assai delle parole, come d'una grandissima novità, e, se vera fosse, da pregiarsene un tesoro il segreto, egli in prova del vero a fin che finisser d'intendere, che il Ponente, in quel che s'attiene alle opere della mẽte, era altro che la lor Cina, in cui solo stimavano esser colato tutto l'ingegno, e'l sapere dell'universo; mandò scrivere a un di loro una lunga filza di lettere Cinesi, (e ogni lettera, come più volte si è detto, è un intiero vocabolo) scatenate, e quali prima cadessero in pensiero, senza verun legamento di senso: indi corsa egli una

ſol volta coll' occhio la carta, tutte le ripetè per lo medeſimo ordine con che ivi giacevano: e mẽtre quegli ne fanno le maraviglie, egli ripigliò a dirle al contrario, comminciando dall' ultima, poi da qualunque altra di mezzo, ſalendo, e ſcendendo verſo quelle, alle quali ella era principio, o fine. E quì lo ſclamare, e il dirne, fu un romor grãde. Toſto ne fù piena Nanciam, e com' è conſueto ad avvenire delle coſe che paſſano per più bocche, ch' elle o ſi traſformano in altre, o creſcano ſopra il vero, ſi divulgò, che al Padre, il metterſi, e ritener tutto a mente un libro, non coſtava più che la fatica del leggerlo: così toſto gli ſi riſtampava nella memoria: e da ciò tal ſi acceſe ne' letterati un deſiderio d'apprender queſta, che chiamavano Arte divina, che ſe men che fare gli ha, veſſe dato il continuo ricevere, e rẽder viſite, che fra' Cineſi è un giuoco di corteſia in che perdono una gran parte dell' anno, egli havrebbe aperta una numeroſiſſima Aca-

de-

demia di Letterati, venuti a pregarlo, d'esser loro Maestro, e offerentisi alle consuete genuflessioni de gli scolari, e a riconoscerne la fatica col dovuto stipendio. Anco il Vicerè, i cui figlioli, secondo la legge de' Maestrati, non poteano uscir di palagio, il mandò caramẽte pregando d'ammaestrarneli quanto era possibile à farsi, almen per iscritto. P. Nicolaus Trigausius *de Christ. spedit. in Sinas lib. 3. cap. 11. fol. 296. & cap. 13. fol. 304.*

C. A. Chr. 1600.

Lambertus Schenckelius, Dulsivius; Vir omni literarum genere cospicuus, hujus Artis Magister fuit: quam jussu Regis per totum Galliarum Regnum docuit, obtentis prius literis Regio munitis sigillo, cum inhibitione, ne quis eũ quoquo modo turbaret; Auditores vero ne publicè aut privatim citra illius voluntatẽ docerent, sub gravissima pecuniæ mulcta; sicuti ex diplomate Regio apud eum transcripto latiùs patet. Phosphor. *in*

Chris.

Chris. Art. Memor. Velasquez *in Fænic. Minerv.* Discipulos habuit multos, quorum unum tantùm submittam.

C. A. Chr. 1600.

Justus Jungmannus, Juris ac Philosophiæ Doctor, inter Schenckelij discipulos locum haud inferiorem sibi vindicat. Hic autem quadraginta sententias semel sibi lectas à prima ad ultimam, recto & retrogrado ab hac ad illam sine mora, hæsitatione, aut errore memoriter recēsebat, postremò intercalari ordine quolibet expresso numero statim sententiam: aut dicto primo cujuslibet sentētiæ vocabulo, confestim numerum indicabat. Concionem semel auditam statim repetebat; non quasi semel duntaxat audivisset, sed tanquā justo ei tempore studuisset. Hæc discipulus, quid Magister tu cogita. Joan. Phaosphor. *in Schenckel. detect.*

C. A. Chr. 1600.

P. Claudius Aquaviva, Soc. Jes. Præpositus Generalis, natione Italus, patriâ Neapolitanus, Ducis Atrii filius; Vir vastâ eruditione, consūmatissimaque prudētia æquè clarus, non solùm acutissimo fuit ingenio, sed memoriâ prope Divinâ præditus. Eum tam præsenti memoriâ rerū omnium, majorum minorumque. ac omnium ipsarum, in republica versatum fuisse memorant, ut literarum ope haud magnopere requireret. Ubi primum rei alicujus mentio incidisset, tum totius negotii ac causæ initia progressusque habuisse in numerato, ne falli posset; ac suorum omnium animi corporisque dotes, opes, ac bona, indolemque habuisse perspecta, non majori audientium admiratione, quàm totius Reipublicæ utilitate, quæ tabularium meritorum in suo Præside haberet. Ioan Rhò *var. virtut. Ln istor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chr. 1605

Franciscus Suarezius Granatēsis, Societatis Jesu, plenus doctrinarum omniū thesaurus, adeò omnia penè Divi Augustini opera memoriter tenuit; ut ad verbum recitare potuerit. Duo illa sua supra viginti volumina, infinitis referta quæstionibus, itè habebat in promptu, ut si res ferret, singula doctrinæ capita citatis etiam diligentissimè locis afferret. Testis oculatus fuit Famianus Strada, qui sic de eo *in eloquent. tripartit. lib. 1. prólus. 1. Frāciscum Suarium loquor ingenio sine controversia maximo: cui tantum memoriæ est, ut inter reliquos sanctos Patres Augustinum multiplicem sanè uberemque Scriptorem animo promptum habebat ubique, ejusque tum sententias, tū (quod perquam mirum est) verba pro re nata prolixè fideliterq; subjiciat. Quin etiam de suis voluminibus, quæ jam Bibliothecam solam conficiant, si quid interroge-*

tur

tur, uti sit statim quo loco, quaque pagina disseruerit ea super re, expeditè docentem, ac digito commostrantem sapè vidimus.

C. A. Chr. 1605.

Alexandrum Rhò Jurisconsultum, quamquàm ultimo jam senio prægravem; ità legum infinitam illam suppellectilē in promptu habuisse memorat Joannes filius, ut ad eum in porticu Collegii Jurisconsultorum nobilium sedentem adirent, eumque animatam veluti bibliothecam consulerent adolescentes, numquam, spe falsi, cum in rem, de qua quæstio inciderat, quidquid legū esset, statim veluti ex scripto depromeret. Joan. Rhor. *var. virtut. Histor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chr. 1610.

Nobilissimus Zbyngneus Goraisk de Gorai hujus Artis ope ad omnigenam eruditionem, atque exquisitam linguarum intelligentiam pervenit. Specimina hujus

Ar-

Artis dedit eximia. Quatuor aut pluribus scribis (quod de Julio Cæsare fertur) diversas dictabat materias. Centum vocabula Græcæ, Latinæ, Hebraicæ, ac nullius etiã significationis unius quadrantis horæ spatio memoriâ inscribebat, ac quolibet ordine recensebat. Eodem temporis spatio integras paginas memoriæ cõmittebat. Joan. Pap. *Artific. memor. fundam. in princip. lib.* 1.

C. A. Christ. 1610.

Homo fuit Francofurti (teste Phaosphoro) qui hujus Artis ministerio quatuor & viginti horarum spatio totam ferè linguam Polonicam edidicerit, ità ut cõmodè necessaria intelligeret, & interrogaret, quod utrum continuis, vel succissivis, aut diversis horis fecerit, non aperit, utut sit, res sanè stupida, & nescientibus vires Artis incredibilis. Joan. Phaosphor. *in Schenckel. detect.*

C. A.

C. A. Christ. 1610.

Michael Mauritius Stavangrius artificiosá memoriâ non caruit, quâ prȩditus præter vernaculam Danicam Novergiamque linguã, Anglicæ, Belgicæ, Germanicæ, Gallicæ, Hispanicæ, Italicæ, Latinæ, Græcæ, Hebraicæ linguarũ ità callentissimus erat, ut in his potius natus, quàm edoctus censeretur. Quinque scribis eodem tẽpore memoriter dictabat. Integras paginas vix auditas, vel lectas statim iisdem reddebat verbis. Paep. *Artific. memor. fundam. lib. 2. in princip.* Blond. *in Art. Mnemonic. cap. 7. fol.* 159.

C. A. Chr. 1610.

P. Godefridus Lumnius, Belga, Orator clarus, sübtilissimus Philosophus, Theologus eximius, prȩter animi fervorem, & sermonis vim, ità incredibili valuit Memoria, ut centum scripturæ locos unâ cõcione depromeret, quasi de libro recitasset: & erat prȩter

ter ſacras paginas in ſanctis quoque Patribus ità verſatus, ut quãvis ex iis auditam ſententiam in ſuum librum, & caput promptiſſimè referret. Toto penè Belgio auditus eſt tanto mortalium cõcurſu, ut altaria, ſcalæ, columnæ, cum locus non ſuppeteret, in templis alioquin laxiſſimis, cõſcenderentur. *Imag. primi Seculi Soc. Jeſ. Flandro-belgic. lib. 6. fol. 780.*

C. A. Chr. 1610.

Thomas Dempſterus, Scotus, Juriſconſultus excellentiſſimus, omniumque diſciplinarum genere ornatiſſimus, quippe Mathematicus, Coſmograhus, Mythologus, Hiſtoricus, Orator, & Poëta minimè gregarius; tanto memoriæ bono claruit, ut multoties diceret, ignorare ſe quid ſit oblivio. Nihil adeò abditum in Antiquitatis monumentis, cujus non meminiſſet; ità ut Franciſcus Coſpius; Vir in literis omni comparatione major, Dempſterũ

ma-

magnam Bibliothecam loquentē appellare consuevit. Albert. Miræus.

C. A. Chr. 1610.

P. Joannes Perez Menaco, Societatis Jesu, Paraquarius Limæ; Homo siquidem tam Divinis, quā humanis ad integrum imbutus, eâ fuit memoria, ut vix illi cōtigerit oblivisci. Post vigesimum annum promptissimè locos in auctoribus indicabat; Nam illi geminum memoriæ bonum propriū fuit concipere ac retinere. Cùm quinque supra viginti Auctorum libros cursim evoluerit, de illorum sententiâ laudatis appellatisque verbis subitò dictare consuevit. Joan. Rhò. *variar. virtut. Histor. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Christ. 1610.

Bernardus Lavinheta, Jurisconsultus. & Theologus eximius hujus Artis professor fuit, qua fretus incomparabilis fuit memoriæ. In suo de Arte Lulliana Cōmen-

tario hæc habet. *Docui Tholosæ quemdam Juriſtam hanc Artem, qui unâ nocte rubricas Decretalium memoriæ commendavit; eſt enim facilis exercitatio in ea.*

C. A. Chr. 1610.

Ubbo Emmius, Grethanus Friſius, Græcæ linguæ Profeſſor, primuſque Academiæ Groningnaæ Rector, Divinam quandam rerū memoriam habuit; nam in omni omnium populorum, ac gentium hiſtoria verſatiſſimus, de cujuſque gentis, ac cujuslibet temporis hiſtoria rogatus ex tempore diſſerebat, recitatis omnibus locorum, temporis, & perſonarum circumſtantiis, haud ſecus, ac ſi præmeditatus & paratus accederet ad hiſtorias iſtas exponēdas. Nec erat ſuperficiaria hæc Hiſtoriarum cognitio, quæ multis contigit, ſed quæ paucis, exacta, ſolida, ad interiora penetrās, atque deſcendens Nic. Muler. *in Elog. Emmii.*

C.

C. A. Christ. 1610.

P. Adrianus Magontius, Belga Antuerpiæ, Societatis Jesu, Vir omnigenâ eruditione clarus, hanc quoque est excellentiam consecutus. Fuit enim Patrum, ac præcipuè Augustini lectione usq;adeo imbutus, ut de abstrusissimis cõsultus locis, cùm per apoplexiā cæterarum ferè omnium rerum, adeoque & nominis sui non meminisset, digitum in paginā intendens, expeditè legenda exhiberet. *Imago primi seculi Societ. Jes. Flandrobelgic. lib. 6. fol.* 780.

C. A. Chr. 1610.

Joannes Bateus, Eques Hibernicus, hoc artificio adjutus, admirandâ quoque memoriâ fuit. Specimen Artis coram Philippo Tertio Serenissimo Hispaniarum Rege dedit excellens, nonnulla vocabula, quæ semel intellexerat, recensendo. Singularis Viri eximiam doctrinam, & sapientiā expertus Philippus, Matriti ut vi-

ve-

veret, petijt, eũque immunitatibus multisque privilegiis decoravit.
Auditorem habuit in hac Arte Joannem Velasquez de Azevedo, qui de ea librum Hispanico idiomate in lucem edidit. ita Ipse Velasquez *in sua Fenic. Mineru. lib. 3. lect. 27. §. 1. fol. mihi 99. retr.*

C. A. Christ. 1615.

Virginius Cæsarinus, Patritius Romanus, unus ex præclarissimis Viris, quos ulla ætas unquã produxerit, hoc Artificio, teste Boncheio, imbutus magnâ atque admirabili memoriæ viguit ubertate, adeòque auctorum, ac Principum sententias, ipsaque verba retinebat, ut cùm primùm locus aliquis indicabatur, ille sine ulla cunctatione totum redderet. sic de eo Auctor *ejus Vitæ*. *Maximos præterea clamores excitabat memoria, quâ ita Virginius pollebat, ut integras sæpè Scriptorum paginas, pro re nata recitaret, & ubi interesset publicis disputationibus, (intererat autem ferè quotidiè,*

tidiè, certatim invitantibus iis, quorum ea solemnitas, quô tanti Viri præsentia illustrior fieret) esset, que vel elevandum adversarii dictum, vel suum confirmandum, sexcenta Aristotilis loca proferret ex tempore, iisdem penè verbis, quibus reddita fuerant ab interprete:

Cardinalis Bellarminus, quem Virum parùm consideratè quicquam, aut ad assentationem dixisse, vel fecisse unquam, nefas esset suspicari, solitus erat dicere, videri sibi Virginium alterũ Picum Mirandulanum, eum qui ob Excellentiam ingenii, & doctrinæ, phænix est nuncupatus. Boncher. *in Ari. Memorat. cap.* 2. & Auctor *ejus Vitæ.*

C. A. Chr. 1620.

P. Petrus Cottonus, Societatis Jesu, natione Gallus, humanis nõ minùs, quàm Divinis disciplinis ad miraculum imbutus, Artis hujus beneficio (teste Izquerdo *in suo Pharo scientiar.*) memoria fuit egregia. sic de eo P. Joannes Rhò.

Blandiuntur sibi hoc tanto memoriæ bono errorum non semel magistri, cùm præcipuè ex Divinis libris, aut magnorum Patrum monumentis depravatæ ipsorum doctrinæ petenda sunt fulcimẽta. Hujusmodi per impotentiam Nemausi sese jactabat ministrorum facilè princeps, qui Cottono congressus plurimos è Patribus locos, quibus Catholicam de Christi Domini corpore sententiam cõvellere se credebat, magna memoriæ ostentatione in medium attulit. Verum in Virum memoriæ minimè indignum inciderat; nam Cottonus orsus ab ultimo (quod adversarius victoriæ omen putavit) ad primũ usque regrediens, ad unum omnes ita tractavit, ut manifestissimè pro veritate stare palàm faceret; nec hiscere auderet hæreticus, qui mediata ac longo memoriæ labore cõprehensæ mendaciloquentiæ, parẽ pro veritate pugnantem memoriã eruditionemq; reformidaret. Joan. Rhò. *variar. virtut. histor. lib.* 5. *c.* 1. P. Sebast. Izquerdus *in Phar. sc ient.* C.

C. A. Chr. 1620.

P. Joannes Lorinus, Societatis Jesu, natione Gallus, patria Avenoniensis, ea gavisus fuit felicitate memoriæ, ut dum spissos illos divina in oracula commentarios infinitâ concederet eruditione, in medio commentandi ardore ab exteris ac peregrinis evocatus, (qui hominem videre, atque alloqui, urbanæ peregrinationis fructum non ultimum existimabant) ac diu ab illis detentus, in bibliothecâ, quæ illi perpetua studiorum sedes erat, reversus, arrepto calamo, scriptionem adeò oblivionis securum cõtinuabat; ut nec ultima quidem verba perlegeret, sed sequentia perurgeret. Rhò. *varim. virtut. hist. lib. 5. cap. 2.*

C. A. Chr. 1620.

Robertus Sanderson, Rotheramius, hâc imbutus disciplinâ, plenus omnium scientiarum, ac bonarum Artium thesaurus meruit

appellari, sic de eo Dan. Lloidi. *Doctor Robertus Sanderson ex nobili Familia Sandersonarum in Eboracensi, & Lincolniensi Comitatibus; in Schola Lincolniensi educatus, sub Methodico Magistro, & sedulo Præceptore in ejusdem loci Athæneo; qui acre illius ingenium, capacem ejus intellectum, fidelem ejus Memoriam, solidum ejus judicium, cui vires addiderunt Methodus, & profunda Apprehensio, magnæ spei gravitatem ejus, silētem, sedentariam, & stupendā ejus industriam, ad exquisitam illam perfectionem deduxit, qua usque ad ultimam vitæ ætatem ornatus fuit (hanc autem sedulitatem, strictamve accurationem observare voluit in jaciendis doctrinæ fundamentis, ut hæc vicissim in ea, quę superstrueretur; influerent. In adolescentia Memoriæ Artem didicit; cùm enim in pueritia juberetur memoriæ mandare, quæ nō intelligebat similitudinibus uti cogebatur, & mente recolere, quæ ignota sibi erant, cogitādo de quibus-*

busnám iis, quæ noverat affinibus. Dan. Lloidi *Adversaria Angl.* & ex eo Pope-Blount *in censur. Celebr. Author.* pag. 1007. *vers. Doctor Robertus.*

C. A. Chr. 1630.

P. Joannes Baptista Caramba, Tertii Ordinis Sancti Francisci, patria Catanensis, concionem cujusdam celeberrimi Viri, Catanę recitatam, statim memoriæ tradidit, & fingens proprium esse partum ad verbum recensuit; tãdem ne Concionatoris diminuta remaneret opinio, se ob egregiã, quâ pollebat, memoriam id fecisse pandit. Vir fuit omni disciplinarum genere absolutissimus: Romæ specimẽ suæ doctrinæ nõ semel dedit eximium; ut ex iis quæ de eo scribit Grossus videri potest, sic ille. *F. Joannes Baptista Caramba omnium disciplinarũ apicem doctissimi cujusque judicio consecutus, Theologus ipso etiam Senatus nostri judicio eximius, verbi Dei præco disertissimus. Scri-*

ptor verò sive latinâ sive hebraica lingua elegantissimus, ac succi plenus. In patria Academia S. T. semel & iterum publicè professus, mirabilem, quam de ingenio ipsius, & doctrinâ opinionem Roma ipsa ingeniorum asylum cōceperat, mirabilius superavit anno 1628. mense Junio, quando de singulis quibusque scientiis Geometria, Astrologia, Astronomia, Sacra Scriptura, Theologia, omni Philosophia, ac Medicina problematicè, & in utramque partem ad tres cōtinuos dies pro Generalibus Ordinis sui Comitiis campum subiit solus. Et iterum anno 1638. idipsum iniēs certamen Sacram Scripturam omnem agitavit, ipse dux, ipse miles, nullo alio auspice, quàm doctrina, & ingenii Excellētia. Grossedecach. *tom.* 1. *Cord.* 2. *Modul.* 8. *Excurs* 4. *fol.* 53. Bordon. *Cronol. fratr. & foror. tert. Ordin. Sanct. Franc. cap.* 25. *num.* 16. *in fine.*

C. A. Chr. 1630.

Joannes Seldenus Jurisconsultus,

tus; Salvitoniæ in Comitatu Suffexiæ natus, unus ex maximis Viris, quos unquam Anglica gẽs habuerit, memoriâ artificiosâ prçditus, præter Juris Patrii, legum Mosaicarum, & multarum linguarum, Latinæ scilicet, Græcæ, Hebraicæ, & gentium omnium orientalium exactam scientiam, Poëta etiam fuit, & Orator egregius Magnus Antiquarius, Scutoriarum Imaginum quoque eximius Interpres. *Magna erat* (inquit de eo Doctor Lloyd.) *ejus industria, qua matutinis horis utebatur in suis studiis Philosophicis, promeridiano autem tempore Materiam coacervabat eorum Argumentorum circa quæ sibi satisfacere tentabat. Robustum habebat corpus, fidelem memoriam naturalem, & Artificialem.* Art.Duck. *de authoritat. Jur. Civil.* l.2.S.pag. 193. Doctor Lloyd. *in suis Adversariis Anglicè.* & ex eo Pope-Blount. *in Censur. celebrior. Author.* *pag.* 992. *in medio.*

C. A. Chr. 1635.

Petrus Heylinus, Burfordiæ agri Ozonienfis, Oppidi Mercatorij natus, perenne omnium sciẽtiarum flumen dictus, memoriâ viguit tenacissimâ. Ille enim linguas præter vernaculam calluit septem, Hebraicam nempe, Chaldaicam, Græcam, Latinam, Italicam, Gallicam, Hispanicam. Poëta quoque fuit, & Historicus minimè gregarius, Orator (etiam extemporaneus) & Satyricus insignis. Auctor *ejus Vitæ*. Pope: Blount *censur. celebr. Auctor sol.* 1009.

C. A. Chr. 1640.

Augustinus Barbosa, Lusitanus, Guimarensis Jurisconsultus, Episcopus Uxentinus, Vir in omni literarum officina affabrè eruditus, tanto memoriæ bono claruisse fertur, ut nunquam eorum, quæ semel audierat, oblitus fuerit. sic de eo Janus Nicius Erithræus, seu potius Joannes Victorius Rossi

in

in Pinacotheca tom. 2. Libris omninò carebat; memoriâ erat summâ, singulari, incredibili: hæc erat illi pro Bibliotheca; imò hæc omnes omnium Bibliothecas superabat: Quidquid in Urbe Bibliopolarum est arctâ sibi familiaritate devinxerat non alio vinculo, nisi vitæ probitate, atque innocentia, morumque suavitate; quibus facilè se in hominum gratiam insinuabat. Itaque quotidie modo in hac, modo in illa Bibliopolæ cujusquam taberna à mane usque ad vesperam sedens, totum se librorum, quibus maximè opus esset; lectioni tradebat; quæque legebat memoriæ custodienda mandabat; cujus tanta erat vis, ut domum rediens non solum eorum, quæ legisset fixus in animo sententias, verùm etiam versuum ordinem, numerumque referret, literisque mandaret.

C. A. Chr. 1640.

Joannes Morinus, natione Gallus, patria Blesensis, congrega-

tionis Oratorij Præsbyter., nunquam oblivifcebatur eorum, quę femel edidicerit. Præter ftupendæ ad miraculum reconditæ eruditionis excellentiam, omnes penè linguas Orientales calluit. Morer. *in Maior. Diction. Gallic.*

C. A. Chr. 1640.

David Blondellus, gente Gallus, Cabilone in Campania ortus, Vir in Divinis fcripturis fingulariter doctus, & in humanioribus literis nulli fuo tempore fecundus, felicitlimâ, fi quis alius, memoriâ pollebat, id ei maximo ad propofitum iftud emolumento fuit. fic de eo Schock *in Fab. Hamel pag.* 91. *Spirans illa Bibliotheca omnifque antiquitatis hiftoricæ thefaurus, celeberriimus D. Dauid. Blondellus*. Moter. *dićtion. Gallic.*

C. A. Chr. 1650.

Pater Jofeph Maria Mazzara Societ. Jefu Siculis admirandâ fanè, qua pollebat, Memoria lin-

guam-

guam Græcam intra menſem didicit; ab univerſa inſtructus hiſtoria, Meſſanenſem apprimè vel manuſcriptis, vel elucubrationibus typis datis illuſtravit. Indè Meſsanæ benemeritus mutuis benevolentiæ ſignificationibus Senatus, ac Civium omnium ſuffragiis fuit publicâ Doctoratus laureâ donatus, aliàs quamvis Profeſſorum catalago aſcriptus in Societate, Philoſophiæ, ac Theologiæ præceptorem egerit. Plures fructus, quos tantæ Memoriæ fecunditas edidiſſet in flore Mors Immatura præcidit.

C. A. Chr. 1660.

P. Franciſcus Macedus, gente Luſitanus, Ordinis Minorum de obſervantia Sancti Franciſci, Vir omni æternitate, nec dum tertio illo Neſtoris ſæculo digniſſimus, adeò hanc præſtantiam eſt adeptus, ut memoriæ infallibilis diceretur. Theologus fuit eximius Philoſophus inſignis, Jurisutriuſque Civilis, ac Canonici peritiſ-

ſimus, Orator facundus, Poeta etiam extemporaneus, adeo ut de quacumque quæreres materia, ſtatim eam verſu deſcriberet. Hiſtorias omnium populorũ, omnium ętatum, ſucceſſiones Imperiorum: Res Eccleſiæ memoriter callebat. Linguas præter vernaculam tenuit duas ſupra viginti. Q. Ennius, teſte Gellio, tria corda habere ſeſe dicebat, quod loqui, Græcè, Oſcè, & Latinè ſciret; num igitur non duo ſupra viginti corda habuerit Macedus, qui duo ſupra viginti percalluit linguas. Humanioribus literis non minùs, quàm Divinis ad miraculum uſque erat imbutus: Nam omnia Ciceronis opera, Salluſtii etiam, Titi Livii, Cæſaris, Curtii, Paterculi, Suetonii, Taciti, Virgilii, Ovidii, Oratii, Catulli, Tibulli, Propertii, Statii, Silii, Claudiani in numerato habebat. Theologico in certamine, Romę habito, laudatum ab adverſario Auguſtini locum, quo ſua ingulabatur ſententia, collectis ſtatim me-

memoriæ viribus, nusquam apud Augustinum (quem ad verbū edi. dicerat) haberi costantissimè pronunciavit, causamque erroris allatis similibus locis aperuit. Nihil tam obscurum, aut abditum in ullo vetere Scriptore Græco, Latino, vel Hæbreo, de quo interrogatus, non extempore respō. deret. Erat profectò apotheca omnium scientiarum, & totius Europę commune Oraculum. Placet hic subnectere unam ex suis conclusionibus, Venetiis habitam, ut ex iis, quæ in ea insunt, dignoscere Lector possit, quātus Macedus fuerit.

Leonis Sancti Marci Rugitus Literarii per dies octo continuos Ore P. Macedi Obsermantis Minoritæ prolati.

I.

De Sacra Scriptura, tum veteris, tum novi Testamenti, deque ejusdem sensibus versionibus, interpretatione, & expositione.

De

II.

De Romanorum Pontificum serie, successione, authoritate suprema: deque Conciliis Oecumenicis, ac eorum causis, Præsidibus, Doctrina.

III.

De Historia Ecclesiastica tum ab Adamo usque ad Christum: tum à Christo usque ad annum præsentem.

IV.

De Sanctorum Patrum, & Græcorum, & Latinorum ætate, & Doctrina, ac præcipuè S. Augustini, cujus opera omnia exponentur; sententiæ afferentur: defendentur.

V.

De tota Philosophia, & Theologia speculativa, & Morali: ac illius scholis, præcipuè Scotica, Thomistica, Jesuitica: deque Sacris Canonibus, & Institutis, ac libris Juris Civilis.

VI.

De Historia Græca, Latina, Barbara, præcipuè Itala, & Veneta.

VII.

De Rhetorica, ac illius arte, ac methodo: ad usum ita redacta, ut quamcumque quis quæstionem dicenti ponat, de ea ex tempore dicentem audiat.

VIII.

De Poetica ad mentem Aristotelis: deque illius formis: & versibus. Poetis præcipuis Græcis, Latinis, Italis, Hispanis, Gallis. Oblata quævis materia, ex temporalis eam Poeta suscipiet, & versu describet.

Cuilibet disputaturo ponere, & rogare quid velit licitum esto. Incipient à die Lunæ 26. Septembris 1667. Publicè in Ecclesia S. Francisci de Vinea Venetiarum. VENETIIS, Superior. permissu.

Macedum, absque Artificiosæ Memoriæ levamine, solaque fretum naturali, omnia hæc præstitisse, mihi mortalium probarit persuaseritque nemo. Ipse *in sua Encycloped. impress. Rom. anno* 1657.

C.A.

C. A. Chr. 1670.

P. Sebaſtianus Izquerdus, Societatis Jeſu, natione Hiſpanus, patria Alcarenſis, plenus diſciplinarum omnium Theſaurus, hac imbutus diſciplina (de qua fuſiſſime *in Pharo ſcientiarum ſcripſit*) memoriæ fuit incomparabilis. Concionem ſemel auditam iiſdem verbis recenſere conſuevit. Multa millia vocabulorum etiam nulliùs ſignificationis, quæ ſemel intellexerat, vel legerat, quolibet ordine repetebat. ſic Ipſe *in Phar. ſcient. diſp.* 32. *quæſt.* 2. *nu.* 43. loquitur. *Repeti enim ab homine ordinario, vel etiam mediocris memoriæ magnum vocabulorum numerum; ſtatim ac ſemel audiuntur, idque eodem ordine quo audiuntur, tum inverſo, tum per quoſvis ſaltus naturaliter, & ſine arte factu, eſt impoſſibile, ut conſtat: per hanc autem Artem facile fit, ut experientia monſtrat, de qua ego teſtari poſſum; poteritque quilibet alius, qui experiri voluerit.*

C. A.

;. A. Chr. 1690.

P. Franciscus Raymundus, Sicuus Panormi, quam sortitus est 'atriam, diem obiit supremum. Vir facundissimâ insignis Memo'ia præcipuas scientias, variam :ruditionem, ac multiplicem lin;uam percalluit. Latino nimirû, ;ræ:o, Hebræo, Hispano, & Gallico intra ipsos Siciliæ limites lou tus idiomate, Arabo tamen menoriam exercuit maximè, ut in [uncto Apostolicæ Vitæ minileriis expeditiùs vacaret. In anuflum enim veluti coarctatus in oc regno animarum juvandarũ rdor Barbariam bis adiit, 'bi non 1odò firmam, verùm etiam decrepitam ferè consumpsit ętatem. anctitate, & Prudentia Messaensi, & Saccensi Collegio Mçerator præfuit eximius. Mathe:os Professor minimè gregarius. 'andem divinarum rerum meitationi intentus, Asceticarum xercitationum Præfectus, ac virutum omnium Exẽplar fato cessit

sit an. 1701. 16. Aprilis Ætat. 81.

Vivit adhuc celeberrimę famę, atque omnigenę eruditionis vir Antonius Magliabechi, Magni Ducis Hetrurię Bibliothecarius, qui tantá est memoria (quamvis ingenio etiam sine cōtroversia maximo) ut in Bibliotheca tam ingenti, non solùm de quolibet quęsitus Authore, promptissimè forulos in pluteis, numerumque, quo esset repositus, quęrentibus indicet; verùm etiã de quacũque rogatus materia, in quo libro, quove in capite Authores de eâ discutiant, magna cum adstantium admiratione, statim expeditèque doceat. Est enim Bibliotheca spirãs, & eorum, quę scire velles oraculũ.

Præstita etiam hujus disciplinæ ope prodigia à Publicio, Jordano Bruno, Paëp, Boncheio, cæterisque aliis de Arte Memoriæ Scriptoribus, suis depromere locis valuissem: silentio tamen prætereunda censui; cùm facilè quisque ex iis, quæ de nonnullis commemoravimus, illa excerpere potuerit.

CA-

CAPUT IV.

Paradoxa, quæ ex hac Arte nascuntur.

T si quamplurimas Artis Memoriæ utilitates ex iis, quæ in præcedenti capite deprompsimus, que poterit colligere: illas tai, nonnullis etiam adjectis, summatim adumbrare non pit.

Hæc Ars curat Memoriæ nalis defectus, qui sunt oblivio borum, rerum, vel utrorumq; am, quæ audivimus, vidimus, mus.

Methodum indicat, quâ quis ibus liberalibus, & altioribus iplinis Commilitones, quâvis

in-

ingenio, & industria pręstãtatiores, superet.

Si cui cum Principe, aliove, ad quẽ rarus datur accessus, negotia sint peragenda, haud exigua indigentia narratione, quæ partim ob varietatem, partim ob attentionis fervorem, ad rem inter loquendum occurrentes, naturalem sæpissimè confunderent memoriam, hoc Artificio sic omnia poterit disponere, ut tanquã liber sibi suus astiterit animus.

Multa notatu digna certis horis, locisve intelligimus, excogitamusve, quę cùm ea calamo adnotandi desit opportunitas, miserabiliter pereant foret necesse; qando hâc fretos Arte omnia illa retinere operæ quidẽ erit minimè difficilis.

Per hanc disciplinam mirificè juvari potest Ars combinandi, universalis Artis sciendi pars potissima.

Confert etiam facilitas utendi hac Arte, per ipsius usum comparata ad retinenda fixa in Memo-

moria objecta semel scita, vel semel in locis collocata; quatenùs confert ad facilem eorum repetitionem, quę potissima causa est tum conservationis, tum etiam promptæ excitationis specierum memorabilium.

Dum sermo nobis est cum iis, quorum narrationem parùm decorè licet interrumpere, & tamen multa occurrunt, quæ ad singula aptissimè responderetur; quæque ante locutionis finem è naturali elaberentur Memoria; illa omnia hujus Artis ope firmiter retineri possunt.

Concionator, qui hanc Artem possidebit, ità sibi familiaria quatuor diversa quadragesimalia reddere poterit, ut quâlibet horâ quovis stylo ad populum verba facere sit expeditus.

Jurisconsultus, cujus scientia non tam in infeiēdo, argumentādo, conficiēdo more philosophorum, quàm legibus innumerabilibus, Jurisconsultorum veterum sententiis ac responsis, Impera-

to-

torum ac Regum jussis, decretisque colligendis coacervandisque consecratur, & alitur, hujus Artis beneficio non solùm omnes rubricas, quatuor Institutionum libros, & integras titulorum de Verborum Significatione & de Regulis Juris leges Memoriæ tradere poterit; verùm etiam totum utriusque Juris civilis, ac Canonici Corpus, pro ut Petrum Thomasium Ravennatem, multosque alios Hujus Artis Professores fecisse legimus.

Idem si centum aut plures habeat causas, potest sic omnes cũ circũstantiis secundum Hujus Artis præscriptum in Memoriam reponere, ut singulis Clientibus sine ordine accedentibus, ità respondeat; quasi scripta cujusque ante oculos habens, legeret: si verò causæ verbis agendæ sint, ut nonnullis in locis mos est, non solùm sua meminisse, sed quæ sibi ab Adversariorum parte dicũtur, ut ad singula respondeat, potest retinere.

Eo-

Eodem ferè modo Relator de semel atque iterum lectis multorum foliorum processibus, ita in Senatu referre potest de singulis, nulla parte causæ alicujus omissa, vel circumstantia, ut omnibus magnæ sit admirationi.

In Chronologia ità hâc Arte fretus informari brevi temporis spatio poterit, ut dato quovis anno, statim diceret omnia Regnãtium, eorumque, qui in scientiis, Artibusque liberabilibus floruerũt, nomina; quæve scitu ac memoratu digna illo tempore acciderunt; nativitatis, successionis in Imperio, atque mortis uniuscujusque tempus etiam indicando.

Artis Memoriæ Professor latrunculorum ludum, non solùm cum uno, verùm etiam cum tribus, pluribusque lusoribus in distinctis calculis magna cum intuentium admiratione ludere poterit.

Infra unius anni spatium hujus Artis ope septem principaliores linguas commode discere quis-

quisque poterit. Miraberis sanè benigne Lector hæc legendo; sed mirari desines, si in mentem revocabis, Juvenem fuisse Francofurti, qui hac Arte quatuor supra viginti horarum spatio totam ferè linguam Polonicam addicit.

Peterit enim aliquis per hanc Artem citò ac certò, facilè, ordinatè, ac firmiter infinita mandare Memoriæ, non modo per modum historiæ cohęrentia, quorũ unum nos ducit in alterius cognitionem; sed etiam res valdè disparatas, quæ nullo connectũtur successionis vinculo: putà omnes Ciceronis Epistolas, omnes excommunicationes, irregularitates, assertiones, quę non exiguũ laborem, & egregiam naturalem memoriam requirunt. Dixi *citò*; cùm hujus Artis adjumento aliquis una hora discet, quod alius licèt optimè memoriæ vix quatuor. *Certò*, nam qui naturali innititur memorię facilè decipitur; qui verò Artiaciosę omnia sic ferè

rè ante oculos habet quasi legeret. *Facilè* autem, cùm unusquisque experiatur in se, quanta difficultate Memorię mandat centum aut ducenta nomina Sanctorum, Pontificum, vel Imperatorum; quod Artis subsidio nullo ferè labore fit; sive recto ordine, sive retrogrado, sive intercalari. *Ordinatè* verò, nam qui supradicta Sanctorum, Pontificum, Impratorum nomina, Memorię tradere conatur, sępè unum alteri pręponit; hac autem Arte ità ordinate proceditur, ut etiam minutim recordemur non solùm nomina, verùm etiam circumstantias, & signa illis attributa. *Firmiter* denique, quę enim naturali percipimus Memoria, obliviscimur citò; quod non ità evenit in Artificiosa; per multos nãque annos inhęrent, ut noverũt Artem callentes.

Mira hæc sunt, sed audi mirabiliora.

Magnum vocabulorum numerum Latinę, Gręcę, Hebraicę, vel

etiam nullius significationis, sine sensu, aut dependentia accumulatorum, quę plurimorum dierū spatio (adhibito etiam tędioso labore) naturali memorię vix imprimi possent, post unam statim recitationē, ità hac imbutus Arte, memoriæ tradere poterit, licèt cuilibet vocabulo diversus adhereat numerus, ut vel secundum seriem repetere, vel si de vocabulo in initio fine, aut medio paginę existente, quinam sit numerus eidem assignatus, aut verò viceversa, si de numero hinc inde pro lubitu desumpto quęratur, cui ille vocabulo affixus sit? sine mora, vel hęsitatione queat recensere. Quod Artis inscii, & ignari cùm viderint captum dicent superare humanum.

Pari quoq; felicitate Artis Memorię Professor longam numerorum seriem, vel plurimas, semel auditas, figuras arithmeticas non tantùm recto, retrogrado, & intercalari recitare poterit ordine; verùm etiam harum omniū to-

tam

tam summam memoriter excerpere. Eodemque artificio quatuor pluresve numeros per totidem alios memoriter multiplicare valebit, magna cum intuentium admiratione; dum nemo Arithmeticus, quamvis egregius, id efficere poterit.

Versus quãtumvis multos, imò & integrum poëma semel auditum, ità quis hâc Arte recensebit, ut suum esse dicere queat; Quod Senecam, Theodectem, Picum Mirandulanum, multosque alios hujus Artis Asseclas peragisse jam demonstravimus.

Multas librorum paginas, Cõcionem etiam, vel Orationem, semel auditam sic hujus Artis Professor memoriæ mandare poterit, ut integram repetere haud erit difficile.

Fretus hac Arte dictare poterit decem, aut pluribus scribis diversas, in promptu exhibitas, materias, vel epistolas, diversis etiã linguis, sine hæsitatione, vel cõfusione; quod adeò captum om-

nium superat, ut persuaderi nisi experientia non possit.

Formam denique nos docet Bibliothecę conficiendę, in qua nō tantùm librorum tituli, sed tota in specie materia ità disponitur, ut quocumque simus loco, etiam remotissimo illa utamur, quasi ; prę sentes in materiali singula oculis legeremus corporeis; & cum Biante dicere possimus, *omnia mea mecum porto.*

Atque hęc sunt, quę de Paradoxis Artis Memorię paucis Lectori indicanda duxi.

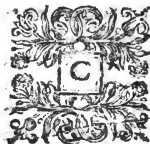

CA-

CAPUT V.

Brevis Artis Memoriæ Idea.

ONSCII primi parētes illius inextricabilis sententiæ, *tantum scimus, quantum memoriâ tenemus, & nihil amplius*; nullum non lapidem moverunt, ut memoriam augere, modumque quo facultas hæc facilè omnia apprehenderet, ac diù retineret, invenire valuissent. Ad quem obtinendum scopum antiquissimi Hebræorum sapiētes Masorethæ Artificium quoddam (quod Ars Memoriæ Grammatica, sive Literalis appellatur) invenerunt. Hi enim multarum dictionum prō-

ptam ac diutinam memoriam habere cupientes ex earum initialibus literis vocem sibi compingebant, ut quævis litera suã vocem in mentem revocaret. Quę sanè vox interdum cognita, plerumque tamen incognita, & nihil significans efformatur.

Cognitarum vocum exemplũ habemus in ipsarum Hebraicarum literarum divisione, quæ ut facilè memoriæ possit imprimi, undecim serviles literas; nempe, *Mem*, *Scin*, *He*, *Caph*, *Chet*, *Bet*, *Alpeh*, *Lamed*, *Jod*, *Nun*, *Vau*, tribus his nominibus, MOSCE, VECHALEU, ETHAN, incluserunt.

Quinque etiam has literas *Caph*, *Mem*, *Nun*, *Phe*, *Tzade*, quæ aliter in fine scribuntur, unde literæ finales, seu biformes vocantur, hâc voce CAMNEPHAZ.

Pari quoque modo ex sequentibus dictionibus, *Illustrator Omnipotens Habitans Angelica Non Neget Exornantibus Salutem Beatam*, *Atque Permansuram*, *Tanquam*

quam Iustificatis Suis Terminis Amen. Notissimæ voces JOHANNES BAPTISTA.

HINRICUS ex his alijs, *Habens Iesum Nazarenum Regem Iudeorum Custodem Uitæ Suæ.*

Ex quatuor ordinibus minoribus; nempe, *Ostiariatus*, *Lectoratus*, *Exorcistatus*, *Aceolitatus*, OLEA.

Ex quinque denique intellectivis virtutibus; nempe, *Ars*, *Scientia*, *Prudentia*, *Intelligentia*, *Sapientia*, ASPIS.

Incognitæ autem vocis vulgatum extat in dialectica exemplum in *ly* REUBAU, quod sex indicat trascendentia, *Res*, *Ens*, *Unum*, *Bonum*, *Aliquid*, *Uerum*.

BOC PUME septem Ecclesiæ Sacramenta; ità tamen, ut BOC, tria illa; nempè, Baptissimus, Ordo, Confirmatio, quæ semel conferri possunt, indicet; PUME verò alia quatuor; nempe *Pænitentia*, *Untiò*, *Matrimonium*, *Eucharistia*, quæ sepè novantur: unde pro majori facili-

I 4 tate

tate sequens confectus est versus;

BOC bis non datur, sed PUME sæpè novatur.

Peccettum novem Musas, *Polymnia*, *Erato*, *Clio*, *Calliope*, *Thalia*, *Terpbsycore*, *Urania*, *Melpomene.*

DUCTAPSPA novem Angelorum ordines, *Dominationes*, *Virtutes*, *Cherubin*, *Trboni*, *Arcangeli*, *Principatus*, *Seraphin*, *Potestates*, *Angeli*: *unde*

Angelicos DUCTAPSPA *Choros designat ad unguem.*

Et tandem iCVGAI LVMIAM duodecim primos versus libri primi Æneidos Virgilii in mentem revocabunt

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen, & egressus sylvis, vicina coëgi,
Ut quamvis avido parerent arva colono,
Gratum opus agricolis; at nũc horrentia Martis
Arma, virumque cano; Trojæ qui primus ab oris

Ita-

Italiam fato profugus, Lavinaque venit
Littora: multum ille, & terris jactatus, & alto;
Vi superum, saevae memorem Junonis ob iram.
Multa quoque; & bello passus dum conderet urbem,
Inferretque Deus Latio: genus vnde Latinum
Albanique Patres, atque altae maenia Romae.
Musa mihi causas memora quo nomine laeso.

Cum verò nonnunquam ob cõsonantium multiplicitatẽ vox cõmode cõpingi haud posset, vocalẽ proximam adconjungendas cõsonantes adjiciendã esse docuerũt; ut si velis nomina Provinciarũ majorũ Galliæ, quæ sũt PIcardia, Normãdia, BRItannia, Campania, Burgũdia, Alvernia, Aquitania, Languedochium, PROvincia, Delphinatus, memoriã tenere, revocabis in illã has voces PINBriCBA AlProD.

Si utriusque paginæ tam veteris, quàm novæ libros, qui in

Legales, Historiales, Sapientiales, & Prophetales dividuntur, his quatuor voces, GELNuDE, IIRRePENTIEIMA, PſaPGESEPauCA, IIBEDDuA.

GELNuDE enim indicabit legales, quæ veteris teſtamenti ſunt, *Geneſis*, *Exodus*, *Leviticus*, NUmeri, *Deuteronomium*; Teſtamenti verò novi, *Evangelia quatuor*

IIRRePTIEIMA hiſtoriales; nẽpe veteris teſtamenti *Joſue*, *Judices*, *Rut*, REgum quatuor, *Paralipomenon* duo, *Eſdras*, *Nehemjas*, *Tobias*, *Judith*, *Eſter*, *Job*, *Machabæorum* duo; teſtamenti verò novi *Apoſtolorum acta*

PſaPCESEPauCA ſapientiales, teſtamenti veteris PSA*lterium davidicum*, *Proverbia*, *Cantica*, *Eccleſiaſtes*, *Sapientia*, *Eccleſiaſticus*; novi teſtamenti PAU*li* epiſtolæ 15. CA*nonicæ* ſeptem.

IIBEDDuA, prophetales, qui ſunt veteris teſtamenti *Iſaias*, *Jeremias*, *Baruch*, *Ezechiel*, *Daniel*, DU*odecim Prophetæ minores*; te-

testamenti novi *Apocalypsis*.

Fuerunt & alij, qui grammatum loco initialibus usi sunt syllabis. Quem tamen modum, quãvis præcedente prolixiorem, magis excitare memoriam nemo inficias ibit. Hæ igitur voces. INZOBOCE, SILEHISIM, FEGEASYM Romanorum Pōtificum nomina, qui quarto floruerunt seculo, indicabunt; nempe, INno*centius* ZO*zimus*, BOnifacius, CÆ*lestinus*, SIxtus, LEo, HI*larius*, SIM*plicius*, FE*lix*, GE*lasius*, *Anastasius*, SYMmacus. Et hanc Artem Memoriæ Syllabicam dixerunt.

Versus quoque non contemnendum memoriæ subsidium esse fugit neminem; oratio enim ligata propter harmoniam, aliquam habet cum mente cognationem: unde Quintilianus.

Metra juvant animos: comprendunt plurima paucis:
Et benè commemorant: sunt hæc tria grata legenti.

Hinc factum est, ut nulla sciē-

tia, nullaque Ars inveniatur, cujus præcepta ac primordia breviter versibus haud includantur. Videmus etenim omnia Grammatices, Poëtices, Jurisprudentię, Medicinæ, ac in primis Arithmetices, & Algebræ præcepta patres nostros versibus inclusisse. Henricus Ranzovius observationes oeconomicas, prognosticas, & medicas; atque mensium labores versibus illustravit. Avium, & quadrupedum voces incertus Auctor. Hugo Grotius Batavus varios usus, virtutes, & fictiones annulorum eleganter & eruditè metricè descripsit. Paulus Antonius de Tarsia Europæ Urbes, atque oppida. Joannes Baptista Pescane, & Petrus Tuningius omnes institutionum Justiniani paragraphos. Et denique Basilius Faber omnia humani corporis membra, animalia diversa, Arbores, plantas, herbas, frutices, flores, Aromata, olera, ligumina, frumenta, Magistratus, dignitates, ordines, officia, professiones, opificia, co-

gna-

gnationes, supellectilia, utensilia, instrumenta, domus partes & varietates, partes navis, vestes, ornamenta, cibos, liquores, & morbos memoriæ gratia paucis inclusit versibus.

Hanc autem majores nostri Artem memoriæ Poëticam appellarũt; quam sicuti magno habuerunt in pretio, ità modis usi sunt diversis. Interdum enim simplices ipsas voces, quæ solutæ vix naturali memoriæ imprimi valerent, versibus illigarunt. Septẽ ergo circumstantiæ, quæ in actionibus sunt considerandæ, sic exprimuntur.

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando,

Novem quæstiones ità

An, quid, cur, quantum, qui quale, ubi, quando, quibuscum.

Septem Urbes, quæ de Homeri, Poëtæ summi, patria certant, hoc carmine

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Chios, Argos, Athenæ.

Un-

Undecim Cæli

Cinthia, Mercurius, Venus, Sol,
Mars, Juppiter, Vrnus
Æthereum nonum, post Primum
Mobile, Regnum.

Zodiaci signa duodecim

Sunt Aries, Thaurus, Gemini, Cā-
cer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens,
Caper, Amphora, Pisces.

Quatuordecim operæ misericordiæ: spirituales nempe septem,

Instrue, consule, castiga, solare re-
mitte, fer, ora.

Corporales verò

Visito, poto, cibo, redimo, tego,
colligo, condo.

Decem prædicamenta huic incluserunt disticho

Arbos, sex, servos, fervore, refri-
gestat ustos
Ruri, cras, stabo, nec tunicatus
ero.

Artes liberales, & serviles huic alio

Lingua, Tropus, Ratio, Numerus,
Tonus, Angulus, Astra.
Rus, Nemus, Arma, Faber, Vul-
nera, Lana, Rates.

Hexametrum autem liberales artes; Pentametrum verò serviles continet.

Quatuor scripturæ sacræ sensus, quidve doceant, Lyranus tali pacto exprimit

Litera gesta docet, quid credas Allegoria.
Thopologia quid agas, quid speres Anagogia.

Nomina, & officia Parcarum sic exprimuntur

Clotho colum gerit, Lachesis net, Atropos urget.

Vel

Net Lachesis, fert Clotho colum, secat Atropos ense,

Nomina verò & officia Musarum sic inter poëmata Virgiliana leguntur expressa.

Clio gesta canens, transactis tempora reddit.
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.
Melpemone tragico proclamat mœsta boatu.
Terpsicore affectus citharis movet, imperat, auget.

Ple-

Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia gestu.

Vranie Cæli motus scrutatur, & astra.

Comica lascivo gaudet sermone Thalia.

Carmina Calliope libris heroica mandat.

Mentis Apollineæ vis has movet undique Musas.

In medio residens complectitur omnia Phœbus.

Cùm alij menses alijs plures habeant dies, illud hexasticis his declaratur

Junius, Aprilis, September, & ipse November

Hi denos ter habent dinumerantque dies.

At reliquos menses omnes ex ordine Jani

Unum & triginta quemque tenere ferunt.

Sed Februus tantùm viginti continet octo:

Ille bisextilis mi tamen annus erit:

Octo libri Physicorum his versibus comprehenduntur.

Est de Principijs primus. Natura secundum
Cum causis, ternum Infinitum essentia Motus
Occupat. in quarto est Tempus, Vacuumque locusque
Quintus habet species Motus quã oppostus & unus.
Est de continuo sextus, sed septimus omne
Quod movet hoc etiam probat ipsum aliunde moveri.
Excipit octavus primum atque immobile Numen.

Codicis Justiniani rubricæ ferme omnes sic exprimuntur.

Pars prior officia, leges, & sacra docebit.
Transigo, restituo, gero, postulo parte secnnda.
Tertia jus dicens, queritur, servit, petit, occat.
Actio, contractus, testes, quartã referantur.
Qainta dabit nuptas, tutelarumque figuras.
Sextã libertos, & testamenta notabo.

Hep.

Hepta manumittit , præscribit , provocat : haud ter.

Pignorat octava , interdicit , dat , stipulatur.

Ultima multiplici pars crimina lege flagellat.

Materia novem librorum codicis ità:

Sacrat prima . Secunda parat . Jus tertia dicit .

Contrhait & quarta. Nubere quinta docet .

Testatur sexta . Libertos septima ponit.

Pignorat octava. Crimina nona premit.

Causæ triginta sex Decreti Gratiani patent per totidem vocabula , in septem subjectis versibus posita , ex quibus non tantùm numerum ; sed etiam principalē materiam cujuslibet facilè cognosces . Quilibet versus quinque complectitur vocabula , dempto ultimo , qui sex habet.

Simon appellat spoliatu teste libello.

Infantes vivens successor solve regendo Cen-

Censuram tester funus sanus furiosus

Monachus accidit Abbates clausura volentes

Commendat jurans pugnas hanesis violatas

Sortilegus sponsis infidis serviat infans.

Moecha coit mente dubitans gradibus rapiente.

Aliud denique exemplum, quod ad scripturas sacras in promptu habendas, memoriterque edifcendas inserviet, utpote utilissimum, atque à multis desideratum, silentio prætermittere non existimavi.

Ex subjectis itaque versibus tria nanciscimur. Primò omnes utriusque testamenti veteris ac novi libros facilè ac firmiter secundum seriem memoria tenere. Secundò verò numerum capitum, in quæ libri divisi sunt. Tertiò denique quid in unoquoque capite biblicorum librorum contineatur.

Ad libros, ordinemque eorum memoriter retinendos undecim

ex-

extant versus, non ad normam poësis curiosæ, & aures titillandas: sed ad usum studiosorum, ipsorumque subsidium accommodati.

Genesis, Exo. Levi. Numerorum Deuteronomi.

Josue; Judic. Ruth. Regum. Paralipomen. Esdras.

Tobias. Judith. Esther. Job. Psalteriumque.

Proverb. Ecclesiast. Cantic. Sapit. Ecclesiastic.

Esai. Jeremias. Baruc. Ezechiel. Danieliq;.

Ose. Joel. Amos. Abdi. Jonas. Michæ. Naum. Abac.

Sophon. & Aggaus Zachari. Malachi. Macabæi.

Mathæi, Marci, Lucæ, Ioannis;& Acta.

Roma. Corynt. Galat. Ephe. Philippos atque Colosseis

Thessal. Timothæus. Titus. atque Philemon. Hebræos.

Jacobus. Petrus. Joan. Jud. Apocalypsis.

Ut numerum capitulorũ uniusc.

cujusque libri Biblici memoriter retineamus, inserviunt quatuor supra quinquaginta sequētes versus

Dat decies quinis Genesis primordia mundi.
Exodus Ægyptum per quadraginta relinquit.
Levitici sacra describunt septem atque viginti,
Castra, iter, & pugnas triginta, & sex Numerorum.
Quatuor & decies ter Deuteronomion explet.
Josua distribuit viginti, & quator urbes.
Judicibus viginti unum; Ruth quatuor urbes.
Triginta atque uno regnorum primus habetur.
Quatuor & viginti habet in Davide secundus:
Viginti atque duo Salomoni tertius addit.
Quarti viceno & quinto Babylona migratur.
Viginti atque novem Chronicum primus habebit,

Et

Et replicant Reges sex & triginta secundi.

Esdræ prima decem populum Babylone reducunt

Tredecimo uxores alienas abdicat alter.

Tobias visum quarto decimoque recepit.

Sedecimo Judith de cæso Holoferne triumphat

Esther sedecimo falsum suspendit Amanem.

Disputat, & patitur Job quadraginta duobus.

Centum, & quinquaginta Canit David ordine Psalmos

Uno & ter denis Salomon proverbia dictat.

Bis senis mundus contemnitur Ecclesiastæ.

Octo sacrum thalamum Christi pia cantica pangunt.

Bis quinque atque novem Christum sapientia passum.

Siracides nos uno & quinquaginta reformat

Sexaginta & sex Evangelicus dat Isaias.

Quin-

Quinquaginta duo, mox quinque flet Hieremias.
Exulibus Baruch in sex idola repellit.
Mysticus Ezechiel quadraginta octo revelat:
Quatuor atque decem Daniel arcana recludit.
Oseas quartum & denum: Trinũ Joel explet.
Nonum Amos, Abdias unũ, Tum bis duo Jonas.
Michæas septem, Niniveq; Nahum tribus urget.
Mox Abacuc tria, Sophonias tria, bina dat Aggêus.
Dat quater atq; decem Zacharia, quater Malachias.
Pugnant in primo sex atque decem Machabæi.
Per quinque atque decem pugnat Machabaicus alter.
Tertius Esdra novem: quartus bis trina decemq;.
Octo bisq; decẽ Christo Mathęe sacrasti.
Sex tantum atque decẽ Breviator Marcus adimplet:
Quæ Lucas plenus viginti & quatuor ornat. *Vi-*

Viginti atque uno comples dilecte Joannes.

Octo & viginti Lucas rursum Actibus addit.

Romanos Paulus sex & bis quinque salutat.

Prima Corynthiacæ sex atque decem dedit urbi

Alterat tredecimo numero cõpletur eisdem.

Sex Galatis, Epheso: Quater este Philippe, Colosse.

Thessalonica prius quinque, & tria posterius sunt.

Timothei primæ sex, quatuor este secundæ.

Tu tria Tite leges: unum dilecte Philemon:

Bis quinque atque tribus legem evacuabit Hebræis.

Quinq; Jacobus habet; Petrus quinq; & tria scribit.

Quinque prior Joannis; & altera, tertiamq; unum

Unum etiam Judas, duo viginti Apocalypsis.

Et tandem, ut quid in unoquoque capite omnium sacræ pagine

ginæ librorum continuatur, summatim comprehendamus, ità ut quęsiti de quolibet capite, ac qualibet materia, statim, magna cū intuentium admiratione, respondere possimus, hoc, vel illud cōtinet; sive in tali capite libri talis factum illud invenitur; Instrumentum carmine hexametro confectum extat, in quo singulę voces, seu dictiones separatę integri capitis indicant materiam. Sunt autem in eo ducentum quinquaginta versus, qui utriusque Testamenti omnia complectuntur capita. In singulis dictionibus brevissimę glossulę inveniuntur superinscriptę, quę, quod in ipsis dictionibus includitur, planiùs declarant. Numerus additus est capitis illius, cujus in dictione subscripta argumentum indicatur. Tali namque industriâ factum reperitur, ut si attentè cōsideres dictionem memorialē in versu positam, invenies esse aliquod insigne aut illustrius vocabulum è medio capituli desum-

ptum, quod suo quasi situ revocat diligenti Lectori in memoriam ea, quæ antecedunt ipsam dictionem, quæque eam sequuntur.

Ut res tamen feliciter succedat, oportet studiosum in primis omnes versus (quos pro majori commoditate in calce hujus opusculi pag. 225. posuimus) memoriâ tenere; atque totam sacram paginam semel, & si opus erit pluries considerate perlegere, ut dictionis illæ memoriam ipsius faciliùs valeant excitare.

Hujus tam admirabilis inventi fuit Alexander Villadeus, Dolensis ex Britannia minori, de ordine Sancti Francisci Monachus, qui floruit circa annum Domini 1240. Quapropter dubio fui cõsilio, an illud hîc subnectere deberem: nec ne? cùm mihi præsens opusculum alienis implere laboribus haud fuerit intentio; vicit tamen Amicis, alijsque curiosis Viris, qui illud præ manibus habere magnoperè optabant, benefaciendi voluntas. In-

Interdum inquam multas artificio quodam efformarunt voces, quæ literis, è quibus constat, præcepta in memoriam revocāt; illasque versibus illigarunt. Hujusmodi voces aut vocales; sive consonantes solas habent significativas; aut vocales, simul & cōsonantes; aut numero literarum, quas continent, aliquid demonstrant.

Vocales solas significativas habent voces istæ, versui subjecto inclusæ.

1 2 3 5 6
Salve certa animæ, semita vita,
7
quies.

Quibus è tribus rebus: puta Annulo, Epistola, Jaculo, totidem hominibus, unoquovis unam rē auferente, quis unam abstulerit, scite detegi poterit.

Modus etiam ità disponendi triginta homines, quindecim nēpe Christianos, & totidem Turcas, ut si ipsorum medietas, & illi quidem, quos novenarius at-

tigerit numerus, removeri debeat omnes Turcæ removeantur, hoc alio exprimitur versu.

Populeam virgam Mater Regina ferebat.

Nam vocales numerum hominum, qui à Christianis incipiendo alternativè semper disponi debent, indicant. Vocalis nempe A. 1. E. 2. I. 3. O. 4. V. 5. his ità præhabitis, primò collocari debent quotuor Christiani, postea quinque Turcæ; mox tres Christiani, deinde unus Turca, &c. cùm prima vocalis sit O. secunda V. tertia E. quarta A.

Consonantes tantùm significativas habent voces illæ duobus ultimis, ex septem subjectis, versibus inclusæ, quæ numerum nos docent calendarum.

Sex Majus Nonas, October, Julius, & Mars,
Quatuor at reliqui: tenet idus quilibet octo.
Inde dies reliquos omnes dic esse calendas.
Nomen sortiri debent à mente sequenti.

Verſibus his noſcas menſes cujuſque calendas
Tantum, Tendebant, Quod, Regni, Summa, Tegebat.
Sanctus, Rex, Talis ſapienter, Regna, Subegit.

Duodecim namque hæ dictiones duodecim menſibus ordinatè reſpondent. Initiales literæ quatuor ſignificant numerum Calẽdarum: ità quidem ut Q. in ordine alphabeti XVI. R. XVII. S. XVIII. T. XIX. Calendas denotet. Ergo Tantùm Calendas Januarij (quæ in Decembri ſunt menſe) à numero XIX. ordiendas indicat, & ſic de cæteris.

Vocales ſimul & conſonantes dictiones hæc, quibus modi triũ figurarum apud Dialecticos exprimuntur.

1. *Barbara, celarent primæ, Darij, Ferioque*
2. *Cæſare, Cameſtres, Feſtino, Barocco, Datapti,*
3. *Felapton, Diſamis, Dataſi, Bocardo, Feriſon.*

Vocales enim præmiſſarum, &

conclusionis quantitatem, & qualitatem indicant; Consonantes verò primæ una cũ M. P. S. Reductionis notæ sunt.

Voces autem, quæ, numero literarum, ex quibus constant, aliquid indicant, sunt triginta sex istæ, quinque subjectis versibus inclusæ: nempe,

7 8 11
1 *Discere* 2 *causarum* 3 *quarũ-*
6 6
libet 4 *ordine* 5 *membra*
5 2 5 3 3
6 *Optes* 7 *ut* 8 *doceo*, 9 *sed* 10 *non*
3 5 2 6
11 *sis* 12 *deses* 13 *&* 14 *anceps*
8 7 4
15 *Instanti* 16 *dabitur* 17 *quod* 18
2 3 4 5 5
tu 19 *vis* 20 *quod* 21 *petes* 22 *illud*
8 3 2 7
23 *Efficies* 24 *Res* 25 *id* 26 *fama-*
2 3 2 5
tũ 27 *te* 28 *dat* 29 *ad* 30 *omnes.*
3 8 5 2
31 *Usu* 32 *doctrinæ* 33 *totum* 34 *si*
10 2
35 *Constituas* 36 *te.* Re-

Revocant in memoriam hę voces quæstionum numerum, quem quælibet causa continet; nam prima dictio primam causam, secundam secundam, & sic deinceps representat. Item quot sunt literæ in qualibet dictione, tot sũt quæstiones sub illa causa, per illam dictionem representatæ. E.G. prima dictio. h. e. Discere, quæ primam causam representat, septem habet literas, & hoc significat, primam causam septem cõtinere quæstiones.

Adverte tamen, quod lateralis numerus causas, superior verò quæstionum numerum significat.

Invenit tandẽ Simonides Chius aliam Memoriæ Artem, quæ Topica appellatur; estque illa, cujus ope Innumeri Viri, ut satis abundè demonstravimus, tot tantaque præstiterunt prodigia. Cõstat autem hæc Ars ex Locis, Imaginibus, & ordine, seu dispositione; diciturque propriè Ars scribendi mentaliter; nam ut in-

 quit

quit Cic. lib. 3. Rhet. *Loci enim ceræ, aut chartę simillimi sunt, Imagines literis, dispositio, & collocatio imaginum scripturæ, pronunciatio lectioni: quemadmodum igitur qui literas sciunt, possunt id, quod dictum est scribere, & recitare quod scripserunt: ità qui hanc Artem didicerunt, quæ audierunt in locis collocare, & ex his memoriter pronunciare.*

Hanc profectò Artem, de qua, ut dixi, tam obscurè Auctores scripsere, ad maximam pro ingenij mei tenuitate facilitatem redigere sum conatus; multa quoque jucundissima, atque utilissima adiiciendo, quæ Majores nostri aut non cogitarunt, cùm facilè sit inventis addere; aut (quod faciliùs credam, dum ego illis me submitto) nec etiam obscurè exprimere maluerunt; sed eam tũc publici juris faciam; cùm hoc qualecumque sit opusculum, haud lividis oculis receptum esse, Lectoremque hisce similibus delectari intellexero.

FINIS.

ARTIFICIVM POETICVM

AD

SCRIPTURAS DIVINAS

IN PROMPTV HABENDAS

MEMORITERQ; EDISCENDAS

ACCOMMODATUM.

VETERIS TESTAMENTI SVMMA

VERSIBUS EXPRESSA.

Genesis babet capita 50.

1	2	3	4	5	6	7
Dierum opera.	*Ne edant de ligno vitæ.*	*Primi parētes Adā & Eva.*	*Occiditur.*	*Transfertur.*	*Fit à Noë.*	*Noë & filii ejus in Arcam.*
Sex.	Prohibet.	Peccant.	Abel.	Enoch.	Arca.	Subintrant.

8	9	10	11	12
Noe ex arca diluvio cessante.	*Nudatus coram filiis*	*Noe filii & filiæ.*	*Babel ædificatur.*	*Egreditur de terra jussu Dei.*
Egreditur.	Dormit.	Generatio.	Turris.	Et Abram.

Se-

13 *Separatur ab A. bram.* Loth.	14 *Vincuntur ab Abram.* Reges	15 *Abram promissis Dei.* Credit.	16 *Agar ancillæ.* Fuga.	17 *Abrabæ & familiæ suæ.* Circumcisio.	18 *Saræ post ostium.* Risus.
19 *Pluit in Pentapolim.* Sulphur.	20 *Abstulit Sarã & castigatur.* Rex Geraræ.	21 *Sara Isaacum.* Parit.	22 *Abraam filium.* Offert.	23 *Moritur & sepelitur.* Sarã.	24 *Nubit Isaaco.* Rebecca.
25 *Esau & Jacob eduntur in lucem.* Post-geminos.	26 *Quos fodit Jacob.* Putei.	27 *Isaac filiis suis.* Benedicit.	28 *Quam vidit Jacob.* Scala.	29 *Lia & Rachel nubũt Jacob.* Sorores.	

De-

30 *Decorticat pro ogium fœtura.* Virgas.	31 *Jacob à Laban cũ uxoribus suis.* Discedit.	32 *Jacob cum Angelo.* Luctatur.	33 *Esau fratris acquiritur.* Gratia.	34 *Corrumpitur & vindicatur.* Dina.

35 *Nascitur cũ morte Rachel.* Benjamin;	36 *Propago describitur.* Atq; Esau.	37 *Fratres Josephum.* Vendunt.	38 *Cognoscitur à Juda.* Thamar.	39 *Uxor Putiphari.* Impia.	40 *Dies Pistoris & Pincernæ.* Bis tres.

41 *Josep terræ Ægypti.* Præficitur.	42 *Fratres ejus pro annona.* Veniunt,	43 *Fratres & capiuntur.* Redeunt,	44 *Quæ Joseph simulatè inferebat.* Post tristia,	45 *Joseph esse fratrem suum.* Noscunt.

Jacob

46	47	48	49	50
Jacob. peregrinatur in Ægyptum.	*Bonorũ suorũ Regi pẽdũt Ægyptii.*	*Jacob.*	*Qua filiis moriẽs benedicit.*	*Moritur.*
Omne genus.	Quintam.	Languet.	Benedictio.	Joseph.

EXODVS habet cap. 40.

1	2	3	4	5
Pharao masculos interfici.	*Moses de flumine, & educatur à filia Pharaonis.*	*Incombustus in quo Deus apparuit.*	*E virga Mosis & manus leprosa.*	*Pharao populum Israel operibus laterum.*
Præcipit.	Extrahitur.	Rubus.	Anguis.	Et amplius angit.

Nomen

6	7	8	9	10
Nomē Jehovah intimatur Mosi.	*Vertitur in sanguinem.*	*Cyniphum & muscarū plagæ tres.*	*Interficit jumenta prius peste & ulceribus vexata.*	*Devorat segetes & fiunt tenebræ palpabiles.*
Adonai.	Flumen.	Ranarum.	Grando.	Locusta.

11	12	13	14	15	16
Populus vasa mutuatò ab Ægyptiis.	*Angelus primogenita Ægypti.*	*Moses Josephi Patriarchę discedēs Ægypto.*	*Ægyptii in mare.*	*Maria soror Mosis cum populo.*	*Mansio in qua pluit Manna.*
Postulat.	Occidit.	Fert ossa.	Ruunt.	Canit.	Elim.

Per-

17	18	19	20	21	22	23
Percussa dat aquã: vincitur Amalec.	*Adducit uxorem Mosis: dat consilium de 70.*	*In quo Moses cum Deo loquitur.*	*Decalogi promulgatur.*	*Quãdo liberi; Pœnæ percutientium.*	*Taxãtur pœnis, & stupra: viduarũ oppressio.*	*Festa principalia quibus populus apparet coram Deo.*
Petra.	Ietro.	Sinai.	Lex.	Servi.	Furta.	Ter anno.

24	25	26	27	28
Moses & Josuæ in mõtem Sinai pro tabulis legis.	*Faciunt, & mensam & candelabrũ.*	*Sive tabernaculum fœderis.*	*Et atrium formari jubentur.*	*Pontificalibus indumentis uestitus describitur.*
Ascendunt.	Arcam.	Fit scena.	Altare.	Sacerdos.

Moses

29	30	31	32	33	34
Moses sacerdotes, & sãctificat uariis sacrificiis & unctionibus.	*Siue thymiamatis altare conficitur.*	*Et Ooliab artifices instituuntur.*	*Nẽpe uituli aurei cõflãtur.*	*Peccata Israelitæ.*	*Nouæ dantur Mosi, post priores Moses cornuatus.*
Consecrat.	Incensi.	Beselêl.	Dii.	Flent.	Tabulæ altræ.

35	36	37	38	39	40
Necessaria ad opus tabernaculi.	*Cũ basibus tabulis, & uectibus, & sagis.*	*Duo ex auro pro arca testimonii.*	*Altare holocausti, labiũ æneũ & tẽtoria cum basibus.*	*Pro indumẽtis Põtificalibus.*	*Signũ præsẽtię Dei operit tabernaculũ.*
Dant.	Cortina.	Cherub.	Tentoria.	Purpura.	Nubes.

LE-

LEVITICVS habet cap. 27.

1	*De armēto pecoribus & auibus.*	Hostia.
2	*Oblatio similę oleo conspersæ, & primitiarum.*	De simila.
3	*De hostia pacificorum.*	Si Pacifer.
4	*De hostia pro ignorantiis.*	Inscia.
5	*Pro ignorātia juramentorum & immunditiis.*	Jurans.
6	*Pro peccatis sciēter commissis: & de holocaustis.*	Tota cremat.
7	*Pacifica qui comedent, esus adipis & sanguinis prohibitus.*	Comedent.
8	*Moses sacerdotes, & tabernaculum.*	Sacrat.
9	*Aarō primitias sacrificiorū Deo.*	Offert.
10	*Et Abihu filii Aarō igne consumuntur.*	Nādab.
11	*Mūda ab immundis secernuntur.*	Edenda.

Lex

12	13	14	15	16	17
Lex puerperarum.	*Lex & cognitio lepræ.*	*Quomodo lepra mundāda.*	*De seminifluis & mēstruosis.*	*Ingressus Sacerdotis: hircus emissarius.*	*Soli Deo sacrificandum, & sāguine abstinendum.*
Partus.	Lepra.	Pians.	Fluxus.	Caper.	Adde cruorē.

18	19	20	21	22
Gradus prohibiti & permissi in coniugiis.	*Præcepta moralia & ceremonialia mixtim narrātur: sūtq; fere negatiua.*	*Præcepta iudicialia mortē cōminātia, presertim cōtra magos, & pythonicos.*	*Qualis debeat esse pontificis, qualesq; liberi.*	*Quinam edant cōsecrata; & qualia animalia offerenda.*
Turpia.	Ne facias.	Pythonicus.	Vxor.	Edentes.

De

23	24	25	26	27
De tribus solennitatibus legalibus.	*De lucernis: de panibus propositionis: De blasphemis necandis.*	*Lex anni septimi, seu sabbatici, & quinquagesimi seu jubilæi.*	*Bonis bona, malis mala.*	*Deo reddãtur.*
Festaq;	Blasphemus.	Iubilæus.	Præmia.	Vota.

NUMERI habet cap. 36.

1	2	3	4	5
Belligeros viros juxta duodecim tribus Israel.	*Ordinatè castra circa tabernaculum fœderis.*	*Tribus numeratur & additur tabernaculi ministeriis.*	*Quique Leuitæ uasa tabernaculi: aliqua eorum officia.*	*De immundicitiis extrà castra eijciendis: & lex zelotypiæ.*
Enumerant.	Figunt.	Levi.	Portant.	Aqua zeli.

Conse-

6	7	8	9	10	
Consecratio nazaræorum, & benedictio sacerdotū.	*Moses tabernaculū; & principes offerūt dona.*	*Ponūtur, & Leuitæ consecrantur.*	*Celebratur: ductus nubis seu colūmnę.*	*Quis visus: & ordo castramētationis.*	
Nazaręi.	Erexit.	Lucernæ.	Phase.	Tubarum.	
11	12	13	14	15	16
Carnes in malum suū desiderantium.	*Percutitur, ob murmur cōtrà Mosen.*	*Exploratores missi in Canaā reportāt uuam.*	*Israelitę territi ab exploratoribus.*	*Colligēs in Sabbato interficitur.*	*Cū Core & Abiron absorbentur uiui.*
Gula.	Leprâ Mariam.	Bis sex.	Flent.	Ligna.	Dathanq;

Aaro-

17	18	19	20	21	22	23
Aaronis floret.	*Leuitę circa tabernaculum, & inde aluntur.*	*Vaccę ru. fæ combu. ftæ.*	*Vbi Aaron & Mariã moriũtur.*	*Deuictis Chananeis & Amorræis, erigitur.*	*Colloquium cum Balaom.*	*Maledictu-rus Ifraeli, benedicit ei.*
Virga.	Cubant.	Cinis.	Hor.	Serpens.	Afinæ.	Balaamus.

24	25	26	27	28	29	30
De qua præclarũ vaticiniũ Balaami.	*Cõfodit fornicantes.*	*Mofes populum à viginti annis & fuprà.*	*Filię fuccedunt patri. Mofi oftẽditur terra.*	*Sacrificium*	*Feftum tubarum.*	*Et iuramẽta feruanda.*
Stella.	Phinêes.	Numerat.	Salphad.	Iuge.	Buccina.	Vota.

Ifrae-

31 32 33 34 35 36

Israelitarũ Contẽdũt pro pos- Singulę man- Limites terræ Suburbana pro Ita ut pos-
contra Ma- sessione & pascuis siones enume- promissionis si- leuitis, & asyla sessiones tri-
dianitas. eis Jordanem. rantur. gnantur. pro homicidis. buũ non trãs-
ferantur.

Pugna. Ruben Gad. Mansio. Terniinus. Oppida. Nubant.

DEUTORONOMIUM. cap. 34.

1 2 3 4 5 6 7

Moses ea quę Rex He- Rex Ba. Dei beneficia in- Decalo. Quibus Pręmittẽtur cõtra gen-
Israelitis in toto sebõ vin sã occi- culcãs Moses, prę- gi repe. Deus ex cor- tes quibuscũ nulla
itinere acciderũt. citur. ditur. dicit mortẽ suã. titur. de diligẽdus. amicitia.

Explanat. Sehon. Og. Moriar. Lex. Iusta. Crabrones.

Be-

8	9	10	11	12
Beneficia Dei; per eremũ repletam serpẽtibus.	*Ascribendum quod boni habemus, sed soli Deo.*	*Circuncidendi; reparatio tabularũ.*	*Beneficia Dei & terribilia ejus signa.*	*Idolatria cavenda: certus locus sacrificii: à sanguine abstinẽdũ.*
Dipsas.	Et haud nobis.	Ex corde.	Appendite.	Sanguis.

13	14	15	16	17	18
Propheta lapidandus.	*Tantum munda. Decimæ.*	*Cum gẽtibus nõ cũ fratribus: remittendum anno 7.*	*Præcipua totius anni.*	*Damnata idololatria. Lex regis datur.*	*Victus sacerdotũ & Levitarũ. Maleficorum supplicium.*
Falsus.	Edent.	Fœnus.	Solennia.	Regia.	Python.

Resu-

19	20	21	22
Refugii pro homicidis.	*Qui ire debeant: & quomodo.*	*Distātiā à loco homicidii Mulier captiva. Filius contumax.*	*Charitas etiam brutis exhibenda. Virginitatis violatæ compensatio.*
Urbes.	Ad bellum.	Metietur.	Virginitatis.

23	24	25	26	27	28
Synagogam & castra repellēdi. Fænus.	*Libellus permittitur. Misericordia in pauperes.*	*In faciem molētis suscitare semen fratri.*	*Decimas.*	*Respōdet populus ad cō-minationes.*	*Benedictio observatoribus legis, maledictio transgressoribus.*
Extras	Repudii.	Spuet.	Offer.	Amen.	Benedictus

Inis

29	30	31			
Init Deus cum Israelitis.	*Vera pœnitentia Deum placabit.*	*Eligitur dux loco Mosis.*	*Moses canticũ propheticum.*	*Benedicit 12. tribubus.*	*Et sepultura Mosis.*
Fœdus.	**Pæniteant.**	**Iosue.**	**Canit.**	**Et beat.**	**Hinc mors.**

LIB. JOSUE *cap.* 24.

1	2	3	4	5
Dicit Deus Josue, ipsum corroborãs ad Ducatum populi.	*Saluat exploratores.*	*Exiccatur ut Israelitę trãseant.*	*Duodecim in alueo Jordanis in memoriam.*	*Lapidei quibus circũcisi Israelitæ celebrant Pascha.*
Confortare.	**Rahab.**	**Iordan.**	**Saxa erige.**	**Cultri.**

6	7	8	9	10	11	12
Expugnatur septeno circuitu, & vastatur.	Propter furtum lapidatur.	Capitur cũ Rege.	Urbis incolę imponunt Israelitis.	Stat ad jussum Josue.	Debellat Josue.	Nomina quos vicit.
Urbs Hiericho.	Achan.	Hay.	Gabaon.	Sol.	Regnaq;	Regum.

13	14	15	16	17	18	19
Terram promissionis.	Accipit possessionem.	Petit irriguũ. Judę sors.	Sors describitur.	Dimidia tribus Manassę.	Locus tabernaculi.	Reliquarũ tribuum.
Distribuit.	Caleb.	Axa.	Ephraim.	Frater.	Silo.	Sortes.

20	21	22	23	24	25
Civitates statuuntur.	Assignantur loca.	Extruunt altare ad Jordanem.	Josue senex	Israelitas.	Josue post exhortationem, narratur.
Reffugii.	Lêvi.	Ruben Gad.	Commonet.		Et mors.

JU-

JUDICUM cap. 21.

1	2	3	4	5	6
Constituitur dux contrà infideles.	*Israelitę angelo repræhendente.*	*Judex occidit Eglon regem Moab.*	*Judex vincit Sisaram, quē occidit Jael.*	*Triumphale Deboræ & Barac.*	*Judex cōtra Madianitas animatur. Destruitque Baal.*
Judas.	Flent.	Ajoth.	Barac.	Carmen.	Gedeonq;

7	8	9	10	11
Aquā sicut canes, trecēti milites solos educit contra Madian.	*Et Salmana reges quos Madianitarū perimūtur à Gedeone.*	*Proponitur in parabolā cōtra Abimelech; ejusque mors.*	*Judex excitatur.*	*Judicis cōtra Ammon ejusq; votū & filia sacrificatur.*
Lambunt.	Zeb zebee.	Rhamnus.	Iair.	Actio Iepthę.

6	7	8	9	10	11	12
Expugnatur septeno circuitu, & vastatur.	*Propter furtum lapidatur.*	*Capitur cũ Rege.*	*Urbis incolę imponunt Israelitis.*	*Stat ad jussum Josue.*	*Debellat Josue.*	*Nomina quos vicit.*
UrbsHiericho.	Achan.	Hay.	Gabaon.	Sol.	Regnaq;	Regum.

13	14	15	16	17	18	19
Terram promissionis.	*Accipit possessionem.*	*Petit irriguũ. Judę sors.*	*Sors describitur.*	*Dimidia tribus Manasse.*	*Locus tabernaculi.*	*Reliquarũ tribuum.*
Distribuit.	Caleb.	Axa.	Ephraim.	Frater.	Silo.	Sortes.

20	21	22	23	24	25
Civitates statuuntur.	*Assignantur loca.*	*Extruunt altare ad Jordanem.*	*Josue senex*	*Israelitas.*	*Josue post exhortationem, narratur-*
Reffugii.	Lêvi.	Ruben Gad.	Commonet.		Et mors.

JU-

JUDICUM *cap.* 21.

1	2	3	4	5	6
Constituitur dux contrà infideles.	*Israelitę angelo repræhendente.*	*Judex occidit Eglon regem Moab.*	*Judex vincit Sisaram, quē occidit Jael.*	*Triumphale Deboræ & Barac.*	*Judex cōtra Madianitas animatur. Destruitque Baal.*
Judas.	Flent.	Ajoth.	Barac.	Carmen.	Gedeonq;

7	8	9	10	11
Aquā sicut canes, trecēti milites quos solos educit contra Madian.	*Et Salmana reges Madianitarū periműtur à Gedeone.*	*Proponitur in parabolā cōtra Abimelech; ejusque mors.*	*Judex excitatur.*	*Judicis cōtra Ammon ejusq; votū & filia sacrificatur.*
Lambunt.	Zeb zebee.	Rhamnus.	Iair.	Actio Iepthę.

12	13	14	15	16.
Vox quã nequiverãt pronũciare Ephratęi, ſicque agniti obtrun. cantur.	*Iudicis ortus annutiantur parentibus ab angelo.*	*Diſcerpitur à Sanſone: unde ęnig. ma mellis.*	*Caudis colligãs incendit ſegetes. Et mãdibula aſi. ni occidit mille.*	*Deceptus ab uxore, & exoculatus, tandẽ do. mum in Philiſtęos di. ruit.*
Shibbôleth.	Sãmſon.	Leo:	Vulpes.	Iuſta ruina.

17	18	19	20	21
Facit ſibi ſculptile: & c o ducit Levitem Sace rdotem.	*Capitur à Da. nitis: & voca. tur urbs Dan.*	*Vxorem ſtupratã dividit in partes.*	*De Beniamin ſumitur pro. pter uxorem Levitæ.*	*Tribus Benjamiñ fere extincta, in. ſtauratur per ſpon. ſas. de choræis ra. ptas.*
Michas.	Et Laïs.	Levites.	Vltio.	Raptæ.
				RUTH.

RUTH. capita 4.

1	2	3	4
Sequitur Noemi ſocrum ſuã, relicta patria Moab.	*Poſt terga metentium & refert ad matrem.*	*Accedit Ruth poſtulans ipſius nuptias.*	*Avũ Davidis regis.*
Ruth ſequitur.	Spicas legit.	Ad Booz.	Et parit Obed.

REGUM 1. capita 31.

1	2	3	4	5	6	7
Sterilis impetrat filiũ.	*Laudes Deo. Heli redarguitur pro filiis.*	*A Domino vocatur in somnis.*	*Filiorũ & nurus Heli.*	*Caſtigãt Philiſteos pro arca Dei.*	*Mittũt ſimul cũ arca.*	*Vbi Samuel ſanctificat populũ & obtinet victoriã.*
Anna.	Canit.	Samuel.	Mors.	Mures.	Munera.	Maſphat.

Poſtu-

8 9 10 11 12 13 14 15 16

Postula- Querit Rex Is- Percutitur Ad preces Sa- Saul sacri- Comes- Reservatur Junior
tur à po- asinos raelita- à Saule re- muelis & ejus ficiũ contra tũ à Jo- à Saule : filius Da-
pulo. patris. rum. ge. innocentiam. jussum Sa- natha. qui pro- vid ungi-
muelis. pterea a- tur à Sa-
movetur. muele.

Rex. Saul. Fit. Ammon. Pluit. Offert. Mel. Agag. Isai.

17 18 19 20 21 22 23 24

Vincit Go- Tanquam Liberat Da- Jona- Habitatio Accusat & Habitatores Potuit Saulē
liam gigan- æmulũ re- videm à pa- than & sacerdotũ occidit sa- volũt prode- occidere, Da-
tē puer Da- gni odit tris militi- David. quo fugit cerdotes. re Davidem. vid, & noluit.
vid. Saul. bus. David.

Funda. David. Michol. Flent. Geth. Doeg. Et Ziph. In antro.

Moritur

25	26	27	28	29	30	31
Moritur Samuel. Nabal percutitur à Deo. Abigail.	*Scyphus & lācea Saulis dormiẽtis aufertur per Davidem.*	*Rex Geth dat Siceleg urbē Davidi habitandam.*	*1. Mulier pythonissa suscitat Sauli Samuelem.*	*Nō ferētibus Davidē, eiicitur d: exercitu Philistinorum.*	*Ægyptius. Ducit David ad Amalekitas predatores.*	*Saulis & Jonathæ mortuorū viri Jabes sepeliunt.*
Nabal.	Scyphus.	Achis.	Python.	Satrapis.	Puer.	Ossa.

REGUM 2. *capita* 24.

1	2	3	4	5	6
Davidis ob mortem Saulis & Jonatanis.	*Frater Joab occisus ab Abner Duce Domus Saulis.*	*Deficit à Domo Saul & interficitur à Joab.*	*Occiditur à famulis, quos propterea David jubet interfici.*	*Fit rex super totum Israel, expugnat Sion.*	*Tangẽs arcã reductã, percutitur, David ante eam salit.*
Planctus.	Azael.	Abner.	Isboseth.	David.	Ozza.

Regni

7	8	9	10	11	12
Regni cõfirmatur David: proponens extruere templũ Domino.	*Soba, & Damasci vincit David, facitque tributarios.*	*Servus Miphiboseth filii Jonathæ quem alit David.*	*Ignominose radũtur legati David: & ultio.*	*Uriæ uxor, cum qua David mæchatur: Urias occiditur,*	*Parabola ovis pauperis reducit David ad pœnitentiam.*
In solio.	Syrum.	Siba.	Barbæ.	Bethsaba.	Nathan.

13	14	15	16	17	18
Incestat sororem Thamar: & occiditur ab Absalone.	*Per prudentẽ mulierem recõciliatur patri, Joab agẽte.*	*A filij Absalon conjuratione, remittit Abiathar, & Cusai.*	*Convitiis incessit regem David.*	*Pervertit consilium Achitophelis.*	*Absalonem capillitio suspendet: Joab eum transfodit.*
Ammon.	Absalon.	Aufugiens.	Semei.	Cusi.	Quercus.

19	20	21	22	23	24
Miphiboseth excusat se regi. Semei petit veniam. Berzellai.	*Rebellat & occiditur in Abela. Mors Amasa.*	*Quibus suffiguntur posteri Saulis à Gabaonitis.*	*Psalmũ decimumseptimum in gratiarũ actionem.*	*Et illustres duces Davidis.*	*Immittitur populo quem numerãdo David peccavit.*
Claudus.	Seba.	Cruces.	Canit.	Herôes.	Mala pestis.

RÊ

1	2	3	4	5	6	7
Abisag fovet regem. Adonias elevatur. Salomon ungitur.	*Ponitur Bethsabe juxta regem. Adonias & Job, & Semei occiduntur.*	*Fit Salomō ut postulavit: lis meretricum.*	*Et sumptus magnificus Salomonis.*	*Rex Tyri mittit artifices & cedrina.*	*Templi extruitur cum ornamentis.*	*Palatium Regis, & utēsilia templi.*
Virgo.	Thronus.	Sapiens.	Cibus.	Hiram.	Fabrica.	Saltus

8	9	10	11	12	13
Salomon in templo jam perfecto.	*A Deo, ut serviat ipsi. Ædificia alia. Præpositi.*	*Regina miratur magnificētiam Salom.*	*Et reliqua idola alienigenarū, quę Salomō colit.*	*Regni Israelitici in duo. Juda cedit Roboamo, Israel Jeroboā.*	*Propheta Dei missus ad Jeroboam & ab alio seductus à leone occiditur.*
Orat.	Præmonitus.	Saba.	Chamos.	Scissio.	Bethel.

14	15	16	17	18
Prædicit Jeroboamo supplicia.	*Delet idola & effeminatos.*	*Delet domū Baasa: & ab Amri Victus succendit se.*	*Claudit cœlū: Auget farinā & oleū: suscitat mortuū.*	*Sacerdotes in Carmelo occidūtur zelo Eliæ.*
Ahia.	Rex Asa.	Zamriq;	Eliasque.	Baalque.

Fugat

19	20	21	22
Fugat Eliã in desertũ, qui ibi videt Dominum.	*Victus ab Achab post magnam stragẽ servatur vivus. Propheta inde repræhẽdit Achab.*	*Pro vinea sua occiditur à Jesabele.*	*Regis Acabi in bello victi sanguinem lingunt canes. Josaphat rex Judæ.*
Jesabel.	Et Benadad.	Naboth.	De sanguine lingunt.

REGUM 4. *capita* 25.

1	2	3	4	5	6
Ad preces Eliæ de cœlo comburit duces missos ab Ochozia.	*Ab Elisæo missus in aquam.*	*Elisæi iussu factas implet Deus aqua, pro Israelitis.*	*Multiplicat Eliseus viduæ, Suscitat filiũ Sunamitidis.*	*Lepra curatur & adhæret Giezi.*	*Milites à Syris missi ad compræbendendã Eliseum cæcitate percussi.*
Ignis.	Sal.	Fossas.	Oleum.	Naaman.	Capiuntur.

Du-

7	8	9	10	11	12
Ducem in porta civitatis, post Syrorum fugã à leprosis nunciatam.	*Prædicto sibi per Elisæum principatu, strãgulat Benadad.*	*Occidit Jorã & Jesabelem.*	*Sacerdotes Baal & domũ Achabi.*	*Interficitur mandato Joiade, & Joas fit Rex.*	*Instaurat tẽplum Domini.*
Conculcant.	Hazael.	Iehu.	Delet.	Athalia.	Ioas.

Ter-

13	14	15	16	17	18	19
Terram:dixit Elisæus Regi, in signũ victoriç cōtrà Syros.	*Rex Juda superatur à Joa rege Israeli.*	*Rex Assyriorũ placatur à Manahen.*	*Regis gesta.*	*Rex Israel, cum regno suo transfertur à Babylonio.*	*Missus à Senacherib, blasphemat.*	*Ezechias vestimenta: angelus percutit Assyrios*
Percu:e.	Amasias.	Phul.	Achaz.	Osee.	Rabsace.	Scindit

20	21	22	32	24	25
Re.ro-cedit, in signum Ezechię pos.	*Impius filius vij Ezechiæ, & Amõimpius ne-pos.*	*Pius rex instaurat templum.*	*Celebrat Domino & moritur in bello.*	*Regni Juda in Babylonem.*	*Direptio & destructio: Godolię mors.*
Sol.	Manasse.	Iosia.	Phase.	Migratio.	Templi

Ge-

PARALIPOMENON *capita* 39.

1	2	3	4	5
Genealogia usque ad Jacob.	*Genealogia usque ad Isai.*	*Et successores Reges Juda numerantur.*	*Et Simeonis posteri describuntur.*	*Et dimidię tribus Manasse posteritas.*
Adam.	Iacobi.	David.	Iudæ.	Ruben & Gad.

6	7	8	9	10	11	12
Tribus, & urbes numerantur.	*Luctus pro filiorum clade & Progenies.*	*Seu Benjamin genealogia.*	*Sacerdotum & Levitarũ officia.*	*Perit in prælio.*	*Ungitur in Regem.*	*Confugiunt illustres bellatores.*
Levi.	Ephraim.	Benoni.	Templi.	Saul.	David.	Ad ipsum.

Re-

13	14	15	16	17	18
Reducens arcã Dei percuti-tur.	*Sonitus per pyros datur Davidi signũ victoriæ.*	*Coram arca, & ridetur à Michol.*	*Corã arca psalmum 104.*	*Prædicit templum à Salomone ædificandũ.*	*Regem Syriæ, & Regem Damasci, & alios vincit David.*
Ozza.	Pyros.	Saltat.	Psallit.	Nathan.	Adadezer.
19	20	21	22	23	24
Cõtumeliose servos David Ammonitæ & vincũtur cum Syris.	*David contra Philistæos.*	*Excitat David ad peccatũ numerandi.*	*Et sũptus pro ędifitio tempti.*	*Et sortitio Levitarũ per officia.*	*Sacerdotum per vices suas ministrantiũ*
Radunt.	Bella.	Sathan.	Aurum.	Numeratio.	Sortes.

Can-

& cytharædi pro pli. templo.			ei ministrabant. coram eis monet Salomonem.	principes & Salomonem in Regem Israel.
In cytharis.	Portæ.	Præfecti.	Convocat.	Vngunt.

PARALIPOMENON 2. capita 36.

1	2	3	4	5	6	7
Salomon ſapiētiam à Domino.	Rex Tyri mittit artifices & ligna.	Extruitur, Cherubim, volām, columnæ.	Altariū, & sāctuarij.	Area infertur in ſanctuariū.	Salomon in tēplo.	Et majeſtas Domini apparent in templo.
Poſcit.	Hiram.	Templum.	Vaſa.	Fœderis.	Orat.	Et ignis.

Ope--

8	8	10	11
Operibus tẽpli, restaurat Salomon civitates.	*Venit ad Salomonem, & affert ei munera.*	*Malum consilium sequitur: & scinditur regnum.*	*Confirmatur regnum Roboam, & cultus Dei in illo.*
Æxpletis.	Regina Saba.	Roboam.	Tribus annis.

12	13	14	15	16	17
Rex Ægypti spoliat Jerusalem.	*Filius Roboam vincit Jeroboã.*	*Rex Æthiopum vincitur ab Asa.*	*Matrem suã Asa deponit ob idolatriam.*	*Rex Syriæ invocatur ab Asa, & Deus inde offenditur,*	*Filius Asa, pius rex Iuda.*
Sesac.	Abia.	Zara.	Maacam.	Benadad.	Iosaphatq;

Præ-

Israel, & Juda à Syris vincẽdos.	*ad verum cultũ Dei*	*hostium.*	*impius in Deũ, & fratres suos.*	*ram rex Israel occiduntur à Jehu.*
Michæas.	Revocat.	Prece vincit.	Ioram.	Ochozias.
23	24	25	26	27
Ungit Joas in regem, occisa Athalia.	*Filius Jojadę corripiens impios, occiditur jussu Joas.*	*Post fælicẽ pugnã labitur in impietatem.*	*Victor insolescit, & lepra percutitur.*	*Filius Osię fæliciter regnat.*
Ioîada.	Zacharias.	Amasia.	Oziàs.	Ioathamque.

Rex

28 *Rex Juda impius, miseriis nō corrigitur.* Achaz.	29 *Pius filius Achaz, instaurat cultum Dei.* Ezechias.	30 *Jussu Ezechiæ.* Celebratur Pascha.	31 *Sacerdotum, & sacrificiorum cultus restituitur.* Sacrorum.

32 *Ezechias sanatur, percussis prius Assyriis.* Aeger.	33 *Rex impius per flagella reducitur ad pietatem.* Manasses.	34 *Instaurat templum, & cultum Dei.* Iosias.	35 *Rex Ægypti vincit & occidit Josiam.* Nechao.	36 *Nabuchodonosor Judæos in Babylonem.* Transfert.

EZ-

1	2	3	4	5
Relaxat captivitatem Judęis.	*Cum captivis redeunt ad Jerusalẽ.*	*Templũ & celebrãt dies festos.*	*Hostes eorũ ad Regẽ Persarũ ut opus impedirent.*	*Aggeus, & Zacharias, & progrediũtur in structura templi.*
Cyrus.	Zorobabel.	Fundant.	Scripsere.	Prophetant.

6	7	8	9	10
A Dario promovetur.	*Mittit Esdram cum literis in Hierusalẽ.*	*Cum multis exulibus venit in Judæam.*	*Esdræ de peccatis populo.*	*Alienigenas abdicant à se jubente Esdra.*
Templum.	Artaxerses.	Ezdras.	Oratio.	Nuptas.

Do-

EZDRÆ 2. cap. 13.

1	2	3	4	5	6
Dolet de afflictione populi sui.	*Regi fūdēs obtinet ut Jerusalem eat.*	*Civitatis extrui curat.*	*Una manu, gladium altera.*	*Sinum suam, probibens usuras.*	*Opus, frustra interpelantibus Sanballat & aliis.*
Nehemias.	Vinum.	Portas.	Opus.	Excutit.	Explet.

7	8	9	10	11	12	13
Nominū, qui ex captivitate redierant.	*Esdras explicat legem.*	*Ineūt Judei cū Deo recēsitis ejus beneficijs*	*Signāt fœdus cum Deo initum.*	*Decima eligitur ut incolāt Jerusalem.*	*Canūt pro reductione captivitatis.*	*Tēplum ejectis extraneis, & violatoribus Sabbati.*
Turba.	Legit.	Fœdus.	Signant.	Pars.	Cantica.	Mundant.

An-

TOBIAS cap. 14.

1
Ante & post captivitatem 10. tribuum.
Tobiæ pietas.

2
Fatigatus occisorum fratrum sepultura.
Cæcatur.

3
Septē maritis spoliata orat Deum.
Sara.

4
Tobias junior à patre de cultu Dei.
Monetur.

5
Angelus comes Tobiæ junioris in Mediam.
It Raphael.

6
Devoraturus Tobiam: capitur inde medicina.
Piscis.

7
Accipit Saram filiā Raguelis.
Nuptam.

8
Ab Angelo Raphaele, ne amplius noceret Saræ.
Asmodeus religatur.

Re-

9	10	11	12	13	14
Reddit pecuniam accepto chirographo.	*Tobias junior cũ familia ad Patrẽ suum.*	*Tobias senior, litus felle piscis.*	*Seipsũ Tobiæ manifestat.*	*Tobias & prædicit vocationẽ gẽtiũ.*	*Tobias junior de Ninive ad socerũ post mortẽ parentũ suorum.*
Gabelus.	Redeunt.	Videt.	Angelus.	Orat.	Abitque.

JUDITH cap. 16.

1	2	3	4	5
Medorum rex vincitur à Nabuchodonosor.	*Mittitur dux ad devastandum Palæstinos, & Judæos.*	*Victoriis suis omnes quocũq; vadit.*	*Munit se cõtrà Holopher.*	*Monet Holophernẽ ne pugnet cõtra Judæos.*
Arphaxad.	Holophernes.	Terret.	Iuda.	Achior Dux.

Ho-

6	7	8		9	
Holophernes A-chior, pro bono conſilio.	*Obſidet, & ſiti cruciat Holo-pher.*	*Et corroborat vacillan-tes concives ſuos.*		*Deum pro auxilio.*	*Se, & ita offert ſe hoſtibus.*
Vinxit.	Bethuliam.	Iudith arguit.		Orat.	Adornat.
11	12	13	14	15	16
Declarata cauſa ſagę, libere egre-ditur & ingredi-tur.	*Hilariter cum Holopherne.*	*Caput dormie-tis, & ebrii.*	*Caput Holo-phernis de mu-ro.*	*Judæorũ pręſidium Aſſy-rios.*	*Deo canitur pro victoria, & laudes Ju-dith.*
Egreditur.	Cænat.	Truncat.	Pendet.	Fugat.	Hymnus.

 ES-

ESTHER cap. 16.

1	2	3	4	5	6
Inobediens Regi marito repudiatur.	*Fit Regina.*	*Impetrat necem Judeorum.*	*Monet Esther ut necem Judæorum preveniat.*	*Rex & Amã cũ Esther.*	*Decreti Mardocheo pro fide.*
Vasthi.	Esther.	Aman.	Mardochêus.	Prandet.	Honores.

7	8	9	10	11	12
Amã in patibulo quod paraverat Mardocheo.	*Rex epistolas pro Judæis.*	*Amanis occidũtur cũ reliquis hostibus Judeorum.*	*Somnium Mardochæi.*	*Aliud somnium.*	*Servat Mardochæus ab insidijs.*
Pendet.	Consignat.	Nati quoque.	Fons.	Draco.	Regem.

Re-

Regis contra Judæos, ex Amanis consilio.	*Agit Esther apud Deum.*	*Et apud Regem* [illegible]	*Prius decretum, novo decreto pro Judęis dato.*
Decretum.	Precibus.	Rogat Esther.	Rexiq; refigit.

J O B cap. 42.

1	2	3	4
Calamitas inficta Job in filijs, & bonis tēporalibus.	*Afflictio in corpore suo: & ab uxore sua.*	*Diei nativitatis suæ.*	*Arguentis homines & angelos comparatos Deo.*
Externa.	Interior.	Maledixit.	Væna susurri.

Et

5	6	7	8
Et ad aliquē sāctorū convertere.	*Peccata, quibus irā merui.*	*Est vita hominis super terrā.*	*Obliviscētis Dei timorem peribit ut scirpus.*
Ergo voca.	Appendantur.	Militia.	Hypocritæ spes.

9	10	11	12	13
Sub Deo, qui portant orbem.	*Animam meā vitæ meæ.*	*Tacebunt homines.*	*Lāpas cōtēpta apud cogitationes divitū.*	*Habeo iniquitates & peccata.*
Curvantur.	Tædet.	Tibi soli?	In lampade.	Quantas?

14	15	16	17
Homonæ de muliere.	*Timorem & preces ob superbiam.*	*Ego ille quondam repente contritus.*	*Noctem vertantur in diem, & rursum.*
Flos, umbra.	Evacuas.	Opulentus.	Post tenebras lux.

Ver-

18	19	20	21	22
Verba jactabis.	*Fecit fratres meos à me.*	*Gaudium hypocritę.*	*Ducūt in bo.di. su. & in puncto.*	*Et viduas oppressisse Job ait Eliphaz.*
Quem in finem.	Longè.	Puncti instar.	Ad ima.	Pupillos.

23	24	25	26	27	28
Multa fortitudi. ne cōten. dat.	*Vigilantes ad prædam pauperam.*	*Non sunt mundæ in consp.*	*Torsuosus obstetricāte manu ejus ed.*	*Me non repræhē. dit.*	*Habet ortū è terra nō a. sapientia.*
Nolo.	Onagri.	Stellæ.	Coluber.	Cor.	Væna metalli.

29
Quando lavabā pedes meos buty.

Lotus butiro.

30
Nunc.a.deridēt me iuniores.

Rident.

31
Si non dixer. viri taberna.mei quis det.

De carnibus.

32
Omiserūt loqui contrà Job: & cœpit Elibu.

Hi tres.

33
Obiicit Elihu Job, quod dixerit.

Mundus ego.

34
Hyppocritā propter peccata populi.Job subsānat.

Regnare facit.

35
Si ego peccavero.

Quid proderit.

36
Vlterius Elibu Dei æquitatē laudat.

Addens.

Nivis

37	38	39	40
Nivis grandinis, pluviarum mirabilis Deus.	*Ipse respondet de turbine.*	*Ostēdit sapientiam Dei.*	*Maximæ belluæ terræ, & maris.*
Per meteora.	Deus.	Struthio.	Behemoth, Leviathan.

41	42
Cōtra Leviathan, Regem filiorum superbiæ.	*Duplicatis divitiis, & restitutis ei filiis, filiabus; & saniate, & gloria.*
Fulmina contra illum.	Fit Job cun fœnore Magnus.

Psalmorum liber non ponitur.

Continet Psalmos 150. *Versus* 2606.

PROVERBIA *cap.* 31.

1	2	3	4	5	6
Foris in plateis Sapientia.	*Ut eruaris, 1. ab errore, & heresi.*	*Est acquisitio sapientiæ negotiatione auri.*	*A te os pravũ.*	*Aquam de cisterna tua.*	*Quę odit Dõ. & septimum detestatur.*
Prædicat.	Extranea.	Melior.	Remove.	Bibe.	Sex sunt.
7	8	9	10	11	
Et vaga mulier cavenda.	*Me initio viarũ suarũ Dominus.*	*Excidit columnas.*	*Æstate filius confusionis.*	*Ore decipit amicum.*	
Garrula.	Possedit.	Septem.	Stertit.	Simulator.	

Justus

12	13	14	15	16	17	18
Justus iuuentorũ suorũ animas.	*Et nō vult piger.*	*Novit amaritudinem animæ suæ.*	*Secura iuge convivium.*	*Cum justitia melius q.*	*Buccella cũ gaudio.*	*Fortissima nomen Domini.*
Novit.	Vult.	Cor quod.	Mens.	Parum.	Siccaq;	Turris.

19	20	21	22	23	24	25
Labia sua & insipiens,	*Luxuriosa vinum.*	*Cor in manu Domini.*	*Bonũ melius q. divitiæ.*	*Statue gutturi tuo in mẽsa divitis.*	*Usquo quo dormies?*	*Rubiginẽ de argẽto.*
Torquens.	Res.	Regis.	Nomen.	Cultrum.	Piger.	Aufer.

26	27	28	29	30	31
Indecens gloria.	*Caprarum sufficit.*	*Qui semper est.*	*Totum spiritum.*	*Insaturabilia: & difficilia.*	*Fortis describitur, & laudatur.*
Stulto.	Lac.	Pavidus.	Profert.	Tria sunt.	Mulierq;

ECCLESIASTÆ cap. 12.

1	2	3	4	5	6
Sũt omnia in mundo.	*Vanissimæ sunt, præ sapientia.*	*Habent suum omnia.*	*Fovẽt se mutuo.*	*Dulcis operanti.*	*Nõ audet satis comedere.*
Vana.	Voluptates.	Tempus.	Duo.	Somnus.	Avarus.

Melius

7	8	9	10	11	12
Melius adire quàm convivium.	*Sapientia in vultu hominis.*	*Laqueo: pisces hamo: homines malo capiũtur.*	*Moriẽtes perdunt suavit. ung.*	*Da septem nec non octo.*	*Describitur pulcherrimis hieroglyphicis.*
Luctum.	Lucet.	Aves.	Muscæ.	Partemq́;	Senectus.

CANTICUM cap. 8.

1	2	3	4
Osculeeur me osculo oris sui.	*Ego. Et lilium cõvallium.*	*In lectulo meo quęsivi, quem dilig.*	*Oculi tui columbarum.*
Oscula.	Flos Campi.	Per noctes.	Pulchra es amica.

Veniat

5	6	7	8
Veniat in hortũ ſuũ. Pulchritudo dilecti.	*Preſertur reginis & concubinis, & adoleſcentulis.*	*Videbis niſi choros caſtrorũ. Pulchritudo ſponſæ per totũ corpus.*	*Mihi te fratrẽ meũ, ſurgẽtem ubera.*
Dilectus.	Dilecta.	Quid in Sunamitide?	Quis det?

SAPIENTIA cap. 19.

1	2	3	4	5
Sãctus diſcip. effugiet fictũ. Repl. orbem terrarum.	*Impiis peccata contrà legem naturalem, & Chriſtum.*	*Juſti tanquam ſcintillę. Bonor. laborũ fructus glorio.*	*Quam pulchra eſt generatio.*	*Juſti in magna conſtãtia damnatorũ ſerę pęnitentiæ.*
Spiritus.	Improperat.	Fulgebunt.	Caſtaq;	Stabunt.

Diriſ-

6	7	8	9	10
Dirissimũ in his qui præsunt fiet.	*Primã vocem emisi.*	*Sapiẽtia omne desiderabile.*	*Pro sapiẽtia obtinenda.*	*Liberat à periculis sapiẽtia.*
Judicium.	Plorans.	Docet.	Obsecratio.	Iustos.

11	12	13	14
Numero, & mẽsura disposuit õnia.	*Dominator virtutis cum tranquillitate judicas, & reverentia.*	*Est specie creaturæ, speciei generator.*	*Quomodo originem dederunt impietati suę: primo ad memoriam mortuorum.*
Pondere.	Tranquillus.	Speciosior.	Idololatræ.

Dein-

15	16	17	18	19
Deinde nimia curiositas artificum.	*Pastus populus ipsā fastidit.*	*Sēper sæva turbata conscientia.*	*Dum med. silēt. omnipotēs sermo tuus de regalib.*	*Sine misericordia supervenit impiis.*
Et figulus.	Manna.	Præsumit.	Sedibus.	Ira.

ECCLESIASTICUS. cap. 51.

1	2	3	4	5	6
Sapiētię timor Domini.	*In justitia accedēs ad Dei.*	*Majores, humilia te in ōnib.*	*Pauperibus agonizare pro justitia.*	*De die in diem cōverti.*	*Quomodo eligendus, & retinendus.*
Radix.	Sta.	Quanto.	Miserere.	Haud differ.	Amicus.

Noli

7	8	9	10	11
Noli eſſe in multitudine presbyterorum.	*Nō ſuſcitet cū potēte; nec deſpicias ſeniores.*	*Quā prudenter cavenda.*	*Qualis talis, & populus ejus.*	*Ab externo veſtitu ſpecieve judices temere.*
Verboſus.	Rixam.	Mulier.	Princeps.	Nihil extra,

12	13	14	15	16
Inimico nó credas.	*Et ſuperbis nō communicent pauperes.*	*Et tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia.*	*Dei theſaurizat jucunditatem.*	*Deus. Omne cor intelligitur ab eo.*
Hoſtis.	Divitibus.	Cupido.	Timor.	Omnia cernit.

Deus

17	18	19	20
Deus creavit hominem de terra secundum imaginẽ suam.	*Eſt Deus in illis. Et effundit miſericordiam.*	*Sine improperatione secretorũ facienda.*	*Pejor fure.*
Plaſmavit.	Patiens.	Fratrum correptio.	Mendax.

21	22	23	24	25
Non adiicias iterum.	*Ferre difficilius quã maſsã ferri.*	*Aufer à me concupiſcentias.*	*Laudabit animã ſuam.*	*Caput colubri: nequior ira mulieris.*
Peccaſti?	Fatuum.	Ventris.	Sapientia.	Nequam.

26

Bona donum optimũ: mala vere pestis intolerabilis.

Fæmina.

27

Arcana abominãdus est.

Denudans.

28

Et maledici non ferẽ. di; lingua tertia.

Bilingues.

29

Id est, gratis fœnerandum per eleemosynam.

Gratia fœnus.

30

Cautissimè gubernãda.

Proles.

31

Diligas: est, n. lignum offensioni.

Non aurum.

32

Præsertim in adolescentibus.

Speciosa modestia.

33

Duo cõtra duo, & unũ cõtra unum.

Contra.

34 *Somnijs & mẽdacijs non fidẽdum.* Augurijs.	35 *Et ſacrificium & oratio Deo quomodo offerenda.* Sacrum.	36 *Oratio contrà impios.* Miſerere.	37 *Et conſiliarius quomodo dignoſcendus.* Fidelis amicus.
38 *Corporis, & animi honora.* Et medicum.	39 *Vt quotidie proficiat meditatione, & lectione.* Studium ſapientis.		40 *Et innumera mala inde exorta.* Lapſus Adami.
41 *Quibus amara.* Mors.	42 *Solicitè à patre cuſtodienda.* Virgo.	43 *In viſione gloriæ; Deum nobis annunciat.* Cæli ſpecies.	44 *Viros glorioſos Enoch, Noe, Abraham, Iſaac.* Laudemus Enochum.

45 *Aaron, Phinees.*	46 *Caleb, & Samuel.*	47 *Id est, cum Salomone filio.*	48 *Eliseus, & Ezechias.*
Moses.	Et Iosue.	David cum prole.	Et Elías.
49 *Memoria Josiæ Zorob. & Nehemiæ.*	50 *Oniæ filio sacerdos magnus.*	51 *Filij Sirach.*	
Zorobabel.	Simon.	Tandemque oratio Iesu.	

E S A I A S capita 66.

1	2	3	4	5	6	7	8
Cogno. v. posses. suũ.	*Domus Domini in vertice mont.*	*Adjudicãdum Dominũs &.*	*Mulieres apprehẽdũt virum.*	*Qui cõjũgitis domũ.*	*Duo Seraphim.*	*Concipiet & pariet.*	*Sume tibi grãdem.*
Bos.	Mons.	Stat.	Septem.	Væ.	Sanctus.	Virgo.	Librumq;.

9	10	11	12	13	14
Enim natus est nobis & filius datus.	*Virga furoris mei.*	*De virga jesse.*	*Salvatoris unde haurietis.*	*Vastãda pre dicitur.*	*Quomodo excidisti de cælo Lucifer.*
Parvulus.	Assur.	Flos	Fontes.	Babel.	Excidit astris.

Va.

15	16	17	18	19
Vastata est, & conticnit.	*Emitte dominatorem terræ.*	*Desinet esse civitas.*	*Diripuerũt terram ejus.*	*Stulti principes Taneos, emarcuerũt principes.*
Ar Moab.	Atque Agnum.	Damascus.	Flumina.	Memphis.

20	21	22	23	24
Et discalceatus vadit Esaias.	*Onus. Cõtra Babylonem.*	*Visionis contra Judæam.*	*Et Sydon vastandæ.*	*Meum mihi.*
Nudus.	Deserti.	Vallis.	Tyrus.	Et secretum.

Deus

25 *Deus lachrimam ab omni facie.*

Auferet.

26 *Fortitudinis nostræ Sion.*

Urbs.

27 *Suo duro, & forti super Leviathan.*

Gladio.

28 *In fundamento fundatum.*

Lapidem.

29 *Est liber, nō possum legere.*

Signatus.

30 *Lunę sicut solis, & solis sicut septē dierum.*

Erit lux.

31 *Abiiciet vir Ægyptius.*

Idola.

32 *Erit desertum in Carmel: & Carmel saltum.*

In Carmel.

33 *In decore suo videbunt oculi ejus.*

Regem.

34 *Clamabit alter ad alterum.*

Pilosus.

35 *Deus veniet, & salvabit vos.*

Et ipse.

36	37	38	39	40	41
Blasphemat cõ- trà Deum.	*Angelus centum octoginta quinque mille Assyrios.*	*Ezechias post solis retroces- sion.*	*Babyloniis the- sauros.*	*Digitis appen- dit molem ter- ræ.*	*Primus ad Sion dicet, ecce.*
Rabsace.	Percussit.	Canit.	Ostendit.	Tribus.	Adsum.

42	43	44	45	46	47
Sibi in illo anima mea.	*Ecce ego facio.*	*Operata est Ido- la.*	*Hęc dicit Do- minus Christo meo.*	*Cõtritus est.*	*Revela crura, & transi flu- mina.*
Complacuit.	Nova.	Lima fabri.	Cyro.	Nabo.	Transi.

48	49	50	51	52	53
Tua ęnea.	*Insulę, & attē- dite populi.*	*Meas vellē- tibus.*	*In Siō laudā- tes.*	*Induere fortitudi- ne tua Sion.*	*Et nos repuia- vimus eū quasi.*
Frons.	Audite.	Genas.	Venient.	Consurge.	Leprosum.
54	55	56	57	58	59
Per ordinē la- pides tuos.	*De cœlo Verbum meum.*	*Est salus mea.*	*Perit & nō est qui re- cog.*	*Esurieti pa- nem tuum.*	*Aspidū ru- perūt, & te- las aran.*
Sternam.	Nix.	Iusta.	Iustus.	Frange.	Ovaq;
61	62	63	64	65	66
Spiritus Dñi super me eo quod ũxerit.	*Donec egredia- tur justos ejus.*	*Quis est iste qui venit de.*	*Utinā di- rūperes.*	*Servi mei: & vos esurietis.*	*Qui alios parere fa- cio, nunquid non?*
Spirat.	Splendor.	Edom.	Cœlos.	Comedent.	Pariam ipse.

60	
Illuminare Jerusalem.	
Surge.	

JEREMIAS. capita 52.

1	2	3	4	5	6	7	8
Succēsa à facie Aquilonis.	Mala fecit populus meus.	Dicitur si dimiserit vir uxorem.	Meum doleo.	Adoptimates.	State super.	Non dicent amplius.	Regis Juda eiiciētur.
Olla.	Duo.	Vulgo.	Ventrem.	Ibo.	Vias.	Tophet.	Ossa.

9	10	11	12	13	14	15	16
Ascēdit per fenestras.	Pereāt qui cel.&ter.nō fecerunt.	AutēDomine Sabaoth.	Justus es Domine si disputem.	Pone lūbare super.	Quare futurus es velut vir vagus.	Mater mea quare me genuisti virum rixæ.	Operati estis quā patres vestri.
Mors.	Dii.	Tu.	Tecum.	Lumbos.	Cur.	Væ mihi.	Pejus.

17	18	19	20	21	22
Adamãtino scriptum est peccatũ Iudæ.	*Figulus faciebat opus super.*	*Laguncula.*	*Phassur misit Jeremiam in.*	*Sedechias ad Jeremiam.*	*Non plangeat eum væ frater, & væ soror.*
Ungue.	Rotam.	Teritur.	Nervum.	Misit.	Ioachinque.
23	24	25	26	27	28
In diebus illis salvabitur, & Israel.	*Valde bonas, & malas.*	*Vini furoris Domini sume de manu mea.*	*Jeremias à sacerdotibus liberatur à principibus.*	*Dicit Dominus Jeremiæ.*	*Hananias catenas.*
Iuda.	Ficus.	Calicem.	Rapitur.	Fac vincula.	Fregit.

Dum

29	30	31	32	33	34	35
Dum ceperint impleri 70. visitabo.	*Omnia quę loquutus sū in libro.*	*Plerans filios suos.*	*Emitur in Anatbot.*	*Germē justitię. Dominus justus noster.*	*Sedechiam & princip. in manus.*	*Laudatur obedientia domus.*
Anni.	Scribe.	Rachel.	Ager.	Et David.	Dabo.	Rechab.

36	37	38	39	40	41	42
Rex volumē missum à Jeremia.	*Panis datur Jeremiæ.*	*Mittunt Jeremiam in.*	*Sedechiā Rex Babylonis.*	*Jeremias cum Godolia.*	*Godolias occisus ab Ismael.*	*Jeremias pro populo.*
Scindit.	Torta.	Lacum.	Cæcat.	Manet.	Interit.	Orat.

43	44	45	46	47
Petunt reliquiæ Israel contra præceptum Domini.	*Idolis Judæi in Ægypto.*	*Corroboratur à Deo.*	*Prædicitur vastatio Ægypti per Nabuchodon.*	*Domini usque quò non quiesces?*
Ægyptum.	Libant.	Baruch.	Post Nechao.	Mucro.
48	49	50	51	52
Prophetat de ejus contritione.	*Similiter de ejus vastatione.*	*Pariter vastanda prædicitur.*	*Babylon.*	*Transfert reliquias.*
Ad Moab.	Atque Ammon.	Babylon.	Cecidit.	Nabuzardan.

LA-

LAMENTATIONES cap. 5.

1	2	3	4	5
Civitas plena populo.	*Obtexit caligine in furore suo filiã Sion.*	*Videns paupertatem meam.*	*Mutatus eſt.*	*Jeremias.*
Sola ſedet.	Caligo.	Ego vir.	Color optimus.	Orat.

BARUCH cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Audiētes Baruch.	*Juste se à Domino punitos.*	*Est in terris & cū hominibus.*	*Servire in captivitate monentur.*	*Te stola luctus Jerusalem.*	*Describuntur vana; & solus Deus colēdus.*
Plorant.	Agnoscunt.	Visus.	Domino.	Exue:	Idola.

EZECHIEL capita 48.

1	2	3	4	5	6
Animalia, & rotæ currus Domini.	*Statuit prophetam spiritus ingressus in ipsum.*	*Volumen istud.*	*Super dexterum latus.*	*Pilos acuto gladio.*	*Dominus Domui Israel.*
Quatuor.	Inq; pedes.	Ede.	Dormi.	Rade.	Minatur.

Dicen-

7	8	9	10	11
Dicendo. fac Domine cõclusionẽ.	*Parietem & videt abominationes.*	*Viri veniebãt de via portę.*	*In firmamento quod erat supra caput.*	*Et carnium præsignificat interfecti onem populi.*
Concludit.	Fodit.	Sex.	Cherub.	Forma Lebetis.

12	13	14	15	16	17
Propheta de loco ad locũ.	*Reprębendũtur.*	*Noe, Job, Daniel.*	*Fili hom. quid fiet de ligno.*	*Vive inquã tibi in sanguine tuo vive.*	*Aquila magna rum alarũ tulit medullam.*
Migrat.	Falsiloqui.	Tres;	Vitis.	Sanguine.	Grandis.

18 *Acerba comedi. tur.*	19 *Factus est magnus.*	20 *Alloquitur prepheta.*	21 *Exacutus & limatus.*	22 *Aes, stannum & plumbum.*	23 *Oolla & Ooliba.*
Uva.	Leoq;.	Senes.	Gladius.	Conflare.	Sorores.
24 *Mea moritur oe. spere.*	25 *Prophetat contrà.*	26 *Dixit de jerusalem.*	27 *Tyri vastan. dus.*	28 *Pretiosi nominãtur, quibus ornatur cherub extentus.*	29 *Prophetat cõtrà.*
Vxor.	Amon.	Tyrus.	Decor.	Et lapides.	Pharaonẽ.

Bra-

30	31	32	33	34
Brachium Pharaonis.	*Ad inferos Pharao*	*Super Pharaonem.*	*Domus Israel.*	*Meas requirã.*
Frangit.	Descendit.	Plangit.	Speculator.	Ovesque.

35	36	37	38	39	40	41	42
Prophetat contrà.	*Effundã super vos.*	*Vestros aperiã.*	*Ingentes copias prædicit.*	*Exercitus Gog. & Magog.*	*Et portã & vestibulum mẽsurat.*	*Templum ipsũ.*	*Atrium exterius*
Seyir.	Aquam.	Tumulos.	Magog.	Mors.	Limen.	Et.	Extra:

43	44	45	46	47	48
Oſtende Domui Iſrael:& conſũ-dantur.	*Sãctuarij clauſa.*	*Sanctum sã-ctorum.*	*Et feſta quid of-ferendum.*	*Subter limẽ do-mus ad orientẽ.*	*Civitatis Do-minus ibidẽ.*
Templum.	Porta.	Sacrant.	Per ſabbata.	Poſt aqua.	Nomen.

D A N I E L capita 14.

1	2	3	4	5	6
Daniel & ſocij à cibis regijs,& excellũt ſapiẽ-tia & forma.	*Nabuchodono-ſori in ſomno oſtenſam expli-cat Daniel.*	*Non urit tres pueros nolẽtcs adorare ſtatuã.*	*In sõnis oſtẽ-ſa explicatur*	*Scribẽs in pa-riete.*	*Leonum in quod Daniel innocens in-jectus eſt.*
Jejunant.	Statuam.	Fornax.	Arbor.	Manus.	Antrum.

7

Visio quatuor animaliū Danieli ostensa explicatur.

Bestia quadruplex.

8

In visione obscurè explicantur.

Aries, caper.

9

Septuaginta abbreviatę prędicuntur.

Hebdomadesque.

10

Et ostendit assistentiam Michaelis, resistentiam principis Persarum.

Apparet Gabriel.

11

Filius iniquitatis revelatur.

Maozim.

12

Prędicitur diversa hominum resurrectio, & occultum Dei judicium.

Michaeliq; resurgunt.

Ac-

13

Accusatur, & à Daniele liberatur.

Susanna à senibus.

14

Daniel idola destruens evadit leones, & pascitur ab Abacuc de Judæa per angelũ adducto Babylonem.

Bel & Draco, & ora Leonum.

O S E E cap. 15.

1

Prophetæ liberos uxor fornicaria.

Tres parit.

2

Auferam nomina Baalim de ore ejus percutiam cum ejus fœdus.

Abijciet Baalim.

3

Sine rege, sine principe, & sine sacrifiio.

Synagoga.

4

Erit sicut populus, sic.

Sacerdos.

Ephraim

5	6	7	8
Ephraim domui Israel.	*Post duos dies in die tertia suscitabit nos.*	*Omnes calefacti sunt quasi.*	*In gutture suo, quasi aquila.*
Tinea Putredo.	Triduum.	Clibanus.	Tuba fiat.
9	10	11	12
Eos Deus meus quia non audierunt eum.	*Cor eorum, nunc interibunt.*	*Ad eum ut vescere-tur.*	*In propheta eduxit Israel de Ægypto.*
Abijce.	Divisum est.	Declinavi.	Inique propheta.

Ero

13

Ero mors tua, ò mors, morſus tuus inferne.

Mors ero mortis ego.

14

Cōvertētur ſedentes in umbra, vivēt tritico, germinabūt quaſi vinea, memoriale ejus ſicut vinū.

Vivetis tritico in umbra.

JOEL cap. 3.

1

Eruca, locuſta, bruchus, rubigo.

Quatuor extirpant.

2

Spiritum meum ſuper omnem carnem.

Effundam.

3

Aſcendent gentes in vallem Joſaphat: ibi ſedebo ut judicem.

In Joſaphat illic.

AMOS

1 *Damasci, Gaze, Tyri, Ammon.*
Quadriscelus.

2 *Plaustrũ onu. stum fœno.*
Stridet.

3 *Et circumietur terra.*
Tribulabitur.

4 *Plui super unam civitatem & super alteram non plui.*
Haud pluet æque.

5 *Me & vivetis Dominum, & vivite. Bonũ & nõ malum.*
Quærite.

6 *In capite transmigrantium; sc. dormientes in lectis eburneis.*
Migrabunt.

7 *Dostans super murum litum habens in manu.*
Trullam.

8 *Pomorum.*
Vncinus.

9 *In die illa suscitabo tabernaculũ David.*
Excito David.

ABDIAS *cap. unicum.*

Ad gentes.	*Adveniente Christo.*
Legatum misit Dominus.	Salvatio Sion.

JONAS *cap. 4.*

1	2	3	4.
Propter Jonæ fugam excitatur.	*Devorat Jonã, qui in eo orat.*	*Jonæ prędicatione cõvertitur.*	*Cujus ablatæ parabola eruditur Jonas de misericordia Dei.*
Tempestas.	Piscis.	Ninive.	Lætabilis umbra.

MI-

MICHÆAS cap. 7.

1
Egred. Dñ. de loco ſuo & calcabit ſuper excelſa terræ.
Calcat.

2
Ante eos aſcendet.
Iter pandens.

3
Sol ſuper prophetas.
Occumbet.

4
Erit in noviſſimo dierũ mõs domus Domini præparatus.
Vertice montum.

5
Nobilitatur ortu Meſſię. Ex te mihi egredietur.
Bethlehem.

6
Popule meus.
Tibi quid feci?

7
Paſce populũ tuũ, &c. Juxta die antiquos.
Paſces velut olim.

NAHUM. *cap.* 3.

1
Pedes evangelizantis & annunciantis pacem.

Ecce ſuper montes.

2
Diripite argentũ, diripite aurum.

Direptor.

3
Vaſtata eſt Ninive, quis cõmovebit ſuper te caput.

Ninive vaſta.

ABACUC *capita* 3.

1
Propheta cũ Deo circa ſupplicũ impiorũ diu dilatũ.

Diſputat.

2
Lapis de pariete.

Et paries clamabit.

3
Exultabo in Deo Jeſu meo. Victor in pſalmis.

Victor Ieſu.

SO-

SOPHONIAS cap. 3.

1

Dies irę dis illa, dies tribulationis, & angustiæ &c.

Magna dies.

2

Regna Philistinorum, Moab, Ammon, & Assur.

Ruitura.

3

Ultra flumina Æthiopię, inde supplices mei. Populum, pauperum & egenum. Reliquiæ Israel.

Vocatio gentis egenæ.

AGGEUS cap. 2.

1

Hortatur Judæos reduces ut

Ædificent templum.

2

Gloria domus hujus novissimæ erit.

Major quam gloria primæ.

ZACHARIAS *capita* 14.

1 *Inter myrteta, qui perābulaverūt terram.*

Cernit equos.

2 *Apparet habēs funiculū: advētus Christi.*

Mensor.

3 *A dextris Jesu sacerdotis magni.*

Sathan.

4 *Visio candelabri, & duarum olivarum.*

Lucernam & olivas.

5 *Visio voluminis volantis, & mulieris in amphora sedentis, in quam massa plumbi iniicitur.*

Inde volans; plumbi.

6 *Visio quatuor quadrigarum; Christus prędicitur sub nomine Orientis.*

Qradrigæ, Oriensque sequetur.

Je-

7

Iejunium ornandum operibus misericordię.

Ieiunate piè.

8

Populũ meum de terra Orientis.

Salvabo.

9

Ecce rex tuus venit tibi justus, & Salvator ipse pauper ascendens super asinam, & pullum.

Pullus asellæ.

10

Petite à Domino pluviam in tempore serotino.

Imbrem serotinum.

11

Appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Decorum pretium, quo appretiatus sum ab eis.

Triginta numismata.

12

Plangent eũ plã. ctu quasi super unigenitum.

Planctus.

Quid

13

Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Phramea suscitare super pastorem meū.

Plagæ pastoris.

14

Stabunt pedes ejus super montem olivarū; Et scindetur mons olivarum.

Discissio montis olivæ.

MALACHIAS capita 4.

1

Ab ortu solis ad occasū in gētibus magnum.

Est nomen.

2

Meum fuit cū eo vitę, & pacis.

Pactum.

3

Ecce ego. Et præparabit viam ante faciem meam.

Mittam Angelum,

5

Ecce ego mittam vobis prophetam magnum.

Et ultimo Eliam.

MA-

MACHABÆORUM I. *capita* 16.

1

Illuſtris ; qui erexit idolatriam gentilium in Judæa.

Antiochi fraudes.

2

Et filii ejus viriliter reſiſtunt impię regis juſſioni.

Matathìas.

3

Judas vincit Apollonium, & Seroduces Syriæ, & parat ſe jejuniis contra alios.

Et Machabæus.

4

Superant Machabæo duce : & purificant templum.

Gorgian, & Lyſian.

5

Debellatur à Machabęo pluries. Judas multas civitates hoſtium capit.

Timòthcus.

6

Antiochus illuſtris moritur. Eupator filius ejus poſt pugnam pacē paciſcitur cum Juda?

Antiochi pax.

7
Multos duces à DemetrioSeleu-co frustrà obti-net.

Alcimus.

8
Mittunt Judęi, & fiunt socii Romano-rum.

Et Romam.

9
In prælio contra Bacchidem, occisum.

Ionathas dux post Machabæum.

10
Jonathan eumque juvat, neglecto Demetrio.

Hæret Alexandro.

11
Persequuntur Alexandrum, generum ipsius Ptolomæi. Demetrius honorat Jonathan.

Ptolomeus, Demetriusque.

Jona-

12	13	14	15	16
Jonathā renovat amicitiā cū Spartanis: capitur à Tryphone.	*Fit princeps post mortem Jonathæ.*	*Simon mittit, & renovat fœdus.*	*Alter alterum regno pellit.*	*Succedit patri Simoni, proditoriè occiso à genero suo.*

Sparta. Simon. Romam. Tryphon Antiochusq;. Ioannes.

MACHABÆORUM 2. *capita* 15.

1	2	3	4	5	6	7
Ortus est ex aqua lutosa.	*Arca à Jeremia abscōdita nequit reperiri.*	*Excipitur Heliodorus ab angelo.*	*Et Menelaus impii sacerdotes.*	*Spoliat civitatē, & templum.*	*Porcina ob. truditur Eleazaro.*	*Fratrū cum matre mors gloriosa.*
Ignis.	Et Arca.	Flagris.	Jason.	Antiochus.	Caro.	Septem.

8	9	10	11
Prævalet cōtra Nicanorem.	*Antiochus à Deo gravi morbo percussus.*	*Judæi templū: vincūt Timotheum.*	*Invitus, & compulsus Judæis cęlitus animatis ad victoriā.*
Iudas.	Rex moritur.	Purgant.	Dat Lysia dextram.
12	13	14	15
Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis orare.	*Menelaū pręcipitari jubet: & ipse à Judęis victus, reconciliatur.*	*Excitat Nicanorem contrà Judæos.*	*A Machabæo insigni victoria obtenta occiditur.*
Defuncti.	Eupator.	Malus Alcimus.	Atque Nicanor.

NOVI

NOVI TESTAMENTI SUMMA

VERSIBVS INCLVSA.

MATHÆUS habet capita 28.

1	2	3	4	5	6
Genealogia, & nativitas Christi.	*A Magis: & pueri trucidantur ab Herode.*	*A Joanne Baptista.*	*Christum diabolus post jejunium.*	*Legem Evāgelicā.*	*Modus orādi, eleemosinę, jejunii, solicitudinis.*
Natus.	Adoratur.	Lotus.	Tentat.	Docet.	Orat.

7 *Doctores quomodo discernẽdi.* Falsi.	8 *A fide cõmendatur à Christo, qui servum ejus sanat.* Centurio.	9 *Vocatur à Telonio ad Apostolatum.* Mathæus.	10 *Missio, & potestas Apostolorum.* Apostolicum jus.
11 *Præconiũ à Christo celebratur.* Baptistæ.	12 *Vellentes discipulos excusat.* Spicas.	13 *Seu parabolę diversi generis recẽsẽtur.* Ænigmata.	14 *Et occiditur Baptista propter Herodis filiam.* Iurat Herodes.

Mira-

15	16	27	18
Miraculũ septẽ panũ quibus 4000. saturati sunt.	*Ecclesiæ Petro ob confessionem divinitatis suæ.*	*In quo Christus transfiguratur.*	*Humilitatem exẽplo puerilis innocentiæ docet: Et scandala vitanda.*
Septem.	Dat claves.	Tabor.	Veluti puer iste.

19	20	21	22	23
Non dimittenda.	*Operariorum in vinea laborantium.*	*Canitur Christo ingredienti Jerusalem.*	*Census dandum Cæsari.*	*Pharisæis, & Hypocritis.*
Vxor.	Denarius.	Hosanna.	Numismaq.	Væ væ.

24	25	26	27	28
Tempora, quæ signa antecedāt.	*Quàm subito & inopinate venturum.*	*Cum apostolis.*	*In cruce, & sepelitur.*	*Apparetq; discipulis & mittit in universum orbem.*
Vltima.	Iudicium.	Cænat.	Patiturque.	Resurgit.

MARCUS *capita* 16.

1	2	3	4	5
Christus, post baptismū, jejuniū, tētationum & vocatione discipul.	*Discipulos non jejunantes.*	*Sibi duodecim Apostolos.*	*Et parabolas varias proponit.*	*Invadunt dæmones ejecti à Christo ex dæmoniaco.*
Prædicat.	Excusat.	Sociat.	Proverbia.	Porcos.

He-

6	7	8	9	10
Herodis filia & obtinet caput Joannis.	*Manibus manducare non coinquinat hominem.*	*Pharisæorum & Herodis cavendum.*	*Transfiguratio.*	*Facilius ingreditur foramē acus, quam Dives cælum*
Saltat.	Non lotis.	Fermentum.	Fullo.	Camelus.

11	12	13	14	15	16
Vestimenta Christo asinū insidenti.	*Mittit vidua in gazophylacium.*	*Præcedens diē judicij.*	*Comoduntur, & Eucharistia instituitur.*	*Christi in cruce.*	*Ac resurrectio.*
Sternunt.	Aera duo.	Dolor.	Azyma.	Passio.	Vita.

LUCAS cap. 24.

1 *Elisabeth Baptistā & Maria Christū.* **Concipiunt.**	2 *Jesus in tēplo.* **Puer.**	3 *Baptismatis.* **Vnda.**	4 *In Synagoga.* **Docet.**	5 *Petrus regia jussu Christi.* **Laxat.**	6 *Eliguntur Apostoli.* **Duodeni.**
7 *In domo Pharisæi.* **Peccatrix.**	8 *Rogat pro filia.* **Jairus.**	9 *Foveas habent.* **Vulpes.**	10 *Septuaginta duos discipulos binos.* **Designat.**	11 *Docet discipulos.* **Vt orent.**	
12 *Stulte tollent à te animā tuam.* **Hac nocte.**	13 *Mulier curatur in Sabbato.* **Inclinata.**	14 *Parabola de invitatis ad cœnam.* **Ad cœnam.**	15 *A patre gratiam recipitur.* **Prodigus infans.**		

16	17	18	19
Parabola villici prudentis: & divitis epulonis.	*Ita incurij erant homines in fine sæculi ante diem judicij.*	*Parabola de judice iniquitatis. Pharisęi & publicani oratiū.*	*Parabola de talētis cōcreditis.*
Mammona.	Velut ante Noe.	*Publicanus.*	Habens mnas.

20	21	22	23	24
Locata ingratis agricolis, quib⁹ heredem occiderunt.	*Et quę eam præcedere debeāt tremenda.*	*Finita cęna legali instituit Eucharistiam.*	*Christ in cruce.*	*Vobis inquit Christus resurgens.*
Vinea.	Tum ſuprema dies.	In paſchate.	Mors.	*Pax.*

JOANNES cap. 21.

1	2	3	4	5
In principio erat.	*In vinum, vocatus ad nuptias.*	*Venit ad Jesum noċte.*	*Samaritanæ.*	*Probaticæ piscinæ.*
Verbum.	Mutat aquas.	Nicodemus.	Et hydria.	Motus.

6	7	8	9	10
Vivus de cælo.	*Vos ascēdite ad hunc diem.*	*Ante Dominum à Judæis accusata.*	*Natus recipit visum.*	*Vnū & unus pastor.*
Sum panis.	Festum.	Stat adultera.	Cœcus.	Ovile.

11	12	13	14	15	16
Suscitatur quatriduanus.	*Nardi pistici.*	*Pedæs discipulorum.*	*Veritas & vita.*	*Sū ego & vos palmites.*	*Et parabo vobis locū.*
Lazarus.	Unguentum.	Lavat.	Est via.	Vitis.	Abibo.

17	18	19	20	21
Patrē pro discipulis, nō pro mundo.	*Christus & illuditur.*	*In cruce.*	*Die tertia.*	*Se discipulis & fidelibus.*
Exorat.	Capitur.	Moritur.	Surgit.	Manifestat.

ACTUS APOSTOLORUM cap. 28.

1	2	3	4	5
Cadit super Mathiam.	*Dispertitæ quasi ignis.*	*A Petro & Joanne sanatur.*	*Omnia inter fideles discipulos.*	*Et Saphiræ punitur morte.*
Sors.	Linguæ.	Claudus.	Communia.	Fraus Ananiæ.

Di-

6	7	8	10	
Diaconis electis.	*Lapidatur.*	*Baptizat Eunuchū Candaces.*	*Quid me persequeris.*	
Ex ſeptem.	Stephanus.	Philippus.	Saule quid inſtas?	
10	11	12	13	14
Centurio baptizatur: post visionem mundorum & immundorū.	*Propter Cornelium ſedatur à Petro.*	*Liberatur Petrus per angelum.*	*Pauli & Barnabæ ad Græcos.*	*Reputantur dij, & postea lapidantur.*
Cornelius.	Murmur.	De carcere.	Concio.	Dij ſunt.

Apo.

15	16	17	18	19
Apostolorũ de abrogãdis legalibus.	*Puella pythonica sanatur.*	*Paulus disputat cũ Atheniensibus, convertit Dionysium.*	*Et Ephesus, ubi Gallione nõ impediẽte Paulus docet.*	*Tumultus excitatus ab ęrario propter Dianam.*
Concilium.	Pytho.	Areopagus.	Achaia.	Diana.

20	21	22	23
Mittẽs Paulus Ephesũ.	*Prædicit Paulo vincula.*	*Reddẽs Paulus rationẽ doctrinę suę, flagris cęditur.*	*Defẽdit Paulũ ab insidijs Iudæorũ.*
Mileto.	Atque Agabus.	Narranti flagra.	Tribunus.

24	25	26	27	
Audit accusationē cōtra Paul.	*Similiter.*	*Audit Paulū cōcionantem.*	*Salvis omnib. viris, quos Deus Paulo donavit.*	*Ducitur Paulus ibique biēnium docet.*
Fœlix.	Feſtus.	Agrippa.	Ratis tum naufraga.	Romam.

EPISTOLA AD ROMANOS cap. 16.

1	2	3	4	5
Arguit ob legem naturę neglectam.	*Ob legem Moſis non cuſtoditam.*	*Tāquam ſibi ſidentes, cum omnes gratia indigeant.*	*Multarum gētium Abrahum fecit fides.*	*Reconciliavit nos, Deo & non opera legis.*
Gentes.	Judæos.	Vtroſq;	Patrem	Domini mors.

Chri-

6	7	8	9	10
Christus resurgens ex mortius.	*Consentio quoniã bona est.*	*Separabit à charitate Christi.*	*Filiorum & gloria; ex quibus est Christus.*	*Creditur ad iustitiam ore antem.*
Non moritur.	Legi.	Quis nos.	Et adoptio.	Corde.

11	12	13	14	15	16
Fracti sũt ut ego inserat.	*Alter alterius invicẽ sumus.*	*Dei est magistratus civilis.*	*Mãducet infirmus.*	*Scripta sunt, ad nostram doctri. scripta sunt.*	*Seu salutationes fidelium.*
Rami.	Membra.	Minister.	Olus.	Quæcunque.	Salutem.

AD

AD CORYNTHIOS I. *capita* 16.

1	2	3	4	5	6
Non sint in vobis.	*Sapientiã loquimur inter.*	*Potũ dedi.*	*Nos propter Christum.*	*Nostrũ immolatus est Crristus.*	*Nõ possidebunt regnum Dei.*
Schismata.	Perfectos.	Lac.	Stulti.	Pascha.	Rapaces.
7	8	9	10	11	
Uxorẽ habeat propter fornicat.	*Scimus quia nihil est.*	*Non obturabis.*	*Vos non apprehẽdet nisi humana.*	*Suam præsumit ad manducandum.*	
Quisq; suam.	Idum.	Bovis os.	Tentatio.	Cænam.	
12	13	14	15	16	
Dividẽs singulis.	*Hominum loquar aut angelorum.*	*Taceat in ecclesia.*	*Resurget spirituale.*	*Se ecclesiæ.*	
Vt Vult.	Si linguis.	Mulier.	Corpus.	Coadunent.	

1 2 3 4 5 6

Nostra hęc Propter vos in Cordis, non la- Fictilibus ma- Habitatio Ecce nūc accep-
est.testimō. persona Christi. pideis. nifestat Deus in cœlis. tabile.
cōscientię. gloriam.

Gloria. Donavi. Tabulis. Vasis. Nova. Tempus.

7 8 9 10 11 12 13

Quod in om- Voluntas secun- De benedi- In factis qua- Israelitę Sive extra In ore duor.
nibus confi- dum id quod ha- ctionibus les in verbo. sunt & corpus, ne- aut triū om-
do in vobis. bet accepta est. qui sē.in bē scio. ne verbum.

Gaudeo. Prompta. Metet. Tales. Ego. Visio. Stabit.

AD GALATAS cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Paul. apud Petrū 15. diebus.	*Petrus cū gē-tibus.*	*Dictæ sunt promissiones*	*Lętare quæ non paris.*	*Spiritus & car-nis.*	*Est mihi mundus & ego mundo.*
Mansit.	Edebat.	Abræ.	Sterilis:	Fructus.	Crucifixus.

AD EPHESIOS cap. 6.

1	2	3	4	5	6
Suam in cœlestibus Christū constituens	*Sanctorum & domestici Dei.*	*Genua mea ad patrem.*	*Dona homi-nibus.*	*Ecclesiæ Chri-stus.*	*Tenebrarum rectorcs.*
Ad dextram.	Cives.	Flecto.	Dedit.	Et caput.	Harum.

AD

AD PHILIPPENSES cap. 4.

1	2	3	4
Cupio, & esse cum Christo.	*In nomine Jesu omne genu cœl. terr. & infer.*	*Extendens meipsum.*	*Mea, sic state in Domino charissimi.*
Dissolvi.	Flectatur.	Ad ulteriora.	Corona.

AD COLOSSENSES cap. 4.

1	2	3	4
Per sanguinem quæ in cœlis & quæ in terris.	*Vos decipiat per philosophiam.*	*Sunt quærite.*	*Sermo vester sit sale conditus.*
purificans.	Nequis.	Quæ sursum.	Sal sit in ore.

AD

AD THESSALONICENSES I. *cap.* 5.

1	2	3	4	5
Facti sitis omnibus.	*Volumus ad vos.*	*Misi ad cognoscẽdũ vest.*	*Dei & vox arc hãgeli*	*Cũ dixerint*
Forma.	Venire.	Fidẽ.	Tuba.	Pax.

SECUNDA. *cap.* 3.

6	7	8
Dabũt in interitu.	*Peccati filius perditionis.*	*Ambulare inquiete.*
Pęnas.	Homo.	Quosdã.

AD TIMOTHEUM. I. *cap.* 6.

1	2	3	4	5	6
Præcepti charitas.	*Primus formatus, de in Eva.*	*Suæ præesse nescit.*	*Ad omnia utilis.*	*Honora quę sunt vere.*	*Invidiæ, & contentiones.*
Finis.	Adam.	Domui.	Pietas.	Viduas.	Oriuntur.

AD

AD TIMOTHEVM 2. *capita* 4.

1	2	3	4
Scio cui credidi.	*Labora sicut bonus,*	*Homines seipsos amantes.*	*Opportunè importunè.*
Certus.	Miles.	Erunt.	Insta.

AD TITVM. *cap.* 3.

1	2	3
Crimine sine Episcopū.	*Salvatoris nostri apparuit.*	*Fidelis est & de his volo te cōfirmare.*
Sine.	Gratia.	Sermo.

AD PHILEMONEM cap. 1.

Onesimus, Commendat: significat id nomen, utilem.

Vtilis est, fratrem reputabis, amice Philemon.

AD

AD HEBRAEOS. capita 13.

1	2	3	4	5	6
Patribus loquẽs in prophetis nouiss. nobis in filio.	*Pater Christo omnia.*	*Donec nominatur.*	*Est sermo Dei.*	*Qui vocatur à Deo. t. A.*	*Filium Dei crucifigẽtes.*
Olim.	Subiiciens.	Hodie.	Vivus.	Nisi.	Rursum.

7	8	9	10	11	12	13
Salẽ Melchisedec.	*Deus, & nõ homo tabernaculum.*	*Vitulæ aspersus.*	*Lex futurorum.*	*Substantia sperãd. argumẽtum.*	*Dominus quos diligit.*	*Altare de quo edere.*
Rex.	Fixit.	Cinis.	Vmbra.	Fides.	Castigat.	Habemus.

JA-

JACOBI cap. 5.

1	2	3	4	5
Beatus vir qui tentationem.	*Et dæmones credunt, & contremiscunt.*	*Nemo domare potest.*	*Et lucrum faciemus.*	*Sit sermo vester.*
Suffert.	Tu credis.	Linguam.	Mercabimur.	Est, non.

PETRI 1. cap. 5.

1	2	3	4	5
Agni redempti estis.	*Estote omni creaturæ.*	*Patimini propter justitiā.*	*Charitatē habentes.*	*Quia adversarius vester.*
Sanguine.	Subjecti.	Siquid.	Mutuam.	Vigilate.

PE-

PETRI 2. cap. 3.

1 *Voce lapsa de cælo.*	2 *Noe justitiæ octavum prçconem custodivit.*	3 *Frater noster Paulus.*
Filius est.	Præcoq; Noe.	Charissimus inde.

JOANNIS 1. cap. 5.

1 *Ab initio.*	2 *Exierunt sed non fuer.*	3 *Quoniam de morte translati sumus ad vi.*	4 *Charitas est in vobis.*	5 *Qui testimonium dant in cælo, & terra.*
Quod fuit.	Ex nobis.	Scimus.	Perfectaq;.	Tres sunt.

JO-

JOANNIS 2.	*JOANNIS 3.*	*JUDÆ.*
Dominæ.	*Senior.*	*Scribit qualiter cum diabolo disputavit Prophetavit.*
Electæ.	Cajo.	Iudas Archangelus Enoch.

APOCALYPSIS cap. 22.

1	2	3	4	5	6
Candelabra ecclesiæ.	*Ecclesiæ docentur.*	*Reliquæ ecclesiæ docentur.*	*Posita erat in cælo.*	*Librum, & sigillum gnacula ejus.*	*Sigillum aperitur.*
Septem.	Bis binæ.	Tres.	Sedes.	Solvere.	Sextum.

7	8	9	10	11
Duodecim signati.	*Accepit angelus.*	*Abyssi aperuit.*	*Septem loquuta sunt.*	*Duo occiduntur.*
Millia.	Thuribulum.	Puteumque.	Tonitrua.	Testes.

12	13	14	15	16	17
Michaelis cū Dracone.	*Bestiæ ascendunt.*	*Sancti canticum nouum.*	*Septem habētes angeli.*	*Septem effundunt.*	*Damnatio.*
Pugna.	Duæ,	Cantant.	Plagas.	Phialas.	Meretricis.
18	19	20	21	22	
Reges terræ.	*Nuptiarum agni vocati sunt.*	*Mortui.*	*Ornatam viro suo.*	*Dicit sponsus.*	
Flebant.	Ad cænam.	Surgunt.	Sponsam.	Venio Amen.	

FINIS TESTAMENTI NOVI.

10